

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Tereza Kapecová

Tajemství Jiřího Wolкера v rodinné korespondenci

Olomouc 2014

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubiček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Daniela Jakubíčka, Ph.D. a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 22. 4. 2014

.....
Tereza Kapecová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné a trpělivé vedení diplomové práce. Dále patří mé poděkování rodině za podporu, kterou mi po celou dobu poskytovali.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 ANALÝZA RODINNÉ KORESPONDENCE	7
1.1 Milostná korespondence	8
1.2 Původ rodinné korespondence	16
1.3 Originály versus kopie	21
1.1.1 Dopis Zdeny Wolkerové (25. října 1920).....	22
1.1.2 Dopis Ferdinanda Wolkera (28. června 1923).....	25
1.1.3 Dopis Zdeny Wolkerové (12. července 1923).....	28
1.1.4 Dopis Zdeny Wolkerové (16. července 1923).....	30
1.1.5 Dopis Zdeny Wolkerové (3. září 1923)	32
1.1.6 Dopis Zdeny Wolkerové (15. září 1923)	34
1.1.7 Dopis Zdeny Wolkerové (24. září 1923)	36
2 PŮVOD GRAFOLOGIE.....	40
2.1 Grafologie jako psychologická disciplína.....	42
3 GRAFOLOGICKÉ POZNATKY Z PÍSMĀ JIŘÍHO WOLKERA	44
3.1 Grafologický rozbor Wolkerova rukopisu	45
3.2 Jiří Wolker z pohledu psycholožky	50
4 OSUD RUKOPISŮ BÁSNÍKA PO ROCE 1924.....	54
4.1 Nakladatel Václav Petr	57
5 WOLKRŮV PROSTĚJOV VČERA I DNES	61
5.1 Wolkrův Prostějov v historii času.....	63
ZÁVĚR	69
POUŽITÁ LITERATURA.....	71
PŘÍLOHY	
ANOTACE	

ÚVOD

Téma závěrečné diplomové práce nese název *Tajemství Jiřího Wolkeru v rodinné korespondenci*. V úvodu chceme upozornit, že je volným pokračováním naší bakalářské práce, kterou jsme vydali pod názvem *Jiří Wolker v rodinné korespondenci*.

Chtěli bychom zdůraznit, že po celou dobu budeme důsledně dodržovat znění příjmení *Wolker*, i když v současné době je povoleno používat obě varianty *Wolker* i *Wolkr*. V příjmení *Wolker* je obsažena slabika *ker*, kterou básník často používal jako svůj studentský pseudonym. Slabika *ker* byla v řečtině označením osudu a zkázy, a proto si *Wolker* záměrně zvolil tento pseudonym.

První kapitola diplomové práce nese název *Rodinná korespondence*. Tato část je pro nás nejbližší, jelikož bude pracovat přímo s rodinnou korespondencí Jiřího Wolkeru. Hlavním cílem je pro nás porovnat originály dopisů s vydanými kopiemi, které se obsahově značně liší, jelikož v knižním vydání docházelo k záměrnému vypouštění určitých pasáží z textu dopisů. Pokusíme se nalézt odpovědi na tyto otázky: Co je tím rodinným tajemstvím, které nemělo už nikdy být prozrazeno? Kdo měl snahu nám zatajit jistá důležitá fakta v rodinné korespondenci?

Grafologie je velice zajímavý obor, který se zabývá rozbořem písma. Nazvali jsme tak naši druhou kapitolu: *Původ grafologie*, kde si tento obor podrobněji představíme. Zároveň je cílem práce představit grafologii z pohledu psychologie, jelikož oba obory jsou si totiž velice blízké.

Grafologické poznatky z písma Jiřího Wolkeru jsou naším tématem ve třetí kapitole. Naš hlavní cíl bude směřovat k podrobnému grafologickému rozboru básníkovy písma a k poznání jeho osobnosti z pohledu psycholožky.

Čtvrtá kapitola nese název *Osudy rukopisů básníka po roce 1924*. Po smrti Jiřího Wolkeru byla jeho pozůstalost svěřena do péče rodičů. Wolkerovy rukopisy byly v té době velice cenným dokumentem, dal se zde vystopovat nejen jeho skutečný život, ale i charakter jeho osobnosti. Velký zájem o rukopisy měl tehdejší nakladatel Václav Petr. Kde byla nakonec uložena Wolkerova pozůstalost a zda Václav Petr získal důvěru pečovat o Wolkerovy rukopisy, je naším cílem zjistit v této kapitole.

V závěrečné páté kapitole se zabýváme významnému prostějovskému festivalu poezie, který nese název po předčasně zemřelém básníkovi a jeho rodném městě - Wolkrův

Prostějov. Přehlídka uměleckého přednesu neboli Wolkrův Prostějov je významnou společenskou událostí pro mnohé zúčastněné dodnes. Naším cílem bude vystopovat počátky vzniku festivalu a zároveň se zaměřit na vývoj Wolkrova Prostějova v historii času.

1 ANALÝZA RODINNÉ KORESPONDENCE

Rodinná korespondence Wolkerů byla vždy velice pečlivě střežena. Zdena Wolkerová se po smrti svého syna přestěhovala s rodinou do menšího bytu a velkou část synovy pozůstalosti předala do péče prostějovského muzea. Jejím hlavním cílem bylo vybudovat v muzeu pamětní síň Jiřího Wolkerova. V roce 1940 u příležitosti 40. výročí Wolkerova narození byla básníkova pamětní síň oficiálně otevřena.

Dopisní papír byl pro Jiřího někdy jediným možným kontaktem nejen se svojí rodinou, ale i se svými přáteli a v neposlední řadě i dívkami. *Často si pokládáme otázku: „Jak je vůbec možné, že předčasně zemřelý básník byl schopen v tak krátké době napsat takové množství dopisů?“* V době, kdy nám byla umožněna badatelská činnost v prostějovském muzeu, jsme měli prostor tyto dopisy nejen vidět, ale mohli jsme se do nich i začíst. Po přečtení několika dopisů jsme pochopili, jak mohl vzniknout tak velký počet Wolkerovy korespondence. Jiří byl nejen milovaným synem svých rodičů, ale i jeho přátelé v něm často našli svoji spřízněnou duši. I když měl na mnoha místech své kamarády, nikdy se netajil tím, že měl rád i samotu. Můžeme říci, že žil život dvou protikladů. Byl to nejen samotář, ale i člověk úžasné družnosti. Je někdy až nepochopitelné, kde bral v sobě tolik síly, že dokázal žít s lidmi různého založení, různého sociálního zařazení a různého věku.

V korespondenci jsme neobjevili obsahově žádné spory, které by řešil se svými přáteli prostřednictvím rukopisů. S jistotou můžeme říct, že to byl nekonfliktní člověk. Hádky v něm vyvolávaly spíše pocit úzkosti, jelikož to byl velice citlivý muž. V závěru svého života, kdy psal svým rodičům z Tatranské Poljanky, se často v úvodu omlouvá, že nemá pro ně potěšující zprávy v rámci svého zdravotního stavu. Nesnesl pomyšlení, že se kvůli němu musí jeho nejbližší trápit. Z dopisů jsme měli často pocit, že vždy více myslel na druhé než na sebe samého. Svoji rodinu miloval nade vše a často o ni s láskou pečoval. V době, kdy pobýval u svých prarodičů na Kopečku, měl na starosti malé děti. Vždy se jim věnoval s velkou chutí a hlavně naplno. Psával pro ně loutkové hry a pohádky, učil je malovat, bral je do přírody. Naopak byly chvíle, kdy si udělal čas na svého dědečka a vedl s ním dlouhé rozhovory. Jiří Wolker byl osobnost s úžasnou duchovní syntézou. To bylo něco velmi cenného, co nenajdeme u každého tvůrce, u každého básníka a už vůbec ne v tak mladém věku.

1.1 Milostná korespondence

Zajímavou etapou v jeho životě jsou milostné etudy. V muzeu nám bylo umožněno nahlédnout do dopisů, které adresovaly dívky Jiřímu. Mezi jeho obdivovatelky patřily: Marie Horáková, Marie Nedělníková a Marie Koldová. Jistou zajímavost můžeme vidět ve stejném křestním jméně všech tří jmenovaných dívek. Počet jeho dívek byl samozřejmě vyšší, ale tyto tři byly pro Jiřího klíčovými ženami v životě. V prostějovském muzeu nám byly zpřístupněny pouze dopisy od jeho dívek.

V korespondenci, kterou věnovala Marie Nedělníková Jiřímu, se často objevuje žárlivost na jeho osobu. Strach a obavy, že přijde o svého milého. Důkazem je tento dopis:

„Můj drahý Jiří,

psala jsem Ti dva dlouhé dopisy od té doby, co jsme se posledně viděli. Na Stražisko jedem a neměla jsem několik hodin po napsání, síly Ti to poslat. Včera druhý – byl za oknem – mazal jsi ho a dnes už zase Ti ho nemohu dát. A teď už nedovedu psát – nemohu Ti opakovat, co bylo v těch dvou dopisech, opravdu nemohu a mé myšlenky se nechtějí jinak obracet. Odpusť, můj Jiří, bude-li ve mně zas někdy dobře, vynahradím Ti všechno – nechci Tě trápit – a možná, že to přece dělám. Ale netrápím miň sebe, věř mi, Jiří.

Jiří, pro bohy Tě prosím, je-li to možné, domluv se s Silou. Víš, že se hněvat nebudu, že Tě budu mít dál ráda. Máš teď k tomu příležitost vhodnou – nedělej si násilí. Nemysli, že ze mne mluví žárlivost – je mi teď jaksí daleká – mluví ze mě čistá upřímnost a chci jenom Tvé dobro. Vždyť jsi tak krásně mladý!¹

Tvá Marie

V úvodu dopisu se zaměříme na oslovení, které začíná slovy: „*Můj drahý Jiří, ...*“. Z tohoto oslovení můžeme vyvodit, že vztah Marie Nedělníkové k básníkovi byl skutečně velmi blízký, až důvěrný. Je to typ oslovení, které by mohla použít i matka. Zájmeno „*můj*“ může působit na čtenáře až majetnickým dojmem, jako by dávala najevo, že ona je tou osobou, které teď Wolker patří.

¹archiv Muzeum Prostějovska

Dopis pokračuje slovy: „*Na Stražisko jedem a neměla jsem několik hodin po napsání, síly Ti to poslat.*“ Tato věta v sobě ukrývá záhadu, s čím je to dané místo spojeno? Proč se obávala Marie Nedělníková Jiřímu napsat, že na Stražisko pojede? Bohužel pisatelka v dopise dále neudává žádné bližší informace, které by nás dovedly k rozluštění záhady spojené s tímto místem. Pro upřesnění musíme uvést, že Stražisko je vesnice, vzdálená 20 km od Prostějova a je součástí Olomouckého kraje.

„*Včera druhý – byl za oknem – mazal jsi ho a dnes už zase Ti ho nemohu dát.*“ S největší pravděpodobností měl Jiří dostat od Marie Nedělníkové dva dopisy, ale on ani jeden z nich neobdržel. Obsahově oba dopisy musely v sobě ukrývat velice závažné informace, o kterých už pisatelka nebyla schopna znovu psát. Nedělníková se v rukopise předem omlouvá za svůj čin, který způsobí Jiřímu Wolkerovi. „*Odpust', můj Jiří, bude-li ve mně zas někdy dobře, vynahradím Ti všechno – nechci Tě trápit – a možná, že to přece dělám. Ale netrápím miň sebe, věř mi, Jiří.*“ Proč má Wolker své přítelkyni odpustit? Jak moc je tento čin z její strany vůči básníkovi závažný? Předem omluvná slova dokazují, že Nedělníková si je vědoma svého počinu, ale i přesto to musí udělat. Jako svůj trest bere trápení se vůči svému milému a jejím jediným přáním je, aby jí bylo odpuštěno.

Poslední věty v dopise jsou věnovány osobě jménem Sila. Ze jména nelze jasně identifikovat, zda se jedná o ženu či muže. Pohlaví osoby poznáme až dále z rukopisu, jelikož Nedělníková ujišťuje Wolkera o nepropuknutí žárlivosti z její strany. Sila bude osoba, která má Wolkerovi z nějakého důvodu možnost pomoci. V jaké oblasti a z jakého důvodu, to se z dopisu nedozvíme.

Pisatelka se se svým přítelem loučí slovy: „*Tvá Marie*“, což působí velice oddaným dojmem ze strany Nedělníkové. Úvod dopisu je opakem závěru, neboť v úvodu si pisatelka Wolkera přivlastňuje a v závěru je mu plně oddána.

Marie Nedělníková pravděpodobně očekávala, že v Jiřím najde muže, který by byl schopen vzít na sebe závazek milostného vztahu. Ona sama si ve vztahu asi moc nevěřila, mohli bychom říci, že měla i jistý problém s city vůči svému partnerovi. Mohla se dostávat do stavu bezmocnosti. Marie byla hodně nedůvěřivá vůči Jiřímu, chyběla jí nejen důvěra k druhému člověku, ale možná i důvěra k sobě samé. Jiří nebyl také jednoduchá osobnost. Převládala u něho rozrůzněnost a často si nebyl jist ani sám sebou. Psychologové na tuto situaci nahlíží takto: „*V této souvislosti je nutno si uvědomit, že „žít ve dvou znamená být jedním..., ale kterým vlastně?“. V tradiční dvojici spočíval domácí mír nejčastěji na oběti ženy pro svého partnera. Partneri se spojovali, aby vytvořili dvojici „muže“, tedy takovou,*

kteřá se řídí pravidly patriarchální společnosti. Rozumělo se samo sebou, že žena potlačí svou individualitu, to znamená touhy, citžádost a tvořivost, ve prospěch výchovy dětí. Mimochodem, francouzské rčení „Kdo si bere muže, bere si i zem“ vykresluje přesně situaci. Od okamžiku, kdy ženy začínaly odmítat tento stav věcí, ocital se manželský život v krizi, protože neexistuje žádný historický model, který by nám ukázal, jak žít s tím druhým a přitom zůstat úplnou a samostatnou osobností.“²

Byla to doba, kdy převládal ve společnosti ještě patriarchát, který byl založen na předsudku, že to, co si myslí a vytvářejí muži, je důležitější než to, co si myslí, pociťují a dělají ženy. Což můžeme vidět i v tomto dopisu. Marie Nedělníková se staví do role ženy v pozadí a Jiří je ten dominantní muž, který má v dané situaci rozhodnout.

Wolker díky své zvýšené citlivosti měl z milostných vztahů i jisté obavy. Velkou roli v tom hrála pozice jeho matky. V jejich rodině byla nerovnováha trojúhelníku mezi otcem, matkou a Jiřím, která doháněla matku se synem k tomu, aby uzavřeli „symbolické manželství“. Právě „symbolické manželství“ bylo předstupněm k tomu, že matka svoji přílišnou péčí synovi spíše ubližovala, neboť nepřímo ohrožovala budoucí synovo soužití s partnerkami. Psychologové tento stav vysvětlují jako proces, kdy se chlapec dostane do zajetí mateřského komplexu, který ho začne nevědomky pohlcovat a muž se začne ke své partnerce chovat, jako kdyby byla jeho matka.

Tento milostný vztah Marie Nedělníkové a Jiřího Wolkera neměl dlouhé trvání a zvadl dříve, než mohl skutečně rozkvést.

V dopisech Marie Horákové nalézáme často omluvná slova, prosby o odpuštění a přání druhé šance. Můžeme to rovněž chápat, jako možný stav rozchodu a zároveň snahy ze strany Marie Horákové tento milostný vztah ještě vzkřísit. Marie Horáková byla velká studentská láska Jiřího Wolkera. Jiří dokonce Marii věnoval jednu ze svých prvních básní *Klytia*. Zdena Wolkerová Marii H. charakterizovala takto: „...*děvče neobyčejně hezké a pŕivabné, živého, strhujícího temperamentu, které pobouřilo nejedno jinošské srdce té doby... Toto patnáctileté děvčátko bývalo rozmarné v projevech svých citů a příliš opojeno úspěchy u mladých hochů, kteří se za jeho pŕivaby plašili. Svou přízeň a náklonnost věnovalo rozmarně hned tomu a zas onomu. Ač Jiřího mělo rádo – byť Jiří chlapec svižný*

² Corneau, G. *Anatomie lásky*, 4. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 21. ISBN 978-80-7367-701-5.

jako struna, urostlý, hezký, vtipný a obratný – přece týralo ho svou přelétavostí a nestálostí, takže Jiří býval duševně často rozerván, zlomen a nešťasten.“³

Dopis adresovaný Jiřímu Wolkerovi, ze dne 1. října 1917:

1. října 1917

„Drahý Miláčku!

Odpusť, že ještě Tě obtěžuji. Však nemohu jinak. Odpusť mi, mé nepěkné chování k Tobě. Vzpomínej na mě v dobrou.

Proč jsem se k tobě někdy tak chovala? Že jsem pevně byla přesvědčena k Tvoji lásce, a proto myslela jsem, když mě miluješ, musíš mi vždy odpustit. Ty jsi také odpouštěl. A nyní? Prosím odpusť rovněž. Snad trochu rád mě máš. A kdo miluje, ten také odpouští.

Naše láska trvala jen kratinkou dobu. Co je to jediný rok? A bylo tak vážných důvodů, abychom naši lásku v nejpěknějším rozkvětu zašlapali?

Né, nebylo.

Příčinou nedorozumění byla jsem já. A mojí povinností je, abych k Tobě miláčku přišla a pravila: „Drahoušku odpusť svému zlobidlu, nehodné tváře, která tak často svého Miláčka Jiřínka zlobila. Ona bude hodná, poslouchat Jirku!“

Prosím Tě, když uznáš mě hodna o odpuštění napiš mi jen „Navždy usmíření“ Ano?

Vid', Drahoušku, že mi tak napíšeš.“⁴

Libá Tě nehodná

Máře.

Posílám Ti pusu na usmířenou. Sladkou a velkou.

Když se na dopis zaměříme podrobněji, tak za velice zajímavé považujeme už oslovení. „*Drahý Miláčku*“ je oslovení velice důvěrné, řekněme až milostné vyznání. Ještě jedna zajímavost se pojí s oslovením a to je velké počáteční písmeno u slova „*Miláček*“. Možná, že pisatelka udělala v dopise nezáměrně pravopisnou chybu a přehlédla ji, nebo chtěla básníkovi dokázat, jak moc je pro ni důležitý, proto použila velké písmeno.

„Odpusť, že ještě Tě obtěžuji. Však nemohu jinak. Odpusť mi, mé nepěkné chování k Tobě.“ V úvodu pisatelka žádá básníka o odpuštění za chování vůči jeho osobě. Zároveň

³Wolkerová, Z. Život a dílo Jiřího Wolkera. *Muzeum Prostějovska* [online]. 2011 [cit. 2014-02-15]

<http://www.muzeumpv.cz/html/wolker_more.html>

⁴archiv Muzeum Prostějovska

se i smiřuje s myšlenkou, že už svého milého ztratila, a proto úvodní část rukopisu uzavírá slovy: „*Vzpomínej na mě v dobru.*“

Její lehkovážné chování jí způsobilo nakonec rozchod s mužem, o kterém byla přesvědčena, že jeho velkorysost nezná mezí. Svým chováním mu musela zároveň i hodně ublížit, jelikož se nad tím zamýšlí přímo v dopise. Sloveso „odpustit“ je zmiňováno skoro v každé větě. Pravděpodobně se u Marie Horákové projevila pozdní lítost a zároveň i strach, že přijde o svou lásku. Přílišná argumentace vůči jejich vztahu je až neúnosná: „*Naše láska trvala jen kratinkou dobu. Co je to jediný rok? A bylo tak vážných důvodů, abychom naši lásku v nejpěknějším rozkvětu zašlapali?*“

Pravá příčina partnerského problému vznikla na základě nedorozumění, které způsobila právě Marie Horáková. Ona si to plně uvědomuje a nabádá básníka, aby jí nejen odpustil, ale zároveň jí dal druhou šanci: „*Drahoušku odpusť svému zlobidlu, nehodné tváře, která tak často svého Miláčka Jiříčka zlobila. Ona bude hodná, poslouchat Jirku!*“ Ta pozdní lítost ze strany Marie Horákové je velmi značná.

V závěru dopisu prosí Wolkera, aby jí napsal, a loučí se s ním slovy: „*Libá Tě nehodná Máře*“. Ze závěrečného pozdravu je znatelné, jak moc si je vědoma toho, co svým chováním způsobila.

Informace o osobnosti básníka lze získat v řadě monografií, ale zjistit, jak vypadal jeho charakter osobnosti z vnějšku je pro nás už problém. Fotografie, které se dochovaly v pozůstalosti, mohou být spíše jen takovým zprostředkovaným dokumentem. Při pohledu na Wolkerovy fotografie nás napadá, že to byl přitažlivý a skutečně velice pohledný muž. Na první pohled se musel líbit mnoha dívkám. Problém nastal, když došlo k bližšímu seznámení, jelikož žádná z nich nemohla pochopit jeho skutečné cíle v lásce.

Ve svých sedmnácti letech se Wolker setkal se svoji opravdovou láskou. Dívka, která dlouho zůstala v jeho srdci, byla právě Marie Horáková. Wolker od své vyvolené požadoval, aby po jeho boku skutečně rozuměla jeho poslání, aby s ním sdílela jeho myšlenky. *Je to vůbec možné?* Wolker byl neobyčejně vyspělý mládenec už ve svých sedmnácti letech. V té době došlo k osudovému seznámení s Marií Horákovou, jednalo se o první vážnou známost a později i velké zklamání. Právě ono zklamání mohlo být zárodkem jeho pozdějších zdravotních problémů. V tomto období začal silně kouřit a vůbec se nestaral o své zdraví. Marie Horáková byla velmi temperamentní děvče a neměla pravděpodobně problém navázat jakýkoliv kontakt s chlapcem. Dle popisu Zdeny

Wolkerové to byla dívka velmi nestálá a přelétavá. Bylo jí pouhých patnáct let, takže se asi nezaobírala nějakými vážnými vztahy. Naopak Jiří byl už v té době vyzrálý muž a očekával k sobě dívku s jasnými představami o životě. Jelikož Marie nebyla schopna jeho očekávání naplnit, tak nastal v jejich vztahu problém. Psycholog Jürg Willi vysvětluje tento stav takto: *„Jakmile od druhého člověka něco očekáváme a vyčítáme mu to, znamená to, že si o něm děláme obraz, tvoříme si představu a chceme, aby jí odpovídal. Vzájemné výčitky odporují tomu, co říká Carl Rogers o bezpodmínečném vzájemném respektu. Rogers vyžaduje, abychom druhého člověka ve vztahu přijali bezpodmínečně i s jeho pocity, bez ohledu na to, jak pozitivně nebo negativně se nám momentálně jeví. Měli bychom mu umožnit, aby prožíval sám sebe a stal se tím, čím ve skutečnosti je. Vývoj druhého člověka nepodníme svým očekáváním, požadavky nebo výčitkami, ale tím, že mu poskytneme důvěru, že dokáže realizovat sám sebe.“*⁵

Tento milostný vztah si prošel i mnohými výčitkami, které zasahovali do samostatnosti druhého člověka. Psychologové se přiklání i k možnosti, že většinou člověk na svého partnera přenáší své vlastní nevyřešené problémy a bojuje s partnerem o to, s čím on sám má problém a měl by se s ním taky především on sám vyrovnat.

Poslední dívkou ve Wolkerově srdci navždy zůstala Marie Koldová. Mánička Koldová, jak ji Jiří přezdíval. Jejich první setkání proběhlo na začátku roku 1923. Dopisy, které Marie Koldová svému milému psávala, jsou plné bolesti, pláče a zároveň přání, aby se její milý uzdravil. Touha pomoci svému milému není bohužel v jejich silách.

„Jiří,

Tolik krásných vzpomínek na Vás a nedovedu je na papíře zachytit. Pláču – a nevím, co mě bolí, dnes všecko. Zítra je svátek a já Vás nemohu políbiti. Jirko, co Vám má přát? Brzké uzdravení? Jak ráda bych dala své zdraví, abyste byl zase šťasten. Ale proč Vás nedovedu lépe potěšiti?

*Včera přišla Zdena, abych šla hrát házenou. Jsem teď celá rozlámaná. Něco mi řekla: diví se Vám, že mi dovolíte chodit s Božkou. Jiří je to se mnou opravdu tak zlé? “*⁶

Máňa

⁵Willi, J. *Psychologie lásky*, 2. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 170. ISBN 978-80-7367-895-1.

⁶archiv Muzeum Prostějovska

Tento dopis je velice krátký a zároveň obsahově velmi bolestivý. Velice chladné je už oslovení dopisu „Jirí“. Není to zrovna typ oslovení, které by mělo působit vřelým dojmem na adresáta od jeho přítelkyně.

Naopak úvodní věta v dopise charakterizuje, jak moc Wolker pro Marii Horákovou znamená: „*Tolik krásných vzpomínek na Vás a nedovedu je na papíře zachytit*“. Stesk a zároveň strach jsou pro pisatelku v daném období nejtěžší. Byla to doba, kdy už Wolker pobýval v sanatoriu a jejich odloučení bylo pro oba velmi složité.

Po obsahové stránce je rukopis velmi vyzrálý a není ani možné, že ho psala dívka, která měla pouhých sedmnáct let. Dopis obsahuje pár vět, ale i těch pár vět vypovídá o oddanosti, kterou našel Wolker u své přítelkyně.

V dopise se loučí závěrečným pozdravem velmi stroze a to pouze v podobě svého jména „*Máňa*“. Žádná závěrečná utěšující slova, nebo přání brzkého shledání v něm nenajdeme. I přesto je z dopisu cítit jejich vzájemná empatie a oddanost k tomu druhému.

Jirí Wolker svoji lásku skutečně miloval. Důkazem toho je velké množství dopisů, veršů, do kterých vkládal svůj stesk po své milé. V době, kdy ještě pobýval v Prostějově, jí napsal koncem dubna 1923 tento dopis: „*Mám takovou malou skříňku na zámek, kterou mám stále u postele. V ní mám Vaše relikvie a odpoledne, kdy všichni odejdou, protože musím 2 hodiny spát, otvírám své poklady jako lakomec a snažím se ze všech těch věcí, na nichž ulpělo trochu Vás, – sestavit Máničku. A když se svět se mnou zatočí v horečce, když všechny žily jako by pukaly řeřavou krví, – tu si rozprostírám Váš krásný šáteček přes hlavu, a tak se mi zdává, že ty prsty, které tolik hodin nad ním prodlely v práci, – že vstoupily do kapesníčku, že leží mi s ním na tváři, že mě hladí...*“⁷

V tomto čase Jirí věděl, že se jeho zdravotní stav stále zhoršuje. Nikdy nechtěl, aby se kvůli němu trápila a aby na něho čekala. Byl si vědom, že je to dívka, která má celý život před sebou a jejich společné soužití už nebude možné.

Jeden z jeho nejbližších přátel – A. M. Píša dostal dopis (5. 11. 1923) od Jirího, kde se mu svěřuje slovy: „*Přerušil jsem všechny styky se zevním světem. Snad víš, že jsem měl doma děvče, které na mne čekalo. Bylo to takové sedmnáctileté čisté a krásné stvoření. Čekalo na mne a psávalo mi krásné, naivní dopisy a já jsem si je zde v daleku a v nemocnici zamiloval ze vsí síly své. Těšil jsem se na ni přímo bláznivě, srdce, které tu*

⁷ Wolker, J. Život a dílo Jirího Wolкера. *Muzeum Prostějovska* [online]. 2011 [cit. 2014-02-20] <http://www.muzeumpv.cz/html/wolker_more.html>

pět měsíců jsem věznil, toužilo strašně po kousku lásky. Ted' jsem ji musel napsat, ať už nečeká a ať hledá si štěstí jinde. Musel jsem se jí zříci, neboť tak, jak jsem, byla by mi jen velikou bolestí a nemám přece právo od mladého, zdravého a hezkého děvčete žádat, aby čekalo na neduživce, který bůhví kdy se pozdraví tak, aby mohl přijít k ní. Když jsem ten dopis psal, zdálo se mi, že se zříkám celého světa, ale muselo to být. ⁸

I když se snažil Jiří svoji Máničku od sebe odtrhnout, ona nakonec byla s ním i v posledních dnech jeho života. Zdena Wolkerová odmítala ke svému synovi kohokoliv pustit, ale Marii K. byla poslední návštěva milého umožněna.

„Návštěva nejmilejší, nejsmutnější: jeho děvčátko. Vstoupilo tiše a plaše do pokoje. Usedlo na kraj postele a vzalo ruce Jiřího do svých. „Jiří – Jiří – poznáváte mne?“

Pomalou se otevřely oči Jiřího. Šepot rtů na chvíli ustal, dlouze se podíval na skloněnou dívčí tvář nad sebou. Dvě párů očí se do sebe naposledy zahledělo - - vroucně a oddaně.

A z jeho rtů těžce, smutně a sotva slyšitelně splynulo:

„Má – nič – ko!“

Jeho oči zas zavřely, hlava poklesla a zhluboka bolestně povzdychl. Poznal své děvčátko, oslovil je jménem - - co mu asi v tomto okamžiku prolétlo myslí?

Od této chvíle zůstal tichý – na nic vůkol sebe již nereagoval. ⁹

V prostějovském muzeu je uloženo rukopisné pásmo Kruh dívek kolem Wolkerova z roku 1950. Autorkou je Zdena Wolkerová, která se snažila pomocí korespondence a deníků svého syna sledovat erotické zkušenosti a došla celkem ke dvaceti básnickým milostným vztahům. Tyto záznamy datuje od chlapeckého zamilování ve třinácti letech až po sedmnáctileté „děvčátko“ Marii Koldovou. *Položme si otázku: „Nezasahovala Zdena Wolkerová nezasahovala až příliš do synova soukromého života?“* Na jednu stranu je pochopitelné, že každá matka chce mít vždy jistý přehled o aktivitách svých dětí, ale počítat partnerky svým dětem je už příliš. Fakt, že Jiří Wolker měl v partnerských vztazích problémy, je dnes už veřejně známá věc. Přesnou příčinu jeho neúspěchů dnes už nezjistíme, ale jedna z možných variant se nabízí. Jiří měl se svojí matkou vždy velmi

⁸Vlašín, Š. *Jiří Wolker*. 2. vyd. Praha: Melantrich, 1980. s. 180-181.

⁹Wolkerová, Z. *Jiří Wolker ve vzpomínkách své matky*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1951. s. 247.

blízký vztah, můžeme říci až důvěrný. Právě ta jejich vzájemná láska byla natolik silná, že se dnes uvádí, že Jiří nikdy nebyl schopen milovat žádnou ženu tak, jako svou matku.

Je pochopitelné, že se matka často stává vzorem pro svého syna. Neboť je to osoba, která ho devět měsíců nosila, porodila ho a pak mu dodávala odvalu, aby se jednou plně osamostatnil. Ale v tomto případě mateřské lásky bylo až příliš, jelikož se Jiří dostal do stavu, kdy se nikdy nedokázal oddělit od své matky. Z pohledu psychologie nastává problém, protože syn si propůjčuje vlastnosti matky a převádí je na svoji partnerku. Po určité době se dostává pár do velkých problémů, muž totiž stojí v roli malého bezbranného dítěte a sama partnerka nechápe chování svého partnera.

Zdena Wolkerová si v danou dobu neuvědomovala, jak moc může svému synovi ublížit v jeho budoucím milostném životě, ale spíše se v ní projevila dávka sobeckosti. Mít svého syna jen pro sebe, bylo pro ni velmi uspokojující, ale zároveň velmi sobecké.

V korespondenci jeho dívek se často objevují velké obavy z Jiřího nemoci. Strach ze špatného zdravotního stavu byl velkým tématem v mnoha dopisech. Pravděpodobně své nejtěžší chvíle prožíval v Tatranské Poljance, kde určitou dobu pobýval sám a dlouhé dny přemýšlel sám nad sebou a často i nad svým životem. Jedinec, který se ve svých nejtěžších chvílích svého života dostane do stavu osamocení, může mít narušenou i psychiku své osobnosti. Nesmíme opomenout, že nejtěžší chvíle ve svém životě prožívali právě i jeho rodiče.

1.2 Původ rodinné korespondence

V této části diplomové práce budeme převážně pracovat s knihou *Korespondence s rodiči*¹⁰, kterou uspořádali Zdena Wolkerová a Jan Kühndl a s originály dopisů, které jsou uloženy v prostějovském muzeu.

Korespondence Jiřího Wolkerova s rodiči nám umožňuje sledovat celý jeho život. Máme na mysli časové rozmezí od dětství až po předčasnou úmrtí. Wolkerova rodinná korespondence nám představuje skutečnou osobnost básníka. V dopisech, které jsou adresovány rodičům, najdeme bezprostřednost, otevřené, opravdové a upřímné chování.

¹⁰Wolker, J. *Korespondence s rodiči*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. 291 s.

Zkrátka nic falešného. V prostějovském muzeu jsou uloženy nejen rodinné dopisy, ale i lístky a pohlednice, které vždy psával rodičům, jakmile se vzdálil z domova. Tyto dokumenty mohou být Wolkerovým životopisem. Právě proto mají nevyčíslitelnou hodnotu a dnes nám slouží k poznání nejen jeho života, ale i charakteru jeho osobnosti.

„Již jako žáček druhé třídy obecné školy píše dopis otci do lázní ze Svatého Kopečku, kde dlí u stařečků Skládalových o prázdninách na letním bytě a kde je jeho druhý domov, v němž prožívá své dětství a pak též jako školák a student své prázdniny. S rodiči je v písemném styku vždy, kdykoliv je mimo domov. Matce píše lístky z cesty, kterou v jedenácti letech podnikl s otcem na kole do Prahy, jako středoškolský student píše rodičům z prázdninových táborů; četné jsou dopisy z Prahy od studenta vysokoškolského a konečně ony nejsmutnější ze sanatoria v Tatranské Poljance, kde marně hledá a nenalézá své zdraví.“¹¹

Korespondenční lístky, které se dochovaly z let 1916-1917, jsou psány v období první světové války. Jiří v té době trávil prázdninové táboření v lesích mezi Lipnicí u Německého (dnešního Havlíčkova) Brodu a Humpolcem. V rukopisech nalézáme osobité svědectví vyspělého a vytříbeného slohu.

Velice významná je korespondence z dob pražských studií, kde se odráží jeho život spolu s jeho tvorbou. Ve Wolkerových básních se začíná objevovat prostý člověk. Rodičům se svěřuje se svými literárními zájmy, s boji a úspěchy. Jsou to léta 1919 až 1922.

DOPIS S DATEM NA SMÍCHOVĚ 17. KVĚTNA 1921

„Milá maminko, -

...Knižka moje vyjde tento měsíc. 20. dostanu korektury. „Svatý Kopeček“ vyjde ve čtvrtek. Až se vrátím ze svých potulek, - rád Vám ho pošlu.

Obědvám většinou (ač ne pravidelně) u pí Čapkové. S Kalistou jsme se literárně nepohodli, a myslím, že se literárně rozejdeme. Snoubí totiž s gestem vůbec mladé poesie ctižádost s pokorou a dekadenci se socialismem.

Dokoupil mi to prorokoval už v Prostějově a nebyl bych věřil. A zase přišlo na jeho slova. Chystám se mu psát. Zprávu z Klubu přátel umění jsem dostal. Odpovím, až co ještě

¹¹Wolker, J. *Korespondence s rodiči*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. s. 5.

řekne mi Kalista. Je teď na svátcích, ale dnes nebo zítra přijde. On totiž má mít proslov. Raději bych ale, aby to byl Piša.

*Pozdravuji Tě mnohokrát. Příště napíšeš víc. Dnes je tuze horko.*¹²

Tvůj Jiří

Pro připomenutí si uvědomme, že Jiří byl nejen citlivý, ale i velmi vnímavý muž. S nadšením pozoroval život kolem sebe a měl stálou potřebu sdělovat své dojmy, momentální obrazy, zážitky a zkušenosti prostřednictvím dopisů. Když nahlédneme do rodinné korespondence, zjistíme, že dopisy jsou vždy něčím zajímavé. Jiří se ve svých rukopisech často zpovídá rodičům o prostředí, kde právě pobývá, o svých názorech a o tom jak, žije a pracuje. Zajímavostí je, že korespondenci adresovanou rodičům vždy odděloval. Zvlášť psal matce a zvlášť otci. Ke svým rodičům se snažil být vždy upřímný a to i v době, kdy byli ve spojení jen díky dopisnímu papíru. Zdena Wolkerová píše: *„Nemá, co by před rodiči skrýval nebo tajil. Prožívá své lásky k dívkám, ale ve vyjadřování těchto svých citů je k rodičům zdrženlivý, aby nesetřel pel z krásy, která má význam toliko pro něho. Protrpí svá bolestná zklamání bez nářků nebo žalob rodičům, nikdy se nezmiňuje nešetrně o těch, kteří ho zradili.*¹³ V korespondenci můžeme nalézt osobnost, která byla vždy opravdová ve všech směrech. Dnes můžeme jen spekulovat, k jakým činům by Jiří uzrál a do jaké míry by byl schopen se pro ně obětovat.

Z roku 1923 je dochováno největší množství Wolkerových dopisů. Od nástupu do sanatoria v Tatranské Poljance píše pravidelně svým rodičům. V rukopisech často nalézáme stesk po domově, ale zároveň i plány do budoucna a naději pro lepší zítřky. Splnil se mu jediný sen – návrat domů. Matka vyslyšela jeho prosby a přání zemřít doma. Na počátku pobytu na Slovensku se snažil statečně bojovat se svojí chorobou, nepoddával se jí a kladl si za cíl ji hlavně pokořit. Plně respektoval své ošetřující lékaře a svůj aktuální zdravotní stav vždy s přesností psával rodičům.

DOPIS S DATEM POLJANKA 4. ZÁŘÍ 1923

„Drazí,

moje potěšení je zase v troskách. Teď byl u mě dr. Kunsch, že Guhr vzkazuje, abych okamžitě psal domů, že nemá máti pro mě jezdit, neboť prý mě nepustí. Seděl u mě na

¹²Tamtéž, s. 77

¹³Tamtéž, s. 6

posteli, vykládal, že se jedná o můj život a „že můj život nepatří jen mně“ (kdyby to vyjádřil raději tím, že by mi slevili!) atd. – až mě umluvil, neboť jsem zase v noci nespál pro nervové bolesti. Říkal, že právě proto, že mě herpes teď tak sebral, není na cestu pomyšlení a že prý ty nervové bolesti budou trvat ze 3 – 4 neděle. Když jsem se ho ptal, jak dlouho si představuje, že bych tu měl zůstat, nedal mi určité odpovědi, ale nebude už prý to tak dlouho, jak jsem už tu byl. Máte prý vyčkat dopis dr. Guhra, který řádně Vám všem vypíše...¹⁴

Velmi významnou pozici v rodinné korespondenci má i brněnská sociální pracovnice Marie Trnková, která se v Guhrově sanatoriu rovněž léčila. V době, kdy byl Jiří už zcela fyzicky oslaben, začala Marie Trnková psát dopisy adresované jeho rodičům za něho. Dodnes má tato korespondence pro nás velký význam, protože se můžeme dovědět, jak velké bylo Wolkerovo bolestné utrpení v posledních měsících. Jeden z posledních dopisů před příjezdem Zdeny Wolkerové do sanatoria napsala Marie Trnková koncem listopadu 1923.

DOPIS MARIE TRNKOVÉ S DATEM

29. LISTOPADU O 4. HOD. ODPOL.

„Ctěná paní,

pan Jiří i já Vám vzkazujeme, abyste se klidně vypravila. Vyříd'te si všecko, co máte k vyřízení a raději si den přidejte. Jenom se, prosíme Vás, neuštvěte se! Včerejšek i dnešek je klidnější. Horečky pořád ještě dost vysoké, kašel skoro ustal. Na Vás vzpomíná, teší se, ale klidně. Dny i noci jsou pokojnější, jídlo bez vrhnutí, kašel skoro ustal. Ovšem únava a vyčerpání jsou značné. Jinak ani být nemůže. Nezazlívejte mi, že jsem Vás někdy pobouřila. Nemohla jsem jinak. – Byly to těžké chvíle a najdete jejich stopy ve tváři pana Jiřího. Kolísavý stav choroby působí při sdělování značné nesnáze.

Včera po obdržení lístku poslala jsem Vám telegram a dnes po obdržení dopisu druhý. Pan Jiří o žádném z těch telegramů neví.

Je dobře, že si hledíte všecko zařídit, abyste pak mohla zde déle pobýt. Sem vypravte se na zimu i na mírnější počasí.

¹⁴Tamtéž, s. 189.

Opakuji prosbu, abyste se vypravila klidně, a bude-li třeba, abyste si raději dne přidala. – Vyčkáme Vašeho příjezdu statečně. ¹⁵

Vaše M. Trnková

V té době se u Jiřího objevila silná deprese. Zdena Wolkerová byla po celou dobu v synově pokoji a pečovala o něho. V polovině prosince se Wolkerův zdravotní stav zlepšil, horečky mu klesly a jeho oslabené srdce se začalo zotavovat. Bohužel dobrý zdravotní stav trval pouhou chvílí, nakonec začal Jiří ztrácet paměť a propukl u něho poslední nápor nemoci, závažný tuberkulózní zápal mozkových blan.

V tomto stavu se Wolker blížil ke konci a uzavíral se za ním téměř dokonale kruh jeho života. Tak jak v mládí miloval chvíle samoty, tak mu ta samota byla dopřána i v posledních týdnech života, až mu to nebylo milé. V jedné ze svých posledních básní píše: „*V umírání je každý sám a samoten...*“¹⁶. V tomto stavu si byl vědom, že už není cesty zpět a touto cestou si musí jednou projít každý. V posledních týdnech svého života se snažil s pomocí napsat ještě pár básní. Velmi působivá je báseň Umírající. Psal ji už bez účasti rozumu a potýkal se s vysokými horečkami. Svému příteli do Prahy adresoval dopis, kde se zmiňuje právě o této básni slovy: „*Pero mi šlo samo po papíře, nevěděl jsem co píšu. Je to už slovo z jícnu smrti a má to i její horkost.*“¹⁷

Báseň UMÍRAJÍCÍ: „*Až umřu, nic na tomto světě se nestane a nezmění, / jen srdci několik se zachvěje v rose jak k ránu květiny, / tisíce umřely, tisíce se mnou umřou, tisíce na smrt jsou znaveni, / neboť v smrti a zrození nikdo nezůstal jediný. // Smrti se nebojím, smrt není zlá, smrt je jen kus života těžkého, / co strašné je, co zlé je, to umírání je, / kdy smysly střelené v letu padají se všeho, se všeho, / a v rezavém potrubí těla čas hnije jak pomyje, / by rozložil ruce, oči, nervy a každý sval, / kterým svět v náruč jsi chytal a miloval, / smrti se nebojím, smrt není zlá, ve smrti nejsem sám, / umírání se bojím, kde každý je opuštěn, - a já umírám. // S Bohem, děvčátko, s Bohem, má milá, s Bohem, obraze spanilý...*“¹⁸

Podle vzpomínek Wolkerovy matky je to jedna z posledních básní na samotném konci ještě jasného vědomí. V básni si můžeme všimnout, jak se autor loučí s děvčátkem,

¹⁵Tamtéž, s. 250.

¹⁶Wolker, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950.s. 199.

¹⁷archiv Muzeum Prostějovska

¹⁸Wolker, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950.s. 199.

zároveň je tam vyznání životu, že se nic nezmění ani po jeho smrti a objevuje se tam přímý záznam umírání.

I když básník věděl, že jeho dny jsou sečteny, tak se smrti stále obával. *Kdo by se na druhou stranu neobával?* Když nadešly hodiny strašného utrpení v Tatrách, po loučení s objevenou životní láskou, loučení se všemi spisovatelskými nadějemi, to vše bylo mnohem těžší, než sama těžká hodina smrti.

1.3 Originály versus kopie

Badatelská činnost v prostějovském muzeu nám umožnila podrobné prozkoumání rodinné korespondence v originále. Naším úkolem bylo porovnat originály dopisů s dopisy, které byly vydány knižně pod názvem *Korespondence s rodiči*. Celkem jsme porovnali třiapadesát dopisů a došli jsme k výsledku, že v sedmi dopisech jsou záměrně vypuštěny pasáže z textu. Dopisy, které se neshodují s originály, jsou většinou psány Wolkerovou matkou, popřípadě jeho otcem. Jelikož se Zdena Wolkerová spolupodílela s Janem Kühndelem na vydání knihy, je velmi pravděpodobné, že sama Wolkerová byla iniciátorkou záměrného vypuštění vět z textu u jednotlivých dopisů.

Jan Kühndl v doslovu knihy *Korespondence s rodiči* uvádí: „*Listy Jiřího Wolkerova jsou uveřejněny téměř v plném rozsahu. Byly v nich ponechány i pasáže, týkající se zcela všedních záležitostí. Kromě důvěrných osobních zmínek vypustili jsme jen některé pro čtenáře bezvýznamné jednotlivosti, ovšem tak, že se tím nijak nemění ani neochuzuje obsah dopisů.*

Při jazykové úpravě textu dopisů se pečovalo o to, aby zůstala nedotčena osobitost Wolkerova jazyka a slohu. Vedle opravy bezděčných omylů, jež vznikly při zběžném a chvatném psaní, provedly se jen nutné pravopisné zásahy...

Při publikaci ostatních dopisů se postupovalo obdobně jako u dopisů Jiřího Wolkerova; místy tu však došlo i k drobným stylistickým úpravám.“¹⁹

Jan Kühndel

Je velmi zarážející, jak mohl Jan Kühndel uzavřít těmito slovy knihu, kterou vydal s přesvědčením, že dopisy vydané v knize jsou až na pár stylistických úprav totožné s originály. Pravděpodobně se už nikdy nedozvíme pravdu, zda on sám se spolupodílel na

¹⁹Wolker, J. *Korespondence s rodiči*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. s. 284

záměrném vypouštění určitých částí z textu korespondence, nebo to byla pouze práce Wolkerovy matky, která to dokázala skvěle utajit. Jde o určité zašifrované tajemství, které nemělo být asi nikdy odhaleno.

1.1.1 Dopis Zdeny Wolkerové (25. října 1920)

DOPIS BÁSNÍKOVY MATKY S DATEM
V PROSTĚJOVĚ V PONDĚLÍ 25. ŘÍJNA 1920

„Milý synáčku,

píši Ti, skoro den po dnu, poněvadž mám Ti leccos říci, Tvůj lístek dostala jsem dnes, ale to jsi asi balík ještě nedostal.

„Pramen“ Ti sem nedošel, ani honorář za básně. Že máš v „Cestě“ dvě básně, jsem viděla z obsahu v Národních listech a pamatuji se, které to jsou, z rukopisů, jak jsi mi je kdysi dal číst. Jakkpak jsi vyřídil tu věc s „Politikou“? Vytiskli Ti opravu? Trvej na tom a ved’ to do důsledku, je to darebáctví a podvod, který by měl býti exemplárně potrestán. Zde se o tom také mluví. Vůbec je tu o Tebe nyní velký spor, který Ti musím napsati, abys věděl, na čem jsi. Prohlašuji Tě za patentovaného bolševika a M. sám doznal před tetou Libuškou, že Tě jen proto z kina vyštval, že tam bolševiky nepotřebuje, poněvadž prý jsi sváděl i jiné k oposici: že Tě sám viděl, jak prý jsi zúmyslně nehrál při představení apod. Já ovšem M. na jeho falešný pozdrav, když mne potká, sotva znatelně děkuji, také to cítí a ví proč. Teta Libuška Tě ovšem velmi energicky vzala v ochranu, do M. se pustila. Ty že nejsi žádný bolševik, že se v Praze stýkáš s Wichterlovými. Bůh ví, kdo zde napískal, že prý vlastně v Praze ani nestuduješ; že prý jsi tam zaměstnán v redakci bolševického listu a že pro Tebe je urážka, když Tě Michal z kina propustil a tu prý on říkal, že až přijedeš, že s Tebou bude mluvit a že v kině můžeš zase hrát. Nu zkrátka kočičuram kde jeden tvrdil a druhý popíral, jsi-li či nejsi bolševik. Zde totiž bolševik je mnohým lidem jako člověk morem nakažený. Je to tendence Naší demokracie, která bolševismu vypěstovala na strašlivou odrůdu vlastizrádství.

A přitom táta hloupě přizvukuje, jak jsi pro Sokol ztracen. Ty že bohužel nebudeš, co on ... (Já v duchu říkám bohudík!) ...

Tož vidíš, synáčku, jak se lidé o Tebe starají. Já teď nikam nejdu, ke mně nikdo nepříjde, aby o Tobě mluvil a pronášel své kritické názory – a já o Tobě také, hochu,

s nikým své nesdílím. Jsem s Tebou spokojena tak, jaký jsi. Jdeš svou cestou a poznáš sám, je-li správná nebo nikoliv. Jdi tak dále a dělej a jednej, jak sám za dobré uznáš.

Nechtěla bych sice, aby ses nějak veřejně angažoval politicky. Politika je na světě nejspínavější řemeslo. Zůstaň si ve svých výšinách krásné poezie.

Bůh měl mě jistě velmi rád a chtěl mne odškodnit za všechno utrpení v životě, dal-li mi syna-básníka. Je to vzácný dar a já mu za to vděčím z nejpokornější své duše. Tomu poslání zůstaň věrný a Tvá duše, ta jemně a prozíravě cítící duše básníková, sama Ti poví, kam se svým srdcem máš přiklonit. Buď vždy na straně těch, jimž se děje křivda, zastávej se slabých, buď spravedlivý a opravdový! Budeš mít mnoho nepřátel, ale těch nedbej! Slouží to často ke cti, mítí je.

Píšeš o vydání své první knihy. Snad je dobře, vyčkáš-li ještě, když Ti tak Vrba radí. Měl bys přece již jakousi pečeť uznání, kdybys byl vydán ve sbírce spisů ověřených tím, že se tam vydávají jen dobré věci. Ostatně mu posli, co míníš, co a jak máš zařízeno, sleduji to s intenzitou a pomohu, jak budu moci, i finančně.

Tak a teď něco, co Tě jistě zarazí. Víš, že Eda zas hraje v kině? Dlouho to tedy v té solidaritě s Tebou nevydržel. Inu – za peníze možno dnes již kde koho koupiti. Však mu to nesvědčí. Kamarád! A stařenka M. z toho má plno radosti – co si tam vydělá! Říkala mi dnes pí. Škraclová, že prý nemáte na bytě věci, že Vám je totiž vůbec nedávají. Je to pravda? Ty jsi ničeho nenapsal! Napiš mi hned, jak se stravuješ. Míváš hlad? Napiš!! A to vysvědčení nemajetnosti Ti i tata vystavit nemůže, poněvadž prý by mu je na žádném úřadě nepotvrdili. Jak jsi s bytem spokojen? Kdybys věděl o něčem lepším i za 700 Kč, vyměň si to!

Ještě se vracím k tomu Tvému bolševictví. Píšeš, že do nového listu „Stráž lidu“ sem pošleš příspěvek. To bude boží dopuštění, raději si to nedělej! To by Tě již nadobro prokleli a mě s Tebou (tátu ne), ten to svaluje jenom na mě, že jsem Tě tak vychovala – jak jsem na to hrdá!!!) S tátou vůbec mám život stále těžší. Již spolu třetí týden vůbec nemluvíme... Jen ještě vydržet, než ty hochu budeš hotov, než Ty tak se vším nebudeš na něho odkázán, neboť on aby mě postihl i na Tobě by se dovedl mstít. Jen ještě Tobě dokud budu potřebna – to jediné je, co mě zde drží. Jinak tma za mnou i přede mnou.

Až budeš opět moci, piš – až budeš mít trochu pohody. Pracuješ se studenty na kolonii na Letné? Jak na to vůbec pohlížíš? „Národní Listy“ to vůbec jaksi moc považují za svou věc, tož k tomu mám jistou nedůvěru. Co je to za akce? – Měl by si některou neděli dopoledne zajeti k Wilhelmovým do Vysočan. Moc rádi by to viděli, já jsem jim to slíbila – a měl bys dobrý oběd! Tož!! Krausovi přijedou do Prostějova na Vše Svaté, zajdi

k nim a vzkaz, zda něco budeš chtít. Budou u nás hosty, těšíme se na ně – tož at' mi o Tobě – hodně mohou povídat.

*Bud' sbohem, piš též stařečkům a na Svatý Kopeček, nezapomeň na ně! Nazdar, synáčku!*²⁰

Tvoje mama

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

Dopis, který napsala Zdena Wolkerová svému synovi, pochází z dob jeho studií na vysoké škole v Praze. První slova, která jsou z rukopisu záměrně vypuštěna znějí takto: „Ty nejsi žádný bolševik, že se v Praze stýkáš s Wichterlovými.“ Nejprve si vysvětleme význam slova „bolševik“. Od roku 1912 byla takto nazývána malá, přísně organizovaná skupina vedena V. I. Leninem v Rusku. Od roku 1918 tito stoupenci byli součástí Komunistické strany Ruska. U nás vznikla Komunistická strana Československa až v roce 1921, předsedou strany se stal Václav Šturc.

Dopis pochází z 20. let minulého století, kdy končila první světová válka. Komunismus té doby byl naprosto neslučitelný s pojetím komunismu před válkou. To je nutné si uvědomit. Předválečný režim nebyl ještě kompromitován se stalinskými praktikami. Komunismus před válkou byl tenkrát jedinou nadějí pro obrodu světa ve směru zvelebení chudých vrstev. Je pravda, že v mnoha Wolkerových básních můžeme nalézt oslovení, soudruhové, ale to nemá mít přímo stranický význam, jeho myšlenka spočívala v tom, že lidé nemají žít jako páni a sluhové, mají si být sobě rovni. Spekulace zda byl, nebo nebyl členem KSČ, jsou směšné. Nám se nepodařilo v prostějovském archivu nalézt sebemenší důkaz nebo doklad o jeho členství. Není podstatné, zda byl nebo nebyl členem, ale nejpodstatnější je jeho snaha být poctivým komunistou.

V roce 1922 se politické dění přiostrňuje a z tehdejšího SSSR byla vypravena pověstná loď filosofů, která poslala do vyhnanství všechny vzdělance individuálně myslící. Naštěstí Wolker tento stav nezažil. Ale položme si otázku: „Co by se stalo, kdyby?“ Kdyby Wolker nezemřel tak předčasně a pokračoval ve své bezvýhradné upřímnosti, o touze po maximální pravdivosti všeho. Jiří se nedokázal nikdy přetvařovat a byl nepřítelem jakékoliv falše. Mohl by s těmito postoji a názory vůbec přežít 50. léta 20. století?

²⁰Srov. Wolker, J. *Korespondence s rodiči*, 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. s. 60-61. archiv Muzeum Prostějovska.

Označení Jiřího Wolkera za bolševika bylo velice netaktní ze strany tehdejší společnosti. Můžeme říci, že to byla do jisté míry i urážka jeho osoby. S tímto označením přišel Vítězslav Nezval ve 20. letech 20. století, v té době chápe Wolkera nejenom jako bolševika, proletářského básníka, ale on ho dokonce chápe jako básníka bílé magie – kouzelníka, čaroděje, toho, kdo vládne pozitivní energií.

Je pravda, že jeho blízkým přítelem byl Karel Wichterle, rovněž prostějovský rodák a syn známého průmyslníka, který nebyl ve straně KSČ. Z toho jasně vyplývá, že Wolker měl i přátele mimo stranu KSČ. Jiří byl v rodině Wichterlů vždy velice vítaným hostem a zároveň byl jimi obdivován za svoji básnickou činnost. Z dopisu můžeme dále vyčíst, že Jiří měl ve svém životě jak své přátele, tak i své nepřátele. Ani on nebyl ušetřen pomluvám. Určitá závist ze strany jeho vrstevníků mohla být jedna z příčin následných pomluv.

Wolker měl vždy velmi blízko k politice a vždy se snažil být v této sféře spíše aktivní. Matka neviděla ráda politickou angažovanost svého syna. Už v té době označovala politiku jako špinavé řemeslo. V závěru dopisu jsou záměrně vypuštěny dva odstavce, kde Wolkerová zakazuje synovi, aby uveřejnil svůj příspěvek v politickém listě Stráž lidu. Matka má nejen hrůzu z reakce společnosti, ale i z reakce svého manžela. Překvapivým zjištěním je, že Zdena Wolkerová uvádí v dopise svému synovi negativní názor na výchovu ze strany otce. Vidíme, že matka byla ke svému synovi někdy až příliš upřímná.

1.1.2 Dopis Ferdinanda Wolkera (28. června 1923)

OTCŮV DOPIS S DATEM V PROSTĚJOVĚ
28. ČERVNA 1923

„Milý Jiří!

Poněvadž nevím, zda maminka již odjela, adresuji dopis Tobě. Dopisy maminčinými jsem vždy velmi znepokojen, neboť nepřinášejí mi nikdy nic potěšujícího. Jmenovitě to stěhování, ten nový život v sanatoriu, a pak ta dlouhá perspektiva Tvé choroby.

Mám dále o Tebe obavy, že Ti tam nyní bude smutno, že léčba studenými obklady Ti bude asi velmi nepříjemná, a pak, že jsi tam v cizím okolí, kde k dorozumívání budeš muset užívat cizího jazyka.

Bud' jen statečný, milý hochu, když to bude mít dobrý výsledek, tož nic si z toho nedělej, že nyní trpíš.

Dnes „Rudé právo“ nepřišlo. Do dneška vše, co na Tebe bylo adresováno, jsem denně za Tebou posílal.

Zato přišla dnes na Tvoji adresu z Brna poštou z květinářského závodu anonymně krásná kytice žlutých růží, kterou jsem rozbalil a dal do vázy. Nic nebylo přiloženo, ani lístek. Soudím, že je od slečny H. W., která měla dnes v kostele svatbu. Snad se mýlím. Gratuloval jsem jí navštívenkou za sebe, maminku i Tebe. Snad by se slušelo, abys i Ty jí psal. Kam? Nevím.

Dnes ráno zemřel ti náhle prof. Haušer z obchodní akademie. Ranila ho prý mrtvice... Karáska odvezli předevčírem v řetízkách četníci. Do vazby. Spáchal prý Dry na Slovensku a zde se skrýval. Hess i Synek jsou prý odstraněni ze strany komunistů pro jakési neplechy.

Tak, milý Jiří, přeji, přeji Ti z té duše, aby ses tam měl dobře, abys brzo ozdravěl a byl zase zdráv mezi námi. Je mi po tobě smutno a stále jsem myslí u Tebe. Věř mi, že trpím s Tebou a trpím velmi. Nesmíme však klesati na mysli – a jen mít chuť k životu. Jsi mlád a překonáš bohdá i toto.

Tisknu Ti ruku, milý hochu, zdravím Tě srdečně a jsem²¹

Tvým tátou

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

Oslovení v dopise je neutrálního charakteru: „Milý Jiří, ...“. Naopak obsahově v dopise Ferdinanda Wolkerera nalézáme spoustu povzbudivých slov, která věnoval prostřednictvím dopisního papíru svému synovi. Vidíme, že Wolkerovou nemocí trpí celá jeho rodina. V té době ještě žili v přesvědčení, že se jejich syn zcela uzdraví. Otec dostával informace o synově zdravotním stavu pouze od manželky, často se později dozvěděl, že synův stav není tak vážný, jak mu jeho žena v dopisech popisovala. Což zmiňuje hned v úvodu dopisu: „Poněvadž nevím, zda maminka již odjela, adresuji dopis Tobě. Dopisy maminčinými jsem vždy velmi znepokojen, neboť nepřinášejí mi nikdy nic potěšujícího. Jmenovitě to stěhování, ten nový život v sanatoriu, a pak ta dlouhá perspektiva Tvé

²¹Srov. Tamtéž, s. 130-131, archiv Muzeum Prostějovska.

choroby.“ Z tohoto důvodu se rozhodl psát dopisy přímo svému synovi, kde nalézal pravdivé a aktuální informace nejen o jeho zdravotním stavu, ale i o jeho pobytu v sanatoriu.

Chybějící odstavec v dopise pojednává o úmrtí básníkovy profesora a o jistých komplikacích ve straně komunistů. Důvod, proč zrovna tyto věty jsou z dopisu záměrně vypuštěny, se dnes už skutečně nedozvíme. Nabízí se jedna z možností, že tyto informace byly pro rodinu osobní, možná až důvěrné, a proto se Zdena Wolkerová rozhodla tyto pasáže s nakladatelem záměrně vypustit. Další z možností je, že otec uvádí jména osob, která mohla být pro tehdejší dobu nepřipustná, jelikož v zemi probíhala v 50. letech 20. století silná cenzura a v tu samou dobu se vydávaly první výtisky knihy *Jiřího Wolkerova: Korespondence s rodiči*.

Oba rodiče vždy měli v korespondenci snahu syna informovat o aktuálním společensko-kulturním dění, v tomto dopise tomu není jinak. Rodina Wolkerů byla založena velice kulturně. Ferdinand Wolker byl členem mnoha spolků v Prostějově a syna vždy vedl k tomu, aby měl rád literaturu. Wolkerovu otci byla často vytýkána přísnost v rámci výchovy svých synů. Z dopisu vyplývá, že i básníkův otec dokázal otevřít synovi své srdce. Z pohledu mnoha pamětníků je Ferdinand Wolker charakterizován jako vzdělaný a ušlechtilý člověk, zároveň neobyčejně snaživý a čestný muž. Wolkerův otec bývá také vykreslován jako zdvořilý a srdečný muž, který jednal s mladým člověkem stejně, jako by před ní stála osoba stejného věku. Takto jednal i se svým synem. Rovný s rovným... V tomto dopise je tato rovnost velmi charakteristická.

Dopis uzavírá slovy: „*Je mi po tobě smutno a stále jsem myslí u Tebe*“: To je přímo vyznání otce synovi. Ferdinand vůbec nemusel být takový despota, jak je často vykreslován v rámci výchovy svých dětí. Byl to muž, který nedával své city navenek znát, což je u mužského pohlaví naprosto běžné. Z dopisu je jasně patrné, že když se zhoršoval Jirkův zdravotní stav, tak Ferdinand Wolker nabývá na citovosti. Snaží se zmobilizovat jeho síly, podpořit jeho trpělivost a dodat důvěru v uzdravení. On sám možná v době nemoci svého syna zažíval daleko těžší chvíle než jeho manželka. Žil v osamocení a dne co den čekal na dopis z Tatranské Poljanky, aby se dozvěděl nové informace o synovi. Byla to doba, kdy žil i sám v prostějovském bytě, protože jeho žena se starala o Jiřího v sanatoriu a mladší syn byl na studiích v Přerově. Pocity beznaděje a strachu musely u něho propuknout v plné míře.

Velice dojemný je závěr dopisu, který uzavírá slovy: „*Tisknu Ti ruku, milý hochu, zdravím Tě srdečně a jsem Tvým tátou.*“ O otcovské lásce ke svému synovi nemůže být v tomto případě žádných pochyb.

1.1.3 Dopis Zdeny Wolkerové (12. července 1923)

MATČIN DOPIS S DATEM PROSTĚJOV,
12. ČERVENCE 1923

„*Můj milý Jurenko,*

strašně se divím, že píšeš, žes v koši marně hledal bonbony a že navrchu bylo všechno pomačkané! Bonbony jsem tam určitě dala. Nebyl snad koš otevřen a něco z něho vybráno? V dopise měl jsi vloženu 100 Kč bankovku – byla tam? Nahoře pravá též byla látka pro Margit a divím se, že to mohlo být tak proházené.

Dnes poslal Ti Svoboda z Nuslí 300 Kč, dala jsem je tátovi na Tvůj účet. Dostal jsi v pořádku těch 1500? – Slečna Vobořilová mi psala, poděkuj jí za mne a vyříd', že mne velmi potěšila. Jsem ráda, že je to s Jožkou v pořádku.

Že tě pí. Wichterlová navštíví, to mi slíbila hned, než jela. – Věřu, ti lidé jsou k nám velmi milí a Tebe mají upřímně rádi. Toho jim nezapomeneme. Tvé dluhy o nichž píšeš jsem z části již poplatila (Var, kniha ve Varu, Prolet kult) a Petru a Tvrdému pošlu co nejdříve, jen co budu mít prachy. Musím u táty vymoci. Tvůj týdenní obnos sobotní, abys měl nějakou rezervu – to víš, s ním je vždy boj o peníze, ale já se odbýt též nenechám.

Včera jsem se u Kaštila informovala o Synkovi. – Kaštil dělá drahotu, že je to přísně důvěrné, jsou prý zde ve straně nepěkné věci a Kamenář i Tuček chtějí rezignovat. Proti Synkovi jsou prý ve straně zaujati, má prý tam nepřátelé, kteří proti němu sočí a chtějí se dostat na jeho místo. Moc jsem z toho nevyrozuměla, co mi Kaštil napovídal, ale říkal, že pošle Synka samého ke mně a ten prý mi to říká, že pro Tebe vyloží. Dosud, ale u mne nebyl, jak budu mít však chvilku času, sama ho eventuálně vyhledám a pak ti napíši.

Tribunu Ti nyní posílám, též místní listy, abys měl co číst. Horečky nejsou již tak zlé, vidět, že se to pozvolna tlumí, a co tak dlouho trvá, nelze rázem potlačit. Čekat – doufat – nezoufat! To je moje heslo nyní, které si opakuji stokrát za den. Tož sbohem, miláčku, buď opatrný na sebe ve všem a hodně jez všechno, co Ti dají!‘²²

Libá tě vroucně

²²Srov. Tamtéž, s. 139-140, archiv Muzeum Prostějovska.

Tvoje máti.

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

V tomto rukopise se Wolkerova matka zmiňuje o Marii Vobořilové, která byla už v té době s rodinou v kontaktu. Myslíme si, že Zdena Wolkerová v ní našla spřízněnou duši. Jejich častá vzájemná korespondence je jasným důkazem. Rodina Wichterlova byla u Wolkerů velice oblíbena a uvidíme, že jejich vzájemné přátelství bylo velmi úzké, neboť i v tomto dopise je Zdena opět zmiňuje. Hlavní téma vypuštěného textu v rukopise pojednává o zaplacení dluhu, který měl Jiří Wolker v časopise *Var a Proletkult*. Bylo to už v období pobytu v sanatoriu, takže kontakt s vnějším světem byl pro něho velmi ztížen. Navíc i finanční prostředky byli pro něho velmi omezené. Právě proto se matka nabídla a dluhy zčásti zaplatila.

S časopisem *Var* sám Jiří Wolker určitou dobu spolupracoval. Tento kulturně-politický časopis byl vydáván v letech 1921-1930 Zdeňkem Nejedlým, který byl rovněž blízkým Wolkerovým přítelem. Jiří Wolker byl i členem organizace *Proletkult*, která byla překládána jako „*organizace proletářské kultury ve smyslu komunistickém*“²³ Vůdčím iniciátorem této programové teorie proletářského umění byl S. K. Neumann. Když se řekne proletářská poezie, tak se vždycky mluví jedním dechem o Jiřím Wolkerovi. Uvědomme si, že to nebyla poezie psána proletáři. Ani jeden z těchto básníků včetně Wolkerova nebyl proletář. Byla to pouze poezie určená proletářům. *S tím souvisí otázka: „Komu ta poezie patří? Nikoli komu je nástrojem.“* Proletářská poezie byla především ve službách lidí, kteří jinak byli vždycky, alespoň podle představ členů skupiny, opomíjeni a na dně.

Záměrně vypuštěný text v tomto dopise nijak nenarušuje text po obsahové stránce. Pouze se v něm skrývají informace, které nejsou pro rodinu Wolkerovou příliš lichotivé a to z toho důvodu, že jejich syn měl v té době dluhy, které nemohla rodina hned zaplatit. Dále jsou záměrně vypuštěny informace, jež se týkají osob spojené s KSČ. Zdena Wolkerová píše svému synovi o aktuálním prostějovském politickém dění, které se pravděpodobně obává později uvést v originálním znění v knižní podobě, jelikož uvádí i konkrétní jména osob. Což by mohlo posléze vypadat jako udavačství.

²³Buriánek, F. Česká literatura první poloviny XX. století. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1981. s. 153.

I když Wolkerova matka synovi vytýkala politické přesvědčení a aktivní činnost v politice, nakonec to byla ona sama, kdo informoval syna o aktuálním politickém dění ve straně.

1.1.4 Dopis Zdeny Wolkerové (16. července 1923)

MATČIN DOPIS S DATEM PROSTĚJOV,
16. ČERVENCE 1923

„Milý Jiroušku,

dnes jsem dostala štědrou poštu: od Tebe psaní, dopis od p. dra Guhra a lístek od pp. Wichterlových. Tvůj mě ovšem nejvíce potěšil, a z ostatních dvou jsem též měla radost. DrGuhr o Tobě píše přímo nadšeně, a velmi prý mu na tom záleží, abys byl zdrav, což mu opravdu teď věřím. Jsem tomu též ráda kvůli Tobě. Dr. Guhr též píše, že Tvůj celkový stav již mluví přece jen o sklonu ke zlepšení, třeba ještě horečky neminuly, a pí Wichterlová píše, že prý velmi dobře vypadáš, což mi slečna Vobořilová též sdělovala. Tak aspoň tyto potěšující zprávy mě trochu vzpružují, ač jinak nad „teplotami“ ještě pořád nespokojeně kroutím hlavou – ty kdyby aspoň již nešly nad 37! Ale což – i toho se jistě dočkáme – abys, chudinko moje, nemusil být pořád jako vězeň v pokoji a v posteli uvázan! Posílám Ti, miláčku, ty bonbony, jsou tam různé a jistě budou dobré. Ale je mi nevysvětlitelná ztráta zrovna těch bonbonů z koše. Kdo to vybaloval? Nestalo se to při tom? Koš byl přece dvakrát uzamčen, přepnut dvěma popruhy a ještě převázan silným provázkem, jehož konce byly zapečetěny. A šlo to jako cenovka. To je přece prapodivné. Jiného neztratila se nic?

Dnes tatínek na Tvé léčení obdržel od banky dalších Kč 1250 – a jistě zas něco později obdrží – tož vidíš, že můžeš být klidný a nemít „finančních“ starostí! Těch týdních Tvých 20 Kč Ti tata též schovává. Já Ti přibaluji též dnes „Tribunu“ a lístek od Vrby, jenž Ti dnes došel.

Byl u nás dnes prof. Dokoupil ptáti se zas na Tebe a srdečně Tě pozdravuje. Mluvili jsme o „afěře“ Synek – Hess, ale on též mnoho neví, ale nezdá se mu to moc „fave“, hrají prý v tom podivné příčiny svou roli: Byla totiž založena na podíly komunistická konfekce. Synek to obchodně vedl s jistým Novotným – (víš ten herec, co hrál v Tvé aktovce na 1. máje) a právě tento Novotný se při tom Dokoupilovi nelíbí. Synkovi prý se vytýkalo, že se při tomto podniku počíná příliš samostatně, neuznáváje autoritu strany

a z toho vznikl jakýsi konflikt. Synek prý nyní promlouvá na to, že se proti němu chtějí uplatňovat živly, které sledují osobní cíle a prospěch – a tak je z toho jakási nechutná tahanice. Na straně Synkově je Kaštil i Kamenář – co, ale má Hess při tom za roli, to nevíme. Je to dost zamotané a sice určitého nelze nic vyzvědět. Inu: politischLied – garstigLied!

Kdo ví, nedalo-li by se s tím někdy počítati pro Tebe.

Tatínek píše pí. Wichterlové moc uctivý dopis, kde ji za účasti jejich děkuje, a ovšem, že to na něho moc dobře působí, tato jejich pozornost.

Však víš, ale i já jsem jim upřímně vděčná a věru jsem nemyslila, že tě tato rodina má ráda! Ostatně – kdo by Tebe Jurenko můj neměl rád?

Se všech stran potkávaš se s projevy – mého přátelství, zájem o Tebe je všeobecný a zrovna dnes mi také říkal knihkupec Šimeček, že má objednávky na Tvé knihy, asi do pěti knihoven, které se tu poblíž v osadách zakládají. A nepíše Ti to též Vrba velmi krásně? Můj hošíčku zlatý – to Tě musí též hochu utěšiti v těch trampotách, co nyní prožíváš.

Piš, Jurenko, jak jsi dostal tuto zásilku. Přikládám peníze na mléko.

Sbohem, Jurenečko, - spěchám, abych to do 5 h. dodala na poštu.

Piš, brzy piš! Vroucně Tě líbám. ²⁴

Máti

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

Povšimněme si v dopise, jak Zdena Wolkerová oslovuje svého syna: „Milý Jiroušku, ...“. Nezúčastněná osoba, která by neznala datum dopisu by mohla odhadovat, že je to dopis adresovaný pětiletému synovi. Zdena Wolkerová byla až přespříliš svému synovi oddána a dávala to všude a vždy velmi najevo. Otázkou zůstává, do jaké míry to bylo jejímu synovi v už tak dospělém věku příjemné?

V úvodu dopisu se Zdena Wolkerová zmiňuje o dr. Guhrovi. Dr. Guhr byl hlavní lékař jejího syna v sanatoriu na Slovensku. On pravidelně informoval Wolkerovi rodiče prostřednictvím korespondence o synově zdravotním stavu. Wolkerová se dále zmiňuje

²⁴Srov. Tamtéž, s. 142-143, archiv Muzeum Prostějovska.

o financích na léčbu, o které se staral jeho otec. Nejen samotná léčba byla velmi nákladná, ale i pobyt v sanatoriu.

Hlavní část vymazaného textu pojednává o vnitřních sporech v komunistické straně. Zdena Wolkerová si opět neodpustí podrobně popsat synovi v dopise aktuální politické problémy, kde opět uvádí konkrétní jména osob, které byly se stranou spojeny. Její politické zapálení v té době je velmi obdivuhodné, někdy až nepochopitelné.

Rodinu Wolkerů v té době navštívil prof. Antonín Dokoupil, který je o této neklidné situaci ve straně informoval. Dokoupil byl středoškolský profesor, literát a významný představitel prostějovského revolučního dělnického hnutí. V době, kdy působil na prostějovském gymnáziu, byl jeho žákem i Jiří Wolker. Dnes můžeme říci, že Antonín Dokoupil byl pro Jiřího Wolkera velkým vzorem a jejich přátelství bylo výjimečné. Profesor Dokoupil se vydal do Tatranské Poljanky za svým přítelem, aby ho povzbudil v jeho těžkých chvílích. Bohužel Wolker už svého přítele nepoznal.

Závěr dopisu uzavírá Wolkerová slovy: „*Piš, brzy piš! Vroucně Tě líbám, Máti.*“ Opět musíme konstatovat, že závěr tohoto dopisu má rovněž silný emocionální nádech, stejně jako úvod.

1.1.5 Dopis Zdeny Wolkerové (3. září 1923)

MATČIN DOPIS S DATEM PROSTĚJOV,
3. ZÁŘÍ 1923, V PONDĚLÍ ODP.

„*Jurenko –*

pan Zelený je tak velmi laskav, že Ti bere s sebou věci, které jsi sobě přál. Je to trochu vína, trochu rezné 50 % „prostějovské“, trochu medu – pravého poctivého.

Mám ho ještě větší zásobu doma, až sníš, pošlu Ti zase. Potom pár bonbonu a dvě knihy „Hry“, abys měl jednu do rezervy. Karel jel včera do Přerova, dnes má být rozhodnuto, bude-li přijat ale nemáme dosud zpráv.

Zde Ti opakuji ještě jednou podrobný referát Dr. Lubojackého. Na roentgenu shledal ložiska již zvápenatělá a tedy vyhojená. Musels kdysi dříve prodělat dosti vážný proces – možný prý hned v dětství. Je to rozhodně lepší, než očekával a je s dosavadním výsledkem spokojen. Ale „nejsi ještě mimo nebezpečí“ – je nutno býti velmi opatrným, aby horečky se nevrátily. Proto máš tam zůstat přes září zcela rozhodně, snad i do polovice října.

Děle však neradí, protože pak je tam zas příliš drsno. Dr. Lubojacký jede do Brna a osobně si tam u zemského sněmu vymůže, abys pak mohl k němu do Jevíčka. Vůbec měl

velký zájem o Tebe – a z ostatních příznaků (rýmy, neurózy apod.) nemáš si nic dělat. Hlavní a dobré je, že klesly horečky a že si přibyl na váze. To ostatní se vyléčí dodatečně. Jen se šetřit, jinak by horečky hned zase stouply. Guhra přes všechno chválil – jeho sanatorium prý vykazuje z Tater nejlepší výsledky. Zatemnělé plicní hroty se vyčistí. Roentgen si zvětšil a pravil, že je dobře provedený. Tož Jurenko, jen si tedy dávej pozor na sebe, buď stále „hodný nemocný“, aby i další léčení se zdarem pokračovalo.

Pozdravují Tě manželé Škrachovi, kdosi prý jim řekl, že jsi v Žarovicích, tož prý tam Vám chystali výpravu. Pá, Jurenko, buď hodný!!²⁵

Máti

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

Dopis adresovaný 3. září roku 1923 Jiřímu Wolkerovi od matky v sobě skrývá zjištění, že Jiří Wolker nebyl po celou dobu svého léčení pouze v Tatranské Poljance. Určitou dobu pobýval i v místech kolem svého rodného města – Prostějova. I přesto že na určitou dobu opustil sanatorium dr. Guhra, jeho matka s doktorem neustále konzultovala synův zdravotní stav. V tomto čase ještě vše vypadalo velmi nadějně.

Wolkerův aktuální zdravotní stav té doby se měl stát také pravděpodobně na věky skrytým tajemstvím. Jedná se o informace, která nijak nepoškozují osobnost básníka. Ba naopak, mohli by být velkým přínosem pro některé dnešní badatele.

V sanatoriu se seznámil se známou maďarskou prozaičkou Borisou Palotaiovou, která Jiřího Wolкера popisuje slovy: „*Jistý mladík se procházel po štěrku vysypaném chodníku. Byl vysoký, široký v ramenou, tvář měl opálenou do bronzova. Z očí mu vyzařovalo jakési očarování a štěstí, celá jeho bytost byla prodchnuta plnokrevným zdravím...*“²⁶ Jejich první setkání připadá na červenec roku 1923, kdy Jiří ještě se zákeřnou nemocí statečně bojoval. Lidé v sanatoriu se neznali podle jména, ale podle přízvisek, které během svého pobytu dostali. Jiří Wolker byl „živá reklama“. Živá reklama, která vede svůj boj se zákeřnou chorobou. Palotaiová vzpomíná dále: „*Jednou*

²⁵Srov. Tamtéž, s. 169, archiv Muzea Prostějovska

²⁶Marek, P. *Ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. s. 196.

jsme spolu čekali před ordinací dr. Guhra. V rukou tiskl knížku. Radostně vzrušený do ní něco vepisoval. „Jdu se s ním rozloučit,“ řekl mi radostně. „A to –“ ukázal prstem na knihu - „chci primáři věnovat na památku.“ Všímla jsem si titulku: „Host do domu. Autor: Jiří Wolker.“ A pod ním jemným drobným písmem věnování. „Snad nejste vy ten Wolker?“ ptala jsem se udiveně, neboť jsem dosud o něm věděla jen tolik, že soustavně přibývá na váze, štědře se usmívá a bydlí ve vile Tivoli v našem bezprostředním sousedství.²⁷ Skutečně to byl Jiří Wolker a zároveň nový kamarád Boris Palotaiové. Velmi ji zajímaly básnickovy verše a on byl samozřejmě velmi nadšený z jejího zájmu. Tak začalo jejich přátelství...

1.1.6 Dopis Zdeny Wolkerové (15. září 1923)

MATČIN DOPIS S DATEM PROSTĚJOV,
15. ZÁŘÍ 1923

„Milý můj hochu,

konečně Ti posílám věci, které jsi chtěl, a zase anginolky, když jsi první nedostal. Šly jako dopis a někdo je prostě vzal - . A rýžovou moučku Ti posílám na zasypávání té vyrážky – ve slovníku stojí, že se to má zasypávat indiferentním pudrem, že to brzy zaschne a pak se odloupne. Tak si z toho nic nedělej, třeba tím ta nezdravota vychází ven, a přece to není tak zlé jako exsudát. Napiš mi zas brzy, jak se Ti daří – to víš, že na Tebe myslím neustále. DruLubojackému budu kolem 20. psát a zeptám se, jak v Brně pořídil. Pak Ti hned napíši a zcela v Tvém návodu napíšeme též Guhrovi. Tento týden budeme malovat Tvůj pokoj a nevím, jak Ti to pak zařídit. Upravit jej zase pro Tebe anebo přestěhovat Tě do velkého pokoje? Co myslíš? Máme ten byt tak pitomý, nelze to dobře rozdělit a chci, abys pro sebe a čistě jen pro sebe měl svůj pokoj, aspoň teď, pokud Karel bude z domu.

Snad to bude nejlepší ... Ti jej zase, ale jen jednu postel tam necháme, a jíst tam nebudeme, abys měl i velký stůl pro sebe. Anebo uděláme z toho obývací pokoj a tata by tam spal a Ty bys měl velký pokoj. Zase je tam pěkný psací stůl a piano bychom Ti tam přestěhovali.

Napiš Jurenko, jak bys to chtěl!

²⁷Tamtéž, s. 197.

Karel je do Přerova přijat jako řádný žák, moje osobní intervence u pana ministra Bechyně měla výsledek! Učí se pilně a těší ho to a mají ho tam na škole i na bytě všichni rádi. Bydlí u strýce Jaroslava Psoty, profesora a ředitele na obchodní škole. Je tam celým zaopatřením a jako člen rodiny, platíme 500 Kč měsíčně a Karlík je v tom prostředí zcela jiný. Byl nejvyšší čas, aby se vytrhl z toho kruhu svých dost pochybných kamarádů.

Mluvila jsem se Synkem, ptal se na Tě a bude Ti psát prý. Je velmi rozčarován a nechce o politice ani slyšet. Dokoupil se již odstěhoval do Brna, ale u nás již nebyl, ač slíbil, že se přijde rozloučit. Jurenko, mohl bys v tom menším koši poslat domů všechny věci, které tam nepotřebuješ, abychom toho neměly potom tak mnoho. A také všechny prázdné láhve a sklenice a udej na koš aspoň 800 Kč, ať se to neztratí. Koš zamkni a ještě dobře převaž motouzem. – Tož pá synáčku, měj se dobře a brzy piš!‘²⁸

Líbá tě vroucně

máti

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

Změna pokoje a přestavba bytu jsou hlavním tématem tohoto dopisu. *Jak je možné, že v době vážné nemoci syna řeší jeho matka přestavbu bytu?* Je velice zarážející, jaká témata byly obsahem její korespondence. Toto bylo nakonec z dopisu vymazáno a dopis byl vydán mnohem stručněji. Po dlouhé době Wolkerová píše o mladším synovi, ale slova to zrovna nejsou pochvalná. V dopise si můžeme povšimnout zhoršení básníkovy zdravotního stavu.

Je zajímavé, že vždy Wolkerová vypustila danou část textu a zároveň neporušila obsahově informace v dopisech. Vypuštěné informace z tohoto dopisu jsou opravdu ve skutečnosti velmi nepodstatné a pro dnešního čtenáře nic neříkající. Jediné, co stojí za povšimnutí, je osobnost Karla Wolker. Karel Wolker byl mladší bratr básníka, který se velmi zřídka objevuje v dopisech adresovaných bratrovi od rodičů. Pravděpodobně si jako sourozenci nebyli moc blízcí. Ani v archivu prostějovského muzea nenalezneme velký počet dopisů, které by si oba bratři psávali.

²⁸Srov. Wolker, J. *Korespondence s rodiči*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. s. 173-174, archiv Muzea Prostějovska.

Boris Palotaiová vzpomíná na svého přítele jako na nadšeného básníka, pro kterého jsou básně jistým vypsáním se z vlastního života. *„Nikdy na ten večer nezapomenu! Hvězdy se už vrkadly na oblohu a on ještě stále recitoval, potichu, s přestávkami, jakoby jen pro sebe; zapomněl, že má někoho u sebe. Už dávno nepřekládal, recitoval svůj život sobě samému s tak zvláštním pohledem, jako ten, který před koly vlaku za několik sekund prožije znovu celý svůj bohatý život, každou, i tu ztracenou chvíli. Chumel hostů, kteří se už navečeřeli, jej vyrušil ze snění. Téměř s překvapením se na mě podíval: „Vy jste ještě tady? Cítil jsem se, jako bych byl sám.“ Prohrábl si vlasy a pokračoval s provinilým úsměvem: „Promiňte, jsem nezdvořilý, že? Příliš vás unavuji...“²⁹* Ba naopak, Palotaiová byla v jeho přítomnosti velmi ráda. Každý den když Wolkerovi zdravotní stav dovolil, chodili spolu na dlouhé procházky a vedli rozhovory. Jiří jí vyprávěl o původu své nemoci, jak bylo pro něho těžké svoji diagnózu přijmout a jak s ní stále bojuje. Ona ho naopak svými slovy povzbuzovala a dávala mu velkou naději na uzdravení. Osud si to naplánoval bohužel jinak.

1.1.7 Dopis Zdeny Wolkerové (24. září 1923)

MATČIN DOPIS S DATEM PROSTĚJOV,
V PONDĚLÍ 24. ZÁŘÍ 1923

„Milý Jiříčku,

trochu jsem se tedy zas uklidnila lepšími zprávami o Tvém zdraví. Každý se zde diví Tvé nynější chorobě, ale je to zvláštní, že touto vyrážkou trpělo mnoho lidí, kteří tak trochu měli co dělat s plícemi, a vždy to pak u nich znamenalo obrát k lepšímu. Doufejme tedy, že to tak bude i u Tebe a že snad již budeš mít pokoj.

Tak jako Ty píšeš o svém odjezdu z Poljanky a dalším pobytu doma aspoň na čas, než by se vyzkoušelo, jak by Ti to doma sloužilo – zcela tentýž náhled má tatínek, já se k němu rovněž kloním. Ovšem, teď musíš vyčkat, až se zotavíš, aby sis cestou a náhlou změnou vzduchu hned zas neuškodil. To poznáš sám na sobě, kdy asi bys mohl z Poljanky, a pak hned začneme s Guhrem jednat. Já mu ve svém listě již naznačila, že si Tě přejeme mít doma – dosud však mi neodpověděl. Slečna Vobořilová mi také psala a dopis její Ti přikládám, poněvadž se hlavně Tebe týká

²⁹Marek, P. *Ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. s. 198.

Tátovi by se to zamlouvalo, ale myslí, že by se s tím mohlo počítat na přes rok – místo Polianky. Uvaž vše dobře – jedině dobře – jedině Ty sám o sobě rozhoduješ, ač myslím, že dokud Ti bude teď třeba Tater, dokud budeš potřebovat i sanatorium, tj. lékaře a léčení, čehožby v Lomnici přece nebylo. My musíme s výsledkem Polianky býti věru spokojeni a to také říká DR. Lubojacký. Při všech radách ostatních (neklid, velká drahota aj.) přece jen se Dr. Guhr vykazuje u pacientů nejlepšími výsledky. Napíšeš teď zase druLubojackému a zeptám se ho přímo, co soudí on, že k němu chceš zajet, kdyby přijel.

List slečny Vobořilové je diskrétní, buď naň opatrný, aby jej někdo nenašel a ona neměla nepříjemnosti. Též s nikým o jejím plánu nehovoř – patrně se asi též chce rozejít s Guhrem a jedná rovněž diplomaticky.

Tvůj pokojíček Ti doma upravím, co nejlépe budu moci, a o knihovně jsem již uvažovala. Piano odsunu dále od okna, víc do pokoje, a k oknu Ti dám pohodlný stůl na psaní, otoman, jednu skříň - takže tam budeš mít místa dost.

Karel zatím doma není, přijede-li, vyspí se ve velkém pokoji u mě. Obrazy na zed' nedám vůbec žádné – to si vypraviš, až dle své chuti. Jenže nevím, jak dlouho v tomto bytě zůstaneme. Kadlečkovi nám od 1. října byt zase zvýšili o 1000 Kč ročně, čehož ovšem nepřijímáme, poněvadž dle zákona na ochranu nájemníků, nejsou to oprávnění. Ale to víš – to znamená, kyselost a zlou vůli a tata sám ----- hledá byt! Světe, div se! Konečně nahlíží, že by se jinde dalo ---- snad i lépe bydleti: To víš, hned to nebude, do jara určitě ne, ale na jaře sama bych chtěla někde v klidné části slušný zdravý a tichý byt. Pro každého z nás vlastní pokoj – to je můj požadavek. Kdyby sebemenší, ale svůj – kde, když se zavřu, mám pocit naprosté nerušenosti.– Tvůj pokoj doma teď, bude výhradně Tvůj – nebudeme tam ani jíst a vůbec tam budeš jen Ty svým pánem, abys opravdu ničím a nikým z nás nebyl rušen. To budeš spokojen, vid'?' Tož tak, hošíčku – všechno Ti upravím a zařídím, abys doma měl největší pohodlí. Ale jen se na nic, prosím Tě, tuze netěš! Řekni si v duchu: Bude to – bude, a nebude-li, ať si není! Nebo víš – my se nesmíme na nic těšit – sice se nám to hned nějak zkazí. Nauč se býti lhostejným vždy a ke všemu. Pak aspoň nic člověka nemrzí, co se neuskuteční.

Pěkně děkuji za milou krásné obrázky. To mám radost! Ty mě nejvíc potěšily. Ten prvý již jsem našla, byl založený v knihách. Mám je všechny před sebou na psacím stole. Tož pá, Jurenko! A jakmile budeš chtít, abychom s Guhrem jednali o Tvém odjezdu, piš!³⁰

³⁰Srov. Wolker, J. *Korespondence s rodiči*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. s. 179-181, archiv Muzeum Prostějovska.

(Pozn. Text, který je v dopise označen šedou barvou, byl z dopisu záměrně vypuštěn.)

Úvod posledního citovaného dopisu je zahrnut samými povzbudivými slovy o zdravotním stavu básníka a hlavním tématem je jeho návrat do rodného města. S tímto rozhodnutím nesouhlasil dr. Guhr, ošetřující lékař Jiřího, a proto záměrně nereagoval na dopisy Zdeny Wolkerové.

„*Tátovi by se to zamlouvalo, ale myslí, že by se s tím mohlo počítat na přes rok – místo Polianky.*“ Wolkerův otec byl s příjezdem svého syna domů daleko obezřetnější než jeho matka. Byl si vědom rizik, které mohou po jeho příjezdu nastat, a proto se snažil jeho návrat do Prostějova oddálit.

Záměrně odstraněný text, který obsahově pojednává o dopise od slečny Vobořilové, v sobě ukrývá plán, jak nejen Jiří Wolker, ale i Marie Vobořilová mají v plánu ze sanatoria odejít, i přes nesouhlas ošetřujícího lékaře – dr. Guhra. Co je k tomuto rozhodnutí vedlo, se dnes už nedozvíme. Pravděpodobně touha po domově byla pro oba velkým přáním, které si chtěli za každou cenu splnit.

V poslední vypuštěné pasáži matka informuje svého syna o možnosti přestěhování se do nového bytu, ale tyto informace považovala v knižním vydání tohoto dopisu opět za nedůležité a záměrně je vyloučila z rukopisu.

Návrat Jiřího Wolkera do Prostějova se nakonec neuskutečnil, alespoň ne do konce prosince 1923. Zdena Wolkerová měla sice plány, jak syna převezet domů, ale nakonec musela za ním do sanatoria přijet a pečovat o něho v době, kdy už se nedokázal o sebe postarat sám.

Na podzim roku 1923 se už pomalu Zdena Wolkerová chystala navštívit svého syna v sanatoriu. Cestu měla naplánovanou na 23. října 1923. Jiří měl z této informace velikou radost. Palotaiová událost popisuje takto: „*Jednou večer, když jsme seděli v salónu, Wolker nám s potěšením oznamoval, že 23. října ho přijede navštívit matka a společně pojedou domů. Přeložil nám matčin dopis: „Tvůj pokoj je čerstvě vymalován a čeká na Tebe. Tvůj klavír stojí v koutě a rovněž čeká na Tvůj návrat.*“³¹ Návrat se nakonec nekonal. Jiřího na

³¹Marek, P. *Ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. s. 200.

jedné procházce chytla pověstná tatranská bouřka a poté se jeho zdravotní stav začal zase prudce zhoršovat. Bylo to pro něho velké zklamání, a tak napsal matce dopis, že se jeho návrat domů musí odložit. Matka druhý den přicestovala za ním. Její přítomnost nebyla pro Jiřího povzbudivá, naopak viděl, jak se jeho matka trápí, proto jí lékaři doporučili, aby se vrátila domů. Ona tak učinila i přes velkou bolest, že musí syna nechat samotného.

V jeho nelehkém boji ho podporovali i další nemocní, kteří s ním pobývali v sanatoriu. Každý den postávali u jeho pokoje a nemohli uvěřit tomu, že pomalu ztrácí svého velkého přítele. Wolker už nevěřil žádným povzbudivým slovům a od lékařů už vůbec ne. Palotaiová se odebrala do ústraní a nechtěla svého přítele ještě více rozrušovat. Jednoho dne za ní přišla sestra se vzkazem od Wolkera, aby za ním Palotaiová přišla. *„Přišla jsem k němu po špičkách. Když jsem ho uviděla, chtělo se mi vykřiknout, ale vdechla jsem svou bolest do kapesníku, pěstmi jsem dusila pláč, který mi klokotal v hrdle. Zpočátku se na mne dívala bezvládná a drobná chlapecká tvářička. Jako by se rozpustilo jeho tělo a jeho život a místo dospělého – ani nevím odkud – sem zabloudilo jakési splašené chlapčisko s ptačí hlavičkou. Natáhl ke mně ruku..., Chci se s Vámi rozloučit...“* řekl potichu.³² Jejich loučení bylo velmi bolestivé. Jiří věnoval své přítelkyni poslední verše, se slovy, že chce, aby věděla, co cítil v posledních chvílích svého života.

Palotaiová popisuje loučení se svým přítelem slovy: *„Nosítka, na nichž ho nesli k električce provázel dlouhý zástup přátel, známých, ošetřovatelek. Wolkrova utrápená dětská tvářička se zdvihla z polštáře a s klidným, avšak už vzdáleným úsměvem, pokynul na rozloučenou. Ruka se mu pohla, potom spadla na přikrývku jako zvadlý květ. Za několik dní jsme dostali zprávu, že Jiří Wolker zemřel.“*³³

Boris Palotaiová zůstala ještě určitou dobu v sanatoriu. Do roku 1939 žila v Československé republice. Pak se vrátila do svého rodného Maďarska, zemřela roku 1985 v Rumunsku.

³² Tamtéž, s. 202.

³³ Tamtéž, s. 203.

2 PŮVOD GRAFOLOGIE

„Slovo, které vyřkneš, je hlasem tvého ducha. Písmo, které kreslíš je jeho malbou.“

čínské přísloví

Obor grafologie řadíme mezi empirické vědy. Grafologie je diagnostická metoda, která odráží skutečnost, že písmo je seismografem, obrazem lidského nitra jako celku. Z písma získáváme myšlenky uložené mimo žijícího člověka a tím je uchováváme na neomezenou dobu. Ottův slovník naučný grafologii definuje takto: „*Grafologie je vědecký obor, který zkoumá písmo ve vztahu k osobnosti a duševním vlastnostem jeho autorů. Neužívá se k identifikování osob (nízká míra spolehlivosti)*“. ³⁴Grafologie je založená na zkušenostech stejně jako medicína. Grafologa můžeme považovat do jisté míry rovněž za lékaře. Lékař stanoví diagnózu podle určitých tělesných příznaků, jako je zvýšený tlak, teplota, krevní obraz apod. Grafolog je schopen prostřednictvím našeho rukopisu zjistit stav našeho těla a ducha. Z tohoto hlediska jasně vyplývá, že písmo není rukopis, i když řada z nás je o tom přesvědčena, ale jedná se o tzv. „mozkopis“. Neboť ruka nám slouží pouze jako nástroj, pomocí kterého uskutečňujeme psanou stopu na papír. Hlavní centrum je tedy v mozku, čili myslí neboli duši člověka.

Vynález písma je považován za jeden z nejvýznamnějších počínů v dějinách lidstva. Jediná srovnatelná událost s tímto počinem je vynález knihtisku v období novověku. Písmo prošlo složitým vývojem už od samého vzniku. Zpočátku sloužilo jako srozumitelný zdroj komunikace pouze k posvátným účelům. V té době ho používali pouze kněží, panovníci a nejvyšší státní hodnostáři.

Ve středověku vznikala psaná kniha, která se stala rozhodujícím elementem pro samotné písaře. Možnost stát se kvalifikovaným písařem bylo snem pro řadu krasopisců, ale splnilo se to pouze velmi malému okruhu zájemců. Tito muži se stali proslulými a váženými po dlouhá léta. Jejich činnost spočívala v psaní listin a významných státních dokumentů. Písařská činnost se těšila velké obliby u církve, která ji považovala za akt nejen duchovní, ale přímo posvátný.

³⁴*Ottova všeobecná encyklopedie A-L*. (Zpracoval autorský a redakční kolektiv, vedoucí redaktor PhDr. Jiřina Bulisová). 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 417. ISBN 80-7181-938.

Rukopisné písmo se v humanistické Evropě dočkalo konečně svého účelu, stalo se prostředkem slovní komunikace mezi dvěma lidmi. V humanismu se rozvíjel obchod, mezinárodní diplomatické styky, zámořské objevy, ale hlavně byl navázán osobní vztah mezi vzdělanými lidmi. Období renesance byla doba rozkvětu vědy a kultury a počet vzdělaných lidí velice vzrostl. V této době se začaly uzavírat písemné obchodní smlouvy mezi partnery, kde měl své místo i vlastnoruční podpis. Umístění podpisu pod textem si často v písemném projevu nepovšimneme, ale jeho pozice má svoji hlubinnou podstatu. „V našem zeměpisném prostoru je dávným zvykem umístit podpis vpravo. Potvrzujeme tak víru v život. Je-li podpis umístěn pod středem textu, je to neklamný znak deprese a váhání pisatele mezi životem a smrtí. Když je podpis umístěn zcela vlevo, je už autor plně rozhodnut odejít z tohoto světa kamsi zpět.“³⁵ Písemné smlouvy se stávaly podnětem pro napodobování, včetně padělání podpisu. Tyto podvody vzbudily u Evropanů velký zájem, jak vůbec je možné poznat autorovu identitu.

„Více než tři sta let před naším letopočtem napsal Aristoteles: „Mluvené slovo je obrazem duševních prožitků, psané slovo je obrazem mluveného. Tak jako řeč různých lidí nezní stejně, tak i jejich písmo se odlišuje.“³⁶ První oficiální studie, jež se zabývala přístupem ke studiu a popisu vztahů mezi psací stopou a vlastnostmi osobnosti, se objevila v Itálii v 17. století. V 18. století propukl velký zájem o tajemství rukopisu mezi básníky a filozofy. Tito vzdělanci byli udiveni těsným vztahem mezi rukopisem a povahou pisatele.

Grafologie je v současné době ve fázi, kdy se snaží využít rozbor rukopisu jako klíče k osobnosti pisatele. V rámci této vědy zjišťujeme, že každý rukopis je jedinečný a žádné dva nikdy nenalezneme stejné. V zemích západní Evropy je zcela běžné využití praktické grafologie, a to zejména v personalistice velkých firem, kde spolu s lékařem právníkem je u hodnocení uchazeče o zaměstnání účasten i grafolog.

Grafologie je vědecká disciplína, která má velmi blízko k psychologii. Komunikace, vztahy mezi lidmi, psychika člověka jsou zkoumány nejen z pohledu grafologie, ale především z hlediska psychologie. Evropa je místem, kde byla grafologie považována za nejstarší psychologické nástroje k poznávání osobnosti a z vývojového hlediska byla rozšířena ještě před nástupem psychoanalýzy.

V každém písemném projevu pisatele je nutné se zaměřit na znaky jeho písma. Známy český grafolog Josef Burgr uvádí hlavní znaky písma takto: „Mezi dominantní

³⁵Burgr, J. *Podpis – vaše vizitka*. Praha: Lika klub, 2011. s. 6-7. ISBN 978-80-86069-61-6.

³⁶Román G., K. *Rukopis - klíč k osobnosti*. 1. vyd. Praha: Argo, 2012. s. 15. ISBN 978-80-257-0513-1.

*znaky písma se řadí jeho velikost, sklon psací rychlost, tlak na psací prostředek, spojování písmen do slov, sklon písma, vedení řádků, okraje písemnosti, délka i šířka písma, tvary jednotlivých písmen, celková úprava a mnohé další znaky.*³⁷

Tímto historickým exkursem do dějin grafologie jsme chtěli ukázat, že písmo je fenoménem lidstva od nepaměti a jeho objevení má pro nás doposud nevyčísitelnou hodnotu.

2.1 Grafologie jako psychologická disciplína

Dnešní grafologie je využívána jako diagnostická metoda především pro psychologii. Velkým přínosem v této oblasti je grafopsychologická diagnostika. Můžeme ji charakterizovat jako metodu, která svým rychlým, přesným a komplexním přístupem dokáže nahlížet i do těch nejobtížnějších zákoutí lidské psychiky. V jednodušším slova smyslu máme na mysli, např. podvědomí, sexuální fantazie, sny apod. Možnost diagnostikovat jedince v plné míře umožnila grafologii až psychologie ve 20. století.

Hlavním cílem každého grafologa je diagnostikovat písmo jedince. Jak na písmo nahlíží grafolog z pohledu psychologie popisuje Helena Veličková takto: „*Písmo zobrazuje psychický svět jedince jako celek, obráží nejenom vědomé složky chování, ale i složky nevědomé, a to dokonce ve větší míře. Písmo je však i výtvorem kulturně-historickým, proto povaha i duševní svět jedince se v písmu zrcadlí na pozadí písmové předlohy konkrétní lidské kultury. Písmová předloha nevzniká náhodou, nýbrž utváří se podle pravidel na pozadí obecných, abstraktně formulovaných grafologických zákonitostí.*“³⁸ V písmu je grafolog schopen najít duševní a zároveň duchovní svět pisatele. Písmo na papíře vytváříme s pomocí pohybu ruky. Tento pohyb je řízen mozgovými centry.

Do jisté míry můžeme říci, že grafolog je poloviční psycholog. Neboť grafolog je schopen z písma poznat velké množství povahových rysů pisatele a zároveň je schopen nahlédnout do pisatelovy minulosti. Rovněž dokáže přiblížit jeho charakterové vlastnosti, ale v této oblasti se neobejde bez základních informací o pisateli. Vlastnosti poté rozdělí na vrozené a získané. Naopak z písma nelze zjistit fyzický věk pisatele, jeho rodinný stav,

³⁷Burgr, J. *Podpis – vaše vizitka*. Praha: Lika klub, 2011. s. 6. ISBN 978-80-86069-61-6.

³⁸Veličková, H. *Grafologie – cesta do hlubin duše*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 28. ISBN 80-200-0931-0.

vzdělání... Jako velký nedostatek považujeme u grafologie skutečnost, že nedokáže rozeznat, zda text psala žena nebo muž. Jako určité vysvětlení se nám nabízí fakt, že ve společnosti se můžeme setkat s ženami-mužatkami a rovněž i se zženštěnými muži.

Grafologie se stala jistým doplňkem pro písmoznaectví. Písmoznaectví je zaměřeno na zkoumání identity pisatele různých listin a podpisů. Z toho jasně vyplývá fakt, že znalci písma byli zároveň i dobrými grafology. Vstup psychologie, jakožto vědní disciplíny, dal prostor pro vytvoření možné zkrácené definice pro grafologii, kterou můžeme definovat jako psychologii písma.

3 GRAFOLOGICKÉ POZNATKY Z PÍSMĀ JIŘÍHO WOLKERA

Rukopisy Jiřího Wolкера jsou dnes uloženy převážně v prostějovském muzeu a v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze. V prostějovském muzeu je uložena obsáhlá sbírka dokumentů (rodný list, školní vysvědčení, školní sešity, deníky...).

Velice cenná je sbírka básnickových rukopisů, kde jsou zahrnuty jeho první básnické pokusy v době dětství, studia na gymnáziu a nalezneme tu i všechny básně obou básnických sbírek, až po poslední verše, které vznikaly v době jeho pobytu v Tatranské Poljance. V této souvislosti nesmíme opomenout korespondenci od rodičů, přátel, kolegů, vrstevníků, nakladatelů a v neposlední řadě od dívek. Při studiu rukopisů zjistíme, že osobnost básníka prošla velice rychlým vývojem. Za velice unikátní považujeme počet jeho dopisů, který čítá přes 600 dokumentů. Je pravděpodobné, že Wolker tušil svoji krátkou životní cestu, a proto zkrátil svá léta zrání do rozmezí osmi let.

Vždy, když budeme zkoumat jakýkoliv rukopis, je třeba si nejdříve uvědomit, zda byl psán zcela automaticky v souladu s jeho obsahem, nebo dbal-li současně pisatel i na formu psacího výkonu. Velká část Wolkerových rukopisů je zajímavá z mnoha pohledů. Začátek dopisu je většinou psán vždy velmi pečlivě, naopak ve druhé polovině dopisu je už psán rychle a více přirozeně. Grafologové to uvádějí jako častý stav pisatele, jelikož v úvodu dopisu se pisatel potýká s mnohými překážkami a až v průběhu psaní se dostává do tempa a začne psát svým přirozeným způsobem. Grafolog Robert Saudek Wolkerovo písmo charakterizuje takto: „*Velmi charakteristickým znakem Wolkerova rukopisu je pastosita, t. j. tak zvané vlasové tahy mají značnou šířku, takže se s tím málo liší od tahů stínovaných a tím, se stává, že četné smyčky, zejména tam kde tahy je tvořící nejsou příliš daleko od sebe, jsou vyplněny. Do jisté míry může být příčinou pastosnosti starší a opotřebované pero.*“³⁹ Wolker ve svých dopisech často vynechává diakritická znaménka, na mnohých místech si můžeme všimnout nepropracovanosti písma, jež často narušuje čitelnost celého dopisu. Básník má dále problémy s malými délkovými rozdíly. Tyto nedostatky v básnickově písemném projevu mohou mít dvojí vysvětlení. Buď se jedná o nedbalé držení pera, nebo je tempo pisatele příliš rychlé. Druhá možnost je více

³⁹Saudek, R. *Čeští spisovatelé v zrcadle grafologie*. Přítomnost, 1927, roč. 4. s. 360.

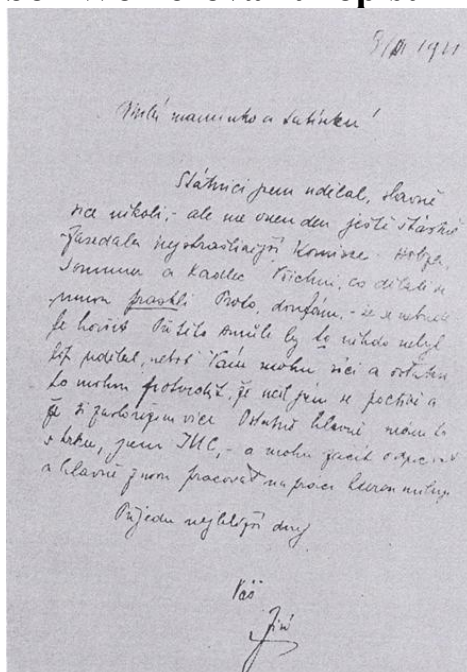
pravděpodobná, jelikož z vlastní zkušenosti víme, že při rychlém tempu psaní nevědomky vynecháváme tečky a zjednodušíme zejména malá písmena v koncovkách.

Ve Wolkerově písmu nalézáme klíč k osobnosti. Tento klíč nám umožní najít hlavní témata básníkovy života. Při studiu Wolkerových rukopisů nalézáme klíčová témata ve dvou oblastech, v lásce a nemoci. Láska, která tu vystupuje jako silná, nenaplněná až nenaplnitelná a do jisté míry i sobecká a majetnická. Nemoc se pro něho stala předstupněm smrti, kterou si dlouho nechtěl připustit. V závěru svého života rezignoval na lásku a nakonec došel k pochopení významu smrti, která dala básníkovi v jeho posledních týdnech života dostatečný klid. Jakoby si byl Wolker vědom svého krátkého působení na tomto světě, a proto v něm stále propukala podvědomá touha stihnout, co mu dovolí omezený život.

„Dovedeme-li milovati v jednom okamžiku život i smrt, milujeme všechno.“

Jiří Wolker⁴⁰

3.1 Grafologický rozbor Wolkerova rukopisu

Ukázka rukopisu Jiřího Wolkerova
z dob pražských studií na právnické
fakultě UK.⁴¹

⁴⁰ Havlík, P. *Jiří Wolker, Konstantin Biebl, Otakar Batlička*. 1. vyd. Praha: World Circle Foundation, 2002. s. 6. ISBN 80-86591-00-X.

Rukopisy Jiřího Wolkerera prošly jistým vývojem, stejně jako jeho osobnost. Texty, které psal v roce 1917, jsou z grafologického hlediska zcela odlišné od textů pozdějších. Uznávaná grafoložka Helena Veličková tyto texty diagnostikuje takto: „*Písmo je oblé, estetické až zdobně libivé, vykazuje řadu typicky ženských rysů. Nápadný je bobtnavý tlak, projevující se náhlými nahuštěními na inkoustu v psací stopě, zalité klíčky písmen l, k a občasně poruchy rytmu.*“⁴² V těchto rukopisech se odráží i Wolkerův dosti špatný zdravotní stav. Uvědomme si, že básník měl v té době pouhých sedmnáct let. Jeho zdravotní potíže spočívaly v problémech s dýcháním, krevním oběhem, poruchách metabolismu, chronické únavě apod. Při studiu lékařské literatury o Wolkerově zdravotním stavu jsme se dozvěděli, že často trpěl nemocemi už v útlém věku.

Helena Veličková píše dál: „*Hlad po životě se mu nedařilo naplnit, protože nebyl stavěn pro roli, kterou před lidmi hrál. Poněkud křečovitý postoj bychom mohli charakterizovat „chtěl bych a nemůžu“.* Přesto písmo naznačuje nepopíratelný šarm a neustálé usilování o jakési ohromující činy, vzápětí zahrané do autu. Nebylo divu – Wolker měl křehčí tělesnou konstrukci a cítil se bídně, ale i jeho představy, jak žít podle zažitého kánonu slušného chování, mu zabraňovaly naplno projevit své touhy.“⁴³ V tomto duchu se odráží i jeho spojitost s proletářskou poezií. Dodnes nemůžeme s jistotou říci, zda skutečně byl proletářem v pravém slova smyslu nebo si spíše s touto rolí jen pohrával. Z jeho životopisu víme, že pocházel z dobře situované rodiny. Otec byl bankéř a Jiří byl zvyklý na poměrně vysoký životní standard. Zároveň se u něho projevovala velká solidarita a štědrost vůči druhým lidem. Měl soucit s lidmi žijícími na ulici. Často prosíval svoji matku, aby těmto lidem dala jídlo a malý finanční obnos na přilepšenou. Skutečnost, že on sám tyto lidi respektoval a měl pro ně pochopení, stvrdil básní *ŽEBRÁCI: Pán Bůh jedenkrát přišel ke mně / jak žebrák s mošnou a holí. / Spal asi na seně, / vonělo z něho jak z červených polí, / na prahu stanul a prosil. // Tenkrát měl jsem / mnoho zlých věcí, které dech úží: / černé šaty, límec, knihy vázané v kůži, / a že jsem byl syt, / tak vážně jsem přemýšlel, / zda lépe je zemřít, či žít. // Nic jsem mu nedal, - neměl jsem rukou. / Jen jsem se styděl, když jsem jeho oči viděl, / modré od západu k východu...*⁴⁴

Možná si řada z Vás pokládá otázku: „*Kde se vzalo u Wolkerera tak výrazné sociální cítění?*“ Uvědomme si, že Wolker vyrůstal mezi proletářskými dětmi. Navštěvoval školu, kde skutečně velmi kontrastně prožíval svoje možnosti a stav mnohých svých spolužáků.

⁴¹ Marek, P. *Ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990.

⁴² Veličková, H. *Básník Jiří Wolker očima grafoložky*. Krok, 2009, roč. 6, č. 1, s. 39.

⁴³ Tamtéž, s. 39.

⁴⁴ Wolker, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950. s. 40.

Zdena Wolkerová často vzpomíná na chvíle, kdy se její syn přičítal domů se slovy: „Mami, my máme hlad!“ Domů přivedl některé spolužáky, kteří neměli na svačinu. Wolker z té přirozenosti, družnosti a z té schopnosti sdílet vše s ostatními, šel dokonce tak daleko, že prakticky rozdal skoro všechny své hračky. Pomoci druhým lidem mohlo být pro něho i důležité v době studií v Praze a možná právě proto byl často bez finančních prostředků. Wolker jako básník vždy inklinoval k druhým lidem a to dokazuje i v básni *Žebráci*, kde dokázal vykreslit i tu nejnižší skupinu obyvatel jako lidi, kteří stojí za povšimnutí. Básník často a rád vedl rozhovory s lidmi, s věcmi, se sebou samým, máme tím na mysli rozhovory velmi intimní, tiché, až mlčenlivé. S lidmi bez domova nevyjímaje.

V písmu Jiřího Wolkerera nalézáme četné ženské rysy, které byly spojeny s hojnými známkami erotické frustrace. Wolker byl introvert a velice citlivý. Z diagnostiky jeho písma nemůže s jistotou říci, zda jeho lásky byly jen platonické, ale domníváme se, že básník se snažil více vidět ženy jako objekt nějaké podoby duchovní lásky než jako předmět sexuální žádostivosti. Důkazem je tomu báseň *K SVÁTKU MÉ MILÉ*: „*Dnes jako jesle tichý je / na svátek Panny Marie. / A já nejsem Josef ani Bůh otec / a přece vás, milá, mám rád. / Jdu vám až večer gratulovat, / protože večer je světnička s andělem/a chlév s narozeným dítětem. / Dělníci se už z práce vrátili, / na nebe první hvězda vyletí. / Nesu vám: básničku, kvítka a objetí, / lásku ve třech osobách.*“⁴⁵

V této básni se objevují jména svatých osob, které dává do spojitosti se svoji milou. Také spojitost s dělníky může narážet na sympatie s proletářskou poezií. Problematikou náboženství se Wolker nikdy veřejně moc nezabýval. Ani v rodině se nikdy veřejně k víře příliš neobracel. Naopak v tajných básníkových zápiscích se s křesťanskou tematikou setkáváme. Křesťansky laděná báseň, kterou Wolker napsal v pouhých šestnácti letech začíná slovy: „*K tobě tíhnu Jezu Kriste, jenž si nadějí poutníkovou / těžce tlačím neb břímě hříchu, jež déle nemohu nésti...volím si rád námahu a strast.*“⁴⁶ Wolker si celý život volil nesnadnou cestu a možná, že vrcholem této nesnadnosti bylo přijetí faktu nebo tušení blízké smrti.

Jeho krátký život byl zasažen mnoha ideály. Tím nejdůležitějším ideálem byla pro něho silná osobnost. Osobnost, kterou on nikdy nebyl, a proto se snažil hledat tuto sílu ve svých protějšcích. O Jiřím Wolkerovi můžeme říci, že to byl český Oscar Wilde. Muž,

⁴⁵Tamtéž, s. 47.

⁴⁶Archiv Muzeum Prostějovska.

který provokoval společnost svým manýrovaným chováním. Projevovalo se u něho etické cítění a často se musel dostávat do strašného konfliktu sám se sebou. Z této těžké životní situace se vypsál v básni *TĚŽKÁ HODINA*: „...*Dnes je má těžká hodina. / Chlapecké srdce mi zemřelo a sám v rakvi je vynáším, / a zemřelým trpě, trpím i tím, / které mi v prsou se roditi počíná. / Dnes je má těžká hodina; / jedno srdce jsem pohřbil a druhé ještě nemám, / sesláblý úzkostí, sesláblý samotou / marně se bráním studeným stěnám / pokoje svého / uštěpačného...*“⁴⁷

Nelze říci, že by Jiří sám sebou pohrdal nebo že by se odmítal, ale on se se vším jakoby pral. Vedl sám se sebou celoživotní boj, který nakonec vedl k usmíření. Na druhou stranu můžeme říci, že to byla jeho hrdost hraničící až s ješitností. Tam kde končila jeho hrdost, začínala se projevovat ješitnost a v tomto případě by se mohlo jednat až o stav přecitlivělosti.

V roce 1919 začíná ve Wolkerově životě nové období. Přijíždí do Prahy na vysokou školu a začíná studovat práva. Studium na právnické fakultě bylo pro něho do jisté míry utrpením. Nebyla to jeho vlastní volba, ale učinil tak na přání svých rodičů. Možná to souviselo s jeho měšťanským původem. Právníci byli vždy zajištěná budoucnost a do značné míry byli arbitry společenského dění. Jiří Wolker si sám představoval svět, ve kterém by právníků nebylo zapotřebí. On věřil, že nadejde doba jakési spravedlnosti boží na zemi, kde práva nebudou tolik zapotřebí, a pokud by byla, tak jen v případě obhajoby chudých. Jiří nechtěl zklamat své rodiče, a proto se rozhodl tuto školu vystudovat, i přesto že povolání právníka nikdy nevykonával. V roce 1921 úspěšně ukončil studia práv. V tento významný den napsal Jiří svým rodičům dopis, kde jim oznamuje úspěšné absolvování státnice, která pro něho nebyla velkou radostí. Naopak se velice těšil na svoji práci básníka. Práci, kterou tolik miloval.

Pro porovnání Wolkerova písma jsme vybrali ještě grafologický rozbor Roberta Saudka, který v roce 1927 vydal článek pod názvem: „*Čeští spisovatelé v zrcadle grafologie*“. O Wolkerově rukopisu se vyjadřuje takto: „...*Básník je založen velmi smyslně a že své touze po požitku často nedovede odolati, ochotně se jí poddává, jsa lhostejný vůči předsudkům druhých lidí; při tom je však družný, schopen měkkých citů (i tu smyslně*

⁴⁷Wolker, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950. s. 105.

podložených), upřímný a sdílný.“ Řada znaků naopak svědčí o pisatelově snaze „... o nezávislosti vůle na svých pudových sklonech a to se snačnou rozhodností a odolností.“... Snaží se „...překonávati prchavost zážitků a dojmů tím, že z nich razí trvalejší hodnoty umělecké... ...myslí věčně, jasně a...“ má dobrou pozorovací schopnost „...pomísenou s mladistvou nadšeností a idealismem a dovede své myšlenky a city stručně a výstižně vyjádřiti.“⁴⁸

V roce 1921 u Jiřího Wolкера pomalu propuká tuberkulóza. Dříve se jednalo pouze o skryté onemocnění, ale až v jedenadvaceti letech se začaly projevovat první příznaky zákeřné nemoci. Jeho vitální funkce jsou ohroženy. První alarmující příznaky můžeme poznat i z pouhého podpisu Jiřího Wolкера. Podle grafologů se jedná o podpis, který tradičně pokládají za jakési koncentrované Já. „*Písmo J (Jiří) má sice mohutnou počáteční kličku (nápadná společenská, kamarádkost, vizuální efektnost a bujný intelekt, ale i nabubřelá erotičnost), jenže v dolním pásmu je tah přerušen. Na fyzické úrovni toto přerušení signalizuje odvápnování kostí, což patrně opět souviselo s tuberkulózou a vytvářením vápenatých kaveren v plicích. Na duševní úrovni je to známka mimořádné psychické citlivosti až senzibility – básník vnímal jako lásku nejen energii vycházející z lidí, ale i zvířat a dokonce neživých předmětů.*“⁴⁹

V této souvislosti si vzpomeňme na báseň Věci, kterou básník napsal jako určité vyznání lásky k živým, ale i neživým věcem. Báseň v nás vyvolává pocit, že bychom se měli radovat z pouhých maličkostí. Uvědomit si, že věci kolem nás nejsou pouhou samozřejmostí.

VĚCI

*Miluji věci, mlčenlivé soudruhy,
protože všichni nakládají s nimi,
jako by nežily,
a ony zatím žijí a dívají se na nás
jako věrní psi pohledy soustředěnými
a trpí,
že žádný člověk k nim nepromluví.*

⁴⁸Dokoupilová, M. *Grafologický rozbor písma Jiřího Wolкера ve sbírkách Muzea Prostějovska*. Štafeta, 1997. s. 42-43.

⁴⁹Veličková, H. *Básník Jiří Wolker očima grafoložky*. Krok, 2009, roč. 6, č. 1, s. 41-42.

*Ostýchají se první dát do řeči,
mlčí, čekají, mlčí
a přeci
tolik by chtěli trochu si porozprávět!*

*Proto miluji věci
a také miluji celý svět.⁵⁰*

V ukázkovém dopise nemůžeme bohužel vidět podpis jeho příjmení, ale stejně jako křestní jméno stojí za povšimnutí. U příjmení Wolker přeškrtoval W, tento zvyk se nazývá „škrť přes život“ a vyskytuje se vždy v místě, kde pisatel dělá kříž nad svými životními plány. Stejný zvyk měl i předčasně zemřelý básník Karel Hynek Mácha. Další spojitost je ve studiu, jelikož oba básníci vystudovali práva. Dnes můžeme jen spekulovat o tom, zda oba básníci tušili, že jim nebude dopřán dlouhý život na tomto světě...

3.2 Jiří Wolker z pohledu psycholožky

„Vyznavač reinkarnační filozofie by řekl: „Měl tady určitý úkol, a ten musel za tu dobu, docela krátkou, stihnout.“

PhDr. Daniela Vodáčková⁵¹

Příchod potomka do rodiny Wolkerů měl být pro rodinu jistým vykoupením z nepříznivé rodinné situace a pro Jiřího to byl úžasný start do života. V roce 1900 Ferdinand a Zdena Wolkerovi bydleli u rodičů Skládalových a bylo mezi nimi velké napětí. Rodiče Zdeny (rozená Skládalové) Wolkerové nacházeli velice těžko cestu k jejímu budoucímu manželovi. Nechtěli se smířit se sňatkem a dělali všechno proto, aby je mohli rozdělit. Nakonec jejich naléhání nebylo nic platné a Zdena se za Ferdinanda Wolkeru provdala. Ani po svatbě se neklidná rodinná situace mezi Skládalovými a Wolkerovými neuklidnila.

⁵⁰Wolker, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950. s. 75.

⁵¹Havlík, P. *Jiří Wolker, Konstantin Biebl, Otakar Batlička*. 1. vyd. Praha: World Circle Foundation, 2002. s. 6. ISBN 80-86591-00-X.

Po narození Jiřího se Zdena zcela přiklonila k dítěti. Dávala mu tisíce křestních jmen, variant jména Jiří a začala zapomínat na svého manžela. O tři roky později přišel na svět mladší syn Karel, který vždy stál spíše ve stínu svého bratra. Proč tomu tak bylo? Jako jedno z možných vysvětlení se nám nabízí, že Jiří byl takovým vykoupením od rodinných neshod, což mladší syn už nebyl.

Manželé Wolkerovi se nakonec rozhodli osamostatnit od rodičů. Pan Skládal často vyčítal svému zeti, že není nositelem žádné živnosti. I přesto že finanční situace rodiny Wolkerů nebyla zpočátku moc příznivá, tak jejich samostatné bydlení jim přineslo více radosti do života. Zdena si často ztěžovala, že jí manžel přispívá velmi malou částkou na domácnost. I Jiří se obával říci svému otci o veškeré mimořádné výdaje, spíše se snažil vždy vyjednat slevy, aby nevytvářel napětí v rodině. Na druhou stranu ho otec bral jako respektovanou osobu a dával mu prostor pro jeho osobní rozvoj. Vždy ho finančně podporoval na skautských táborech a umožnil mu i zahraniční cestu do Bašky Vody. Rozhodně nemůžeme o Jiřím říci, že by byl rozmazlovaným synem.

PhDr. Daniela Vodáčková si v jeho tvorbě všimla zajímavé věci: „*Wolker ve svých básních a ve své tvorbě vůbec často naráží na svůj strach z chladu, zimy, tmy, mlhy, vichřice, a je to takový úzkostný prvek, který se táhne celou jeho tvorbou a patrně i celým jeho životem. Jeho onemocnění ho také většinou přepadala nebo se zhoršovala na jaře nebo na podzim, to znamená v období nestálého počasí...*“⁵²Nepříznivé počasí pro básníka představovalo zhoršení nálady. V této souvislosti lze hovořit o depresivním prvku v jeho životě. Nechceme říci, že by se jednalo plně o depresi, ale depresivní prvky často přináší chlad, zima, tma, špatné počasí, takže jistý vliv se tam objevuje. Wolkerova báseň *Horečka zelené oči má...* může působit na čtenáře jako záznam nějakých básníkových halucinací:

HOREČKA ZELENÉ OČI MÁ...

*Horečka zelené oči má jako podmořská hlubina,
svit nemocničních lamp jí teče a prolíná.
Jsou tu bahnité stezky, u nichž chaluhy bují,
obludy v chapadlech mlčky čas přežvykují,
nejvíc však ze všeho ticha tu je,*

⁵²Tamtéž, s. 20-21.

neboť je každá věc vydechuje.

*Když v teploměru rtuť blíží se k čtyřiceti,
počíná nemocný své lože opouštět,
do tůně spouští se a mezi kameny
bloudí jak potápěč smutný a ztracený,
by v této krajině a vprostřed těchto chvil
v jinačí podobě svůj život objevil.*

*Příběhy veselé ze světa dalekého
jak lesklé ryby plují kolem něho,
drazí mu přátelé, milenky a známí
v průvodu utopenců táhnou pod vodami,
čím prudčeji kterýkoli z nich mu v srdci žije,
tím jeho tvář tu mrtvější je.*

*Potápěč v hlubině pláče a rozeznává,
že nad hlavou mu vlastní život ztroskotává
a za ním vrhá s paluby překocené
zmařené poklady a lidi utopené...⁵³*

Z Wolkerovy tvorby a zpráv můžeme říci, že patřil k lidem, kteří jsou obdařeni darem a vnímají velmi silně život a svět a to i v tom pozitivním, ale i negativním slova smyslu. Přísnost otce vůči synovi byla znát. Jiří byl velice pečlivý, schovával si účty, aby mohl prokázat otcí své měsíční výdaje. Záznamy o věcech finančních si dělal Jiří už v dětství. Jeho zvykem bylo zapisovat si každý dárek, který přijal. Byl si zkrátka vědom hodnoty peněz a nikdy své rodiče nechtěl prosit o větší částku, než mu byla na měsíc přidělena. V době studií na vysoké škole si hledal práci, aby byl alespoň zčásti výdělečně činný. Na druhou stranu pomáhal lidem, kteří žili sami ve finanční nouzi. Tím si vypěstoval obrovskou citlivost vůči potřebným lidem. V literatuře se často uvádí, že Ferdinand Wolker držel svého syna finančně víc než zkrátka. Nemůžeme toto tvrzení s jistotou potvrdit, jelikož ze vzpomínek Kalistových se dozvídáme, že Jiří měl zhruba

⁵³Wolker, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950. s. 198.

dvojnásobek jeho peněz. V archivu Jiřího Wolкера je uložen doklad žádosti o sociální podporu a to z důvodu nemajetnosti rodiny. „*Jak je možné, že se syn z měšťanské rodiny považoval za sociálně chudého?*“ To se už dnes nedozvíme, ale jeho žádost byla zamítnuta kvůli nevyhovujícímu prospěchu. Psycholožka PhDr. Vodáčková vysvětluje rodinnou anamnézu takto: „*Když půjdeme do rodinné historie, tak nelze pominout vliv, který se táhl z otcovy strany u mužské generace, možná z děda na děda. Zachytitelný je u dědečka Jiřího, u Karla Wolкера. On se choval velmi krutě ke svým synům, to znamená i k Jiřího otci Ferdinandovi. On je fyzicky trestal, bil je mokkými provazy, přivazoval je na dvorku ke sloupu, nechával je klečet na hrachu a vůbec k nim byl velmi nekompromisní. Tento vliv zřejmě nějak doputoval až k Jiřímu. Není sice úplně známo, jak se otec choval, ale jsou tu jisté indicie jeho nekompromisnosti až tvrdosti pokud šlo o peníze.*“⁵⁴

Identifikace s utrpením a mučednictvím je jednou z forem, jak vyřešit vlastní agresi. Zralejší formou je, když se vypořádáme s agresivitou jako s běžným jevem, který prostě máme v sobě a jsme schopni si ho uvědomit. Dětství básníkova otce bylo zasaženo agresi až mučením, a proto je pochopitelné, že jeho otec byl tímto terorem zasažen i v pozdějších letech.

⁵⁴Havlík, P. *Jiří Wolker, Konstantin Biebl, Otakar Batlička*. 1. vyd. Praha: World Circle Foundation, 2002. s. 24-25. ISBN 80-86591-00-X.

4 OSUD RUKOPISŮ BÁSNÍKA PO ROCE 1924

Osud rukopisů rodiny Wolkerů byl velmi zajímavý. Velkou část informací zjistíme z korespondence, která proběhla mezi nakladatelem Václavem Petrem a Zdenou Wolkerovou. Václav Petr pocházel z Prahy a byl dvorním vydavatelem Wolkerova díla. Korespondence Václava Petra je dnes uložena v prostějovském muzeu jako součást pozůstalosti Jiřího Wolkerera. Marie Dokoupilová ve svém novinovém článku uvádí tyto informace: „*Fond obsahuje 457 ks dopisů (případně korespondenčních listků) z let 1924-1950, psaných většinou strojem na hlavičkovém papíru nakladatelství, ale časté jsou také rukou psané dopisy nebo pozdravy. Vzájemná korespondence Zdeny Wolkerové a Václava Petra je uložena v literárněhistorických sbírkách Moravského zemského muzea v Brně (551 ks zaslaných V. Petrovi, 406 opisů a kopií dopisů od něho přijatých).*“⁵⁵ V prostějovském muzeu jsou uloženy pouze dopisy od Václava Petra a pár dopisů máme k dispozici i ze strany manželů Wolkerových.

Převážně Zdena Wolkerová byla opatrovnící pozůstalosti svého syna. Jejím velkým zájmem bylo, aby se rukopisy díla Jiřího Wolkerera dostaly do dobrých rukou. Nakonec se je rozhodla předat do vlastnictví Václava Petra. Bližší informace získáváme z dopisu z 24. 1. 1935, kde V. Petr píše: „*Na rukopisy nikterak nechvátáme. Chtěl jsem je jen vzít s sebou, kdybych byl k Vám přijel...rukopisy bych chtěl mít pro sebe proto, aby byly navždy uchovány pohromadě v dobrých rukách. Nikdy bych je neprodal, a proto to není pro mě otázka obchodu, nýbrž zcela něco jiného...*“⁵⁶ Pro rodinu Wolkerových to nebyla zrovna lehká doba, nejen že přišli o svého prvorozeného syna, ale v roce 1932 jim zemřel i jejich druhý syn Karel, rovněž na zákeřnou nemoc tuberkulózu. Manželé Wolkerovi nedokázali už nadále žít ve svém rodinném bytě a nakonec se rozhodli přestěhovat do menšího bytu na ulici Vápenice v Prostějově. Václav Petr napsal Zdeně Wolkerové k této těžké době dopis 23. 10. 1939 s těmito slovy: „*Milostivá paní,*

bylo to jistě těžké rozhodování po 40 letech života v bytě, ve kterém jste se svoji rodinou prožila všecko dobré i zlé, a kde každý kus nábytku i každé místečko Vám připomínalo tolik událostí. Myslím ale, že Vaše rozhodnutí bylo správné... Dovedu si dobře představit, co je to za strašnou práci s památkami po Jiřím, má-li být vše anebo alespoň téměř vše, co má být zachováno pro budoucí pokolení. Je to ale práce velmi záslužná

⁵⁵Dokoupilová, M. *Osudy rukopisů Jiřího Wolkerera*. Štafeta, 2001, roč. 33, s. 58.

⁵⁶Tamtéž, s. 58.

a bude jistě vděčně vzpomínána všemi kulturními lidmi dneška i budoucna. Sám se na to těším, až si budu moci vše v muzeu podrobně prohlédnouti...

Jsem si plně vědom Vašeho slibu o rukopisech. Jestliže jsem se o tom nikdy nezmiňoval, bylo to jen proto, že jsem také nikdy nepochyboval o závaznosti Vašeho slibu, a že jsem také nechtěl Vaše nitro jítřit touto otázkou. Jsem však dnes rád a šťasten, že jste na mě nezapomněla a mohu Vás ujistit, že si rukopisů budu vážit tak, jako si jich vážíte Vy. Myslím, že je Vaše rozhodnutí správné, že je chcete svěřit nakladateli celého díla Jiřího Wolкера. Tak jako ochraňuji všechny originály Kašparovy k F. L. Věkovi, tak ovšem budu i ochraňovat rukopisy Jiřího. Proto prosím přijměte znovu můj dík a ujištění, že se nemohu rukopisů vzdát ve prospěch prostějovského muzea...⁵⁷ Z dopisu jasně vyplývá, že rukopis byly uloženy skutečně u Václava Petra, ale Zdena Wolkerová měla v úmyslu rukopisy nakonec svěřit správci prostějovského muzea – Janu Kündlovi. Jan Kühndl se rovněž spolupodílel na vydání knihy Jiřího Wolкера *Korespondence s rodiči*. V. Petr ubezpečuje v dopise Zdeny Wolkerovou, že o rukopisy bude pod jeho ochranou dobře postaráno, ale je vidět, že paní Wolkerová tento názor zpočátku nesdílela.

Je obdivuhodné, jak se Zdena Wolkerová dokázala vypořádat se ztrátou obou synů. Psychologové často uvádějí, že ztráta je dítěte pro matku velká bolest, která v ní vyvolává pocity prázdnoty a nevidí tak už smysl svého života. Většinou se tyto ženy pokusí o sebevraždu a nechtějí už nadále žít. Nejen že se Zdena Wolkerová dokázala vypořádat s dvojnásobnou ztrátou svých dětí, ale měla sílu pokračovat v odkaze svého syna Jiřího. V dnešní době má řada literárních odborníků na Zdeny Wolkerovu spíše kritický názor. Často uvádějí, že se mohla díky svému synovi více zviditelnit a ráda toho využívala ve svůj prospěch. V prostějovském muzeu je rovněž uložena řada dopisů, které paní Wolkerová adresovala významným literátům. Patřili mezi ně Eduard Bass, Petr Bezruč, velký přítel Jiřího Wolкера Konstantin Biebel, Josef Hora, Karel Čapek, Jan Drda, Marie Majerová, Stanislav K. Neumann, František Xaver Šalda...

V roce 1945 se rozhodli manželé Wolkerovi věnovat tehdejšímu prezidentovi Edvardu Benešovi dílo svého syna, včetně vzpomínek jeho matky. Edvard Beneš jim odepsal s velikou vděčností a vyjádřil se k osobnosti Jiřího Wolкера takto: *„Jiří Wolker získal si v naší literatuře místo, jež mu právem náleží netoliko jako umělci zcela*

⁵⁷Tamtéž, s. 59.

mimořádnému, ale též jako průkopníku nových idejí sociálních, o jejichž uskutečnění stále pracujeme. ⁵⁸

Vraťme se nyní opět k rukopisům Jiřího Wolkerera. V době, kdy si Zdena Wolkerová korespondovala s Václavem Petrem, probíhala v zemi druhá světová válka. Z tohoto důvodu měla Wolkerová strach, aby dokumenty nebyly navždy zničeny. Dopis 9. 5. 1944, autorem opět Václav Petr: *„...Vracím se v první řadě k otázce zabezpečení rukopisů před nálety. Je těžko skutečně říci, kde by byli v bezpečí. Na venkově nejsou také tak jisté. Je možnost požáru, vlhkost a jiná nebezpečí. Safes Živnobanky je nejmodernější v Praze, hluboko pod zemí nad ním obrovská betonová budova. Je pravdě nepodobno, že by puma prolétla tím vším. A pak zde se přece nebudou bombardovat obytné čtvrti. Nevím, jestli p. dr. K. nesleduje jiné účely svým návrhem. Tihle musejníci by chtěli mít nejráději všechno pro sebe s tlustou vrstvou prachu...“*⁵⁹ V dopise dále nakladatel ujišťuje Wolkerovu matku, že pokud se rozhodne pro něho, tak rukopisy budou dobře ohlídány. Tato slova opakoval velice často a v mnoha dopisech, až do doby, kdy se manželé Wolkerovi rozhodli svěřit cenné dokumenty právě jemu. Důkazem je dopis zasláný 21. 5. 1944 od Zdeny Wolkerové pro pana Petra: *„...rozhodli jsme se oba s manželem, že je odevzdáme Vám, abyste je přijal do úschovy, jako vlastní svůj majetek, neboť považujeme Vás za nejsprávnějšího, jako jejich vlastníka. Vyhrazuji si však, abych je v případě své vlastní potřeby směla si je od Vás pro sebe vyžádati, anebo, kdybyste o ně pozbyl zájem, že mě je opět vrátíte, po případě, nebudu-li již živa, že je dáte do musea v Prostějově k ostatním památkám Jiřího. Prodati nebo vůbec něco z nich zpeněžit se vůbec nesmí!!! Musí pro vždy jen jako celek zůstat pouze u Vás.“*⁶⁰

Václav Petr se v době, kdy vlastnil Wolkerovy rukopisy, potýkal s velkými problémy. Tehdejší ministr kultury Václav Kopecký několikrát napomínal Petra, aby rukopisy navrátil do prostějovského muzea. Ten jeho příkazu neuposlechl a čekal na rozhodnutí paní Wolkerové, která rovněž nechtěla, aby rukopisy vydal. O měsíc později byl už tak velký tlak na V. Petra, že i Zdena Wolkerová nakonec rozhodla, aby rukopisy vydal. Tyto cenné dokumenty byly uloženy pod Ministerstvem kultury v Praze, kde byl šéfem vydavatelství Jan Zika. Právě Zika byl poté v kontaktu s paní Wolkerovou a spolu s ní rozhodoval o dalším osudu rukopisů jejího syna. S jejím souhlasem Zika na určitou

⁵⁸ archiv Muzeum Prostějovska.

⁵⁹ Dokoupilová, M. *Osudy rukopisů Jiřího Wolkerera*. Štafeta, 2001, roč. 33, s. 60.

⁶⁰ Tamtéž, s. 61.

dobu zapůjčil část rukopisů Ústavu pro českou literaturu, ale jeho cílem bylo, aby byly rukopisy předány do péče Památníku české literatury na Strahově.

Marie Dokoupilová v závěru svého článku uvádí: *„V Památníku národního písemnictví také dnes většina rukopisů Jiřího Wolkeru uložena je. V Muzeu Prostějovska se nalézají rukopisy básní sbírky Host do domu, rukopis básní Nekya, Klythia, rukopis druhého skautského deníku, různé koncepty, fragmenty a varianty básní, některé povídky, dětské rukopisy, celkem téměř 200 písemností. Navíc je zde uloženo skoro 330 dopisů odeslaných Jiřím Wolkerem, dále různé zápisníky, poznámky a kalendáře, obsahující další drobné rukopisy, postřehy a myšlenky básníka.“*⁶¹

V současné době prostějovské muzeum umožňuje nahlédnout do všech dokumentů, které vlastní. Prozatím jsou volně přístupné veřejnosti. Osobní setkání s těmito cennými dokumenty je nezapomenutelný zážitek. Badatel se může dostat do stavu, kdy má pocit, že *„Jiří Wolker je mu neustále v patách“*.

4.1 Nakladatel Václav Petr

Václav Petr se narodil 10. září 1897 v Podkomolech nad Labem. V roce 1903 se rozhodl odejít do Prahy, kde žil až do své smrti. Nakladatelskou profesi započal už v roce 1914 na Obchodní pokračovací škole knihkupců a nakladatelů. Praxi vykonával v nakladatelství Jana Otty. Od roku 1921 započal svoji vydavatelskou činnost spolu s Karlem Tvrdým. Jejich spolupráce vydržela pouhý rok a od roku 1922 začal vydávat knihy sám. Členem Spolku českých bibliofilů se stal v roce 1927, kde setrval až do roku 1978. V roce 1949 byl nucen vydavatelskou činnost ukončit. Bylo to v době, kdy byl pronásledován kvůli rukopisům Jiřího Wolkeru. Jelikož už nikdy poté nemohl pracovat jako vydavatel, stal se nakonec antikvářem. Zemřel 22. června 1978 v Praze.

„Hlavním cílem spolku bibliofilů bude rozmnožovat krásu, vnášeti ji do života. Lásku ke knize není v našem národě ničím novým. Byla u nás již dávno, v samých počátcích tisku, v dobách Melantrichových a za časů Českých bratří. Upadl-li zájem o knihu v pozdějších bouřích, tož v dobách probuzení národa zřime opět, s jakou láskou

⁶¹Tamtéž, s. 63.

a vkusem knihy jsou upravovány. V polovici předešlého století nastal však úpadek a teprve v posledních letech několik jednotlivců ujímá se úpravy tisků a snaží se, aby bylo jako dříve. Zakládáme spolek bibliofilů, nikoli bibliomanů.⁶² Meziválečné období v knižním světě je nejčastěji spojováno se jménem Václava Petra a jeho nakladatelstvím. Václav Petr umožnil ve své době publikaci děl autorů méně známých až neznámých. Jeho nakladatelství se tak stalo místem, kde se často vydávaly prvotiny. On sám se od řady nakladatelů odlišoval tím, že se obklopoval avantgardou.

Petrovo nakladatelství je bezesporu nejvíce spojováno se jménem Jiřího Wolkera. Dnes můžeme tvrdit, že právě Václav Petr stojí za prvními úspěchy básníka proletářské poezie. Jejich seznámení bylo náhodné a hlavně ho znal ještě v době, kdy jeho jméno v literárním světě nic neznamenovalo. Na první setkání vzpomíná Petr takto: „*Jiřího Wolkra jsem osobně poznal čirou náhodou. Znal jsem jeho básně z Hosta, články a recenze z Varu, ze Studentského časopisu i z Rudého práva. Také jeho první básnickou knížku Host do domu, kterou vydal K. Beníško v Plzni. Jiří Wolker bydlel tehdy u mého přítele a kamaráda dr. Přemysla Borůvky v ulici Charlotty Masarykové na Hradčanech. Jednou v neděli dopoledne šli jsme procházkou s dr. Borůvkou po nábřeží. Proti nám přicházel od Národního divadla vysoký urostlý student v uměleckém širáku. Můj kamarád mě upozornil, že je to Jiří Wolker. Vzápětí se s ním srdečně pozdravil a seznámil nás. Jiří Wolker věděl o mé činnosti, a tak se ihned mluvilo o všem novém v české poezii. Jiří Wolker se zmínil, že připravuje do tisku novou básnickou sbírku Těžká hodina, kterou by rád svěřil některému pražskému nakladateli k vydání. Byl jsem rád této šťastné náhodě a nabídl jsem mu, že knížku vydám v pěkné a moderní úpravě. Jiří Wolker nabídku s radostí přijal a úmluvu jsme zpečetili podáním ruky.*“⁶³

V roce 1922 vydal Václav Petr básníkovi druhé vydání knihy Těžká hodina v nákladu 1000 výtisků s obálkou Josefa Čapka. Báseň Těžká hodina byla už v roce 1921 titulní básní nově vydávaného časopisu Host. Součástí nakladatelství byla ještě edice Svazky úvah a studií, kde byly vydávány vědecké stati a studie v době protektorátu.

Každý nakladatel mívá vždy svého grafika. Václav Petr ho našel v osobnosti Cyrila Boudy. Jeho první kniha, kterou pro Petrovo nakladatelství upravil, byla *Jak léčit lásku od Publia Ovidia Nasa*. Pro nás je stěžejní především spolupráce Cyrila Boudy s Václavem Petrem nad knihami Jiřího Wolkera. Eva Hlaváčková o jejich spolupráci mluví takto:

⁶²Hlaváčková, E. *Nakladatel Jiřího Wolkera – nakladatel bibliofil*. Štafeta, 2003, roč. 34, č. 2, s. 36.

⁶³Marek, P. *Jiří Wolker ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. s. 161-162.

„Společná práce pokračovala dvěma pozoruhodnými knihami. První z nich, to byly *Wolkrovy Balady*, vydané k příležitosti Mezinárodní výstavy dekorativního umění v Paříži, roku 1926. Umělec navrhl celou úpravu knihy, vytvořil lept v titulním listu, který patří k jeho nejzdařilejším a nejkrásnějším. Vazba na tuto knihu s bohatým zlaceným ornamentem a slepotiskem, provedená v přírodní vepřovici, byla zaměřena k poslání a námětu výstavy. Kniha byla na výstavě poctěna cenou, také Spolek českých bibliofilů ji zařadil mezi poctěné knihy v soutěži o nejkrásnější knihu toho roku. V té době byl Cyril Bouda na grafické speciálce profesora Maxe Švabinského. Podílel se též na kolektivní výzdobě *Wolkrových Pohádek a povídek* a jeho dřevoryt představující básníka se osobitě liší od ostatních, je úplně oproštěn od profesorova vlivu.“⁶⁴ K pátému vydání *Wolkerových Balad* nakreslil Cyril Bouda jedenáct dvoubarevných litografií a pro obálku vyryl dřevoryt. Rovněž pečoval o celou výpravu knihy.

Nakladatel vždy respektoval básníkovo přání. Jejich vzájemná komunikace často probíhala prostřednictvím dopisů, kde se domlouvali na podrobných detailech o vydání básnickových knih. „Od roku 1924 téměř bez jediné přestávky až do zániku nakladatelství vycházely jednotlivé *Wolkrovy básnické knihy* (starší i nově z pozůstalosti vytvořené), souborná vydání, výběry z díla a také literatura o *Wolkrovi*. Celkový náklad dosáhl v rozmezí let 1924-1949 250 000 výtisků a *Wolkrovo dílo* bylo tak stále dostupné na trhu.“⁶⁵

Václav Petr ve svých vzpomínkách uvádí, že se často setkával s Jiřím Wolkerem v kavárně Daliborka, kde usedala i řada významných básníků té doby. V této společnosti se Jiří zapsal jako výborný hráč kulečnicku. Jednou po skončené partii vymyslel některý z nich sázku, kdo vymyslí nejrychleji nějaký epigram. Netrvalo dlouho a Wolker už citoval epigram o Devětsilu:

„*Já mám sílu, ty máš sílu,
sdružíme se v Devětsilu,
a tam ty a já a my
budem dělat programy.*“⁶⁶

⁶⁴Hlaváčková, E. *Nakladatel Jiřího Wolker – nakladatel bibliofil*. Štafeta, 2003, roč. 34, č. 2, s. 38-39.

⁶⁵Hlaváčková, E. *Básník a jeho nakladatel*. Štafeta, 2002, č. 2, s. 20.

⁶⁶Marek, P. *Jiří Wolker ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. s. 163.

Václav Petr patřil mezi výjimečné osobnosti své doby. Petrova oddanost Jiřímu Wolkerovi byla až obdivuhodná a rozhodně přesahovala zájmy nakladatelské, dokonce i po básníkově smrti.

5 WOLKRŮV PROSTĚJOV VČERA I DNES

Prostějovský rodák Jiří Wolker žije v paměti místních obyvatel dodnes. Troufneme si tvrdit, že není mezi místními obyvateli člověk, který by neznal Jiřího Wolkeru. Prostějované jsou natolik hrdí na „svého“ básníka, že mu každoročně věnují týden poezie, kterou nazývají Wolkrův Prostějov. Konkrétně se jedná o přehlídku uměleckého přednesu a divadel poezie, která se koná již od roku 1957. Festival poezie se pojí s jedním jménem – Jarmila Liebscherová, jež stála v roce 1957 u zrodu Wolkrůva Prostějova. Jarmila Liebscherová byla sestra kunsthistorika V. V Štěcha a manželka architekta Adolfa Liebschera. Se svým manželem se přestěhovala do Prostějova v 50. letech 20. století. *„Jsou místa, která se člověku provždy ve vzpomínce upevní. Občas si vybaví jejich vzhled, duch a tempo jejich života, lidi, které v nich potkával, krajinné obrazy a jejich opar, všechno to, čím žila. Pro mě je takovým místem Prostějov. Hezké, výstavné, rozložené v hanácké rovině, v blízkosti Plumlovské přehrady a nedaleko Kosíře, kde v zámku Čechy žil svého času Mánes.“* Těmito slovy kdysi charakterizovala básníkovo rodné město.

Jarmila Liebscherová začala pracovat v Prostějově s ochotníky, ale vždy více tíhla k uměleckému přednesu. Prostějov v té době pořádal každoročně recitační soutěže, ale jejich úroveň byla hodně špatná. V roce 1955 se recitátorům naskytla možnost účastnit se celorepublikové soutěže v ústředním kole v Praze, přidružené ke spartakiádě. Tato nabídka se původně všem zamlouvala, ale nakonec nepřinesla velký úspěch. O rok později, v roce 1956, byl pořádán Jiráskův Hronov, kde se sjeli recitátoři z Čech, Moravy a Slovenska, ale pozitivní ohlasy opět nepřišly. Hronov byl spíše místem divadelních ochotníků, a recitátoři se zde necítili dobře. V té době bylo na Svatém Kopečku u Olomouce uspořádáno školení recitátorů a právě na tomto místě založila Jarmila Liebscherová s dr. Cyrilem Zbořilem recitační kroužek pojmenovaný podle Jiřího Wolkeru.

Liebscherová byla z tohoto počínu velmi nadšená, což dokládá svými slovy: *„Pracovalo se nám velmi dobře. Mladí, nadšení lidé, z řad ochotníků i mimo ně, pracovníci v oděvním průmyslu, žáci SVVŠ, střední průmyslové školy oděvní, střední zdravotnické školy, střední průmyslové školy strojnické i hudební školy. Nastudovali jsme večery moravských básníků, francouzské poezie a F. G. Lorcy. Rok po našem seskupení sešli se Ludmila Pelikánová, Vladimír Halada a Rudolf Pogoda. Ludmila Pelikánová prohlásila, že by se měl pro ústřední kolo uměleckého přednesu zvolit Prostějov, rodné město Jiřího Wolkra, básníka mládeže a průkopníka nové doby a jejího pokroku. A tak byl*

v roce 1957 založen *Wolkrův Prostějov*.⁶⁷ Samotné vytvoření této společenské akce nebylo zpočátku vůbec jednoduché. Iničiátoři *Wolkrova Prostějova* se vydali na Slovensko, kde podobné recitační soutěže probíhaly a jejich hlavní úlohou bylo, aby načerpali dostatečnou inspiraci, kterou poté přenesou na festival poezie v Prostějově. Po návratu ze Slovenska bylo potřeba udělat dostatečnou propagandu této společenské události. Členové přípravného výboru se vydali do jednotlivých okresních měst, kde informovali o připravovaném festivalu místní lidi. Nejvíce pozitivních reakcí sklidili členové přípravného výboru v Kojetíně. „*Kojetín, tam byla práce radostná. Ředitel okresní lidové knihovny s. Leo Horák, sám výborný recitátor, okresní inspektor kultury, profesori a učitelé na školách základních i středních, všichni projevíli tolik nadšení a rozebrali si mezi sebou všechny úkoly. Výsledkem byl nečekaný úkaz: jenom v kojetínském okrese se přihlásilo k soutěžím 413 dětí, mládeže i dospělých. Celkem bylo v Olomouckém kraji přes 2000 přihlášených.*“⁶⁸

Začátkem února 1957 bylo zveřejněno vyhlášení I. *Wolkrova Prostějova*. Mezi 30. a 31. březnem 1957 měla probíhat samotná soutěž. Z čehož jasně vyplývá, že za tak krátkou dobu nebylo možné dostatečně informovat širokou veřejnost.

„*Pořadatelem Wolkrova Prostějova je rada ONV, reprezentovaná přípravným výborem WP. Dalšími spolupořadatelé jsou MěstNV, JM KNV, ministerstvo kultury, ministerstvo školství, ev. společenská organizace.*“⁶⁹ Každé okresní město si mělo udělat nejprve vlastní tzv. výběrová kola a z nich se pak vybírali účastníci *Wolkrova Prostějova*. Festivalu poezie se účastnilo nakonec 70 recitátorů. Účastníci byli rozděleni do dvou kategorií, do 18 let a nad 18 let. Pro všechny soutěžící byli stejné podmínky v tom smyslu, že si měli vybrat jednu báseň z vlastního výběru a jednu povinnou ukázkou z *Wolkerova* díla.

„*Program I. Wolkrova Prostějova byl zahájen v sobotu 30. března v 9 hodin návštěvou hrobu Jiřího Wolkra. Zazpíval mužský sbor Orlice a slavnostní řečník promluvil o básníkovi a jeho významu pro náš kulturní svět. V 11 hodin začala vlastní soutěž.*“⁷⁰ *Wolkrův Prostějov* byl zakončen o den později, tj. 31. března 1957. Na závěr byla uspořádána přehlídka vítězů recitační soutěže, spojená s vystoupením nejlepších žáků hudební školy v Olomouci a v Prostějově. Rokem 1957 byla započata tradice, která trvá

⁶⁷Hraše, J. *Prostě Prostějov: 40 let ve městě s poezií*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1997. s. 5. ISBN 80-70-101-2.

⁶⁸Tamtéž, s. 6.

⁶⁹Kadlec, J. *Do nové etapy Wolkrova Prostějovu*. Štafeta, 1969, č. 2, s. 10.

⁷⁰Hraše, J. *Prostě Prostějov: 40 let ve městě s poezií*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1997. s. 6. ISBN 80-70-101-2.

dodnes a tímto činem se zároveň naplnila Wolkerova slova adresována A. M. Píšovi: „*Kdykoli něco napíšu – tak mívám velikou chuť to někomu přečíst, neboť teprve tím jaksi mi báseň ožije a dostane křest!*“⁷¹

Básně Jiřího Wolкера se na festivalu poezie v Prostějově křtí a ožívají každoročně, protože zaznívají z úst nových a neznámých soutěžících. Je vidět, že básník je prostřednictvím svých veršů stále mezi námi. S jistotou můžeme říci, že není návštěvníka, který by si na Jiřího Wolкера v týdnu Wolkrova Prostějova nevzpomněl.

5.1 Wolkrův Prostějov v historii času

Mezi léty 1958-1960 se Wolkrův Prostějov vyvíjel velmi nadějně. II. ročník recitační soutěže nesl podtitul „*národní soutěžní přehlídka uměleckého přednesu*“.⁷² V tomto ročníku se odsouhlasilo, že se všechny kraje českých zemí mohou účastnit Wolkrova Prostějova. Souborová recitace byla poprvé zaznamenána roku 1958. Čestnou předsedkyní festivalu poezie se na dva roky stala Ludmila Pelikánová.

Verše S. K. Neumanna, Ludvíka Kundery, Josefa Kainara a mnohých dalších významných literátů zazněly na IV. ročníku. Hlavní myšlenka pořadatelů spočívala v tom, aby svátky poezie byly celoroční přehlídkou práce souborů a ukázkou práce mládeže. Ani v tomto ročníku se nezapomínalo na předčasně zemřelého básníka a v jeho odkazu pokračovali amatérští recitátoři, kteří se snažili pojmout svůj přednes osobitě. U příležitosti IV. ročníku WP vyšla v časopise Zpravodaj Wolkrova Prostějova zajímavá myšlenka k přednesu Wolkrových básní: „*Slovo básníka nelze konzervovat, a je správné, že naprostá většina soutěžících se snaží v něm zobrazovat život dnešního člověka. Snad jenom skutečně jedinci – z pořadu nejslabších - neodpovídají plně těmto slovům. A já je ani nenašel...*“⁷³ V roce 1961 si Československo připomínalo 40. výročí založení Komunistické strany. Wolkrův Prostějov si tuto významnou událost rovněž připomněl a se svými návštěvníky se loučil slovy: „*Wolkrův Prostějov 1961 skončil. Celým svým pořadem oslavil slavnou čtyřicetiletou cestu naší strany a manifestoval svou vůli žít v přátelství a míru.*“⁷⁴ Právě

⁷¹Marek, P. *Zrození tradice*. Štafeta, 1977, č. 2, s. 4.

⁷²Hraše, J. *Prostě Prostějov: 40 let ve městě s poezií*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1997. s. 9. ISBN 80-70-101-2.

⁷³Budínská, B. *K letošnímu programu*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1961, roč. 4, č. 1, s. 2.

⁷⁴Autor neznámý. *Děk a lásku naší straně*. Stráž lidu, 1961, roč. 10, č. 23., s. 3.

v letech 1961 až 1962 dosáhl festival poezie největších rozměrů, ale zanedlouho přišla i první krize „*Amatérský umělecký přednes dosáhl takové úrovně, kdy kvantitu bylo třeba nahradit kvalitou: podařilo se široce propagovat recitační akce, došlo k vyprovokování zájmu o umělecký přednes na nejrůznějších místech, byl vybojován moderní, antiromantický přednes. Bylo nutno učinit krok vpřed – k pokusu o kvalitativní zlom měl napomoci nový soutěžní řád, podle jehož zásad byl organizován Wolkrův Prostějov 1963.*“⁷⁵V roce 1963 se začínal festival potýkat s první krizí ve svém programu a začal si uvědomovat, že je nutné provést zásadní změny. Postupně se začala rozpadat i celostátní koncepce Wolkrova Prostějova. V letech 1965 a 1966 byly oba ročníky pouze na okresní a krajské úrovni.

V roce 1967 uběhlo deset let od založení Wolkrova Prostějova. Za těch deset let prošel festival poezie také mnohými změnami, jak v organizačních oblastech, tak i v samotné přehlídce soutěžících. Na jubilejním desátém ročníku recitační soutěže účinkovalo pouhých dvacet recitátorů a sedm souborů. V porovnání s prvním ročníkem počet účinkujících velmi klesl. Wolkrův Prostějov nebyl v průběhu své desetileté existence ušetřen kritikou. Dokládá to jeden novinový článek z roku 1964, jehož autorem je Miroslav Kovářik: „*Poměrně nízká úroveň letošní přehlídky nesevřídí ani tak o stagnaci uměleckého přednesu vůbec jako spíš o krizi výběrového řízení a nevalné úrovni práce těch, kteří soubory divadel poezie i sólové recitátory hodnotí. Jsou to obyčejně staří osvětářští praktici, kteří ve svém všemu přizpůsobivém postoji nejsnáze podléhají klamným výrokům jistých pseudoautorit, které se v tomto oboru přiživují už hezkou řadu let i na poměrně vysokých místech, aniž by prokázali nějaké tvůrčí zázemí vlastního růstu.*“⁷⁶Wolkrův Prostějov začal patrně po desetileté existenci procházet určitou krizí, která mu bránila v dalším vývoji. Hlavní příčina tkvěla pravděpodobně u členů hodnotící komise, která byla složena z lidí vyššího věku, a jejich názor na poezii se značně lišil od názoru mladší generace.

Za deset let existence Wolkrova Prostějova vznikla dvě divadla poezie, která každoročně vytvářela novou podobu jednotlivých soutěžních ročníků.

V 70. letech 20. století byla v tehdejším Československu velice přísná cenzura v mnoha oblastech společenského dění a literatura jí byla zasažena rovněž. I Wolkrův

⁷⁵Hraše, J. *Prostě Prostějov: 40 let ve městě s poezií*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1997. s. 18. ISBN 80-70-101-2.

⁷⁶Tamtéž, s. 23.

Prostějov si prošel určitou cenzurou, naštěstí tehdejší porotci těmto tlakům silně odolávali a někteří soutěžící té doby patří dnes k předním osobnostem české kultury. Festival se postupem času stával velkou společenskou událostí a účastnit se ho festivalu bylo pro každého soutěžícího velká čest. Mezi významné účastníky Wolkrova Prostějova patřili: herečka Věra Galatíková, herečka Iva Janžurová, herečka Táňa Medvecká, herec Jiří Ornest a slovenská herečka Magda Vašáryová. Někteří účastníci WP byli osloveni, aby zavzpomínali na svoji účast na festivalu amatérského uměleckého přednesu a zamysleli se nad tím, co jim osobně poezie přináší:

Jiří Ornest, herec, Praha

„Na Wolkrovi Prostějov, kterého jsem se zúčastnil v roce 1963, vzpomínám moc rád. Recitovali jsme tehdy s Petrem Svojtkou Smutnou báseň pro Lenku a oba jsme skončili třetí.

Čtenáři básní jistě nevymřou. Ovšem z toho vyplývá, že chceme-li mít hodně takových čtenářů, měli bychom si hýčkat opravdové básníky.“⁷⁷

Iva Janžurová, herečka, Praha

„Recitaci jsem se bavila vlastně už od dětství. Často jsem se dopracovala do vyšších postupových kol, ale až „Prostějov“ mi přinesl ty nejpříjemnější zážitky. Přehlídky jsem se zúčastnila dvakrát. Nejprve v roce 1958, kdy jsem se zařadila mezi šťastlivce s čestným uznáním, a potom o rok později, kdy jsem ve své kategorii získala prvenství. Ten první rok byl pro mne vlastně významnější, protože jsem se v té nadšené atmosféře dozvěděla o existenci DAMU a od té chvíle jsem na ni nepřestala myslet. Vlastně mě tedy Wolkrovi Prostějov přivedl k herecké dráze...“⁷⁸

Táňa Medvecká, herečka, Praha

„...Přehlídky jsem se zúčastnila v letech 1970 a 1971 a vzpomínám na ni ráda. Byly to takové krásné horké letní dny plné napětí a očekávání. Spousta básniček dopoledne a spousta po obědě. A večer představení a v noci další. A taky první natáčení v rozhlase, guláš v koňském baru, Plumlov, starý pán, který hraje na foukací harmoniku, večer na

⁷⁷ Tamtéž, s. 28.

⁷⁸ Tamtéž, s. 28.

rozloučenou protancovaný až do odjezdu ranního rychlíku do Prahy. To všechno byl Prostějov. ⁷⁹

Těmito slovy vzpomínají pražští herci na dobu, kdy měli tu možnost účastnit se Wolkrova Prostějova jako soutěžící. Řada z nich si na tomto místě uvědomila smysl svého života a následně pak se začali věnovat herecké profesi.

Přesně v roce 1970 by oslavil Jiří Wolker své sedmdesáté narozeniny. Prostějov se dlouhodobě na básníkovu výročí připravoval. Pozvání do rodného města přijali významní literární vědci a spisovatelé, aby uctili nejen památku básníka, ale aby lidem připomněli rovněž i jeho dílo. Setkání se uskutečnilo 20. března 1970 v přednáškovém sále Národního domu. Pozvání přijali doc. dr. Zdeněk Kalista, doc. dr. Antonín Jelínek, doc. dr. Fedor Soldán, Jan Skácel a Josef Suchý. *„Dr. Kalista, Wolkrův spolužák a přítel, zobrazil v obsáhlém referátu široce zrod a vývoj wolkerovské generace. Tragická zkušenost první světové války, hromadné utrpení statisíců - to mělo odezvu v touze po šťastném životě pro všechny... Dr. Jelínek ukázal příbuznost Wolkrovi s nezvalovským poetismem a postavil se proti zjednodušenému pojetí Wolkra jako básníka mladé prototy... Dr. Soldán ocenil Wolkra jako velkého básníka lidu a podobně jako jeho předchůdce odmítl zjednodušování a podceňování jeho díla.* ⁸⁰

Wolkrův Prostějov v roce 1970 patřil v žebříčku recitačních soutěží na první příčku ve své dokonalosti. Nejen že festival poezie udržoval „wolkrovskou tradici“, ale navíc Wolkrovi poezii vždy prezentoval s výsledkem přímo úměrným odkazu tohoto podnětného básníka. 70. léta nebyla pro Wolkrův Prostějov jen pozitivním obdobím. Změna nastala v organizaci samotné recitační soutěže. Od roku 1970 Wolkrův Prostějov spadl pod Městský národní výbor, který měl od této chvíle na starosti samotnou přípravu přehlídky. *„Dramaturgické pokyny Ministerstva kultury k výročním apod. organizátorům tlumočil Český ústřední výbor Socialistického svazu mládeže, který celý festival zaštiťoval. Na dodržování těchto pokynů dohlížel Okresního výboru KSČ, především ideologické oddělení, které mělo na starosti i cenzuru.* ⁸¹ Wolkrův Prostějov začal být prezentován jako recitační soutěž propagující ideje socialismu. Od této chvíle začaly být připravovány každoročně dva plakáty – jeden ideový a druhý programový. Ideové plakáty lidé mohli

⁷⁹ Tamtéž, s. 28

⁸⁰ Nakládal, L. *Wolkrovy oslavy v Prostějově*. Štafeta, 1970, č. 2, s. 20.

⁸¹ Kaprálová, K. (zazn.). *Osobní rozhovor s Alicí Gregušovou*. [SD karta]. Prostějov: 20. dubna 2011, osobní archiv Kateřiny Kaprálové, Prostějov.

vidět skoro v každé výloze obchodu na náměstí. Ti, kteří se festivalu nezúčastnili, pravděpodobněžili v domnění, že tato akce musí být silně prorežimní. Naštěstí tomu tak ve skutečnosti nebylo. V roce 1970 byla vypsána Cena Jiřího Wolкера. U této příležitosti se znovu obnovila tradice, kdy každý ze soutěžících Wolkrova Prostějova musí přednést dvě básně – jednu báseň podle svého výběru a jednobáseň z Wolkerova díla. Tato tradice už byla zavedena v roce 1957, v době, kdy se Wolkrův Prostějov zakládal, ale poté se tento zvyk na určitou dobu přerušil. Skutečnost, že politický režim normalizace bude rozhodovat o výběru textů na recitační přehlídce, byla pro některé organizátory nepřijatelná, ale bohužel tyto praktiky se na festivalu poezie musely zavést.

80. léta jsou pro Wolkrův Prostějov velmi kritickým obdobím, neboť nebyl pevně ustálen způsob hodnocení přednesu a velmi malá byla i dramatická tolerance. Miroslav Kovářik tuto situaci komentuje takto. „*Situace v českém recitačním umění, kolektivním i sólovém zdaleka není jednoduchá. Rok od roku akcentujeme v našich recenzích, každoročních setkání nejlepších amatérských přednášečů a divadel poezie ten či onen aspekt určité krize tohoto žánru.*“⁸²Tato situace mohla být zapříčiněna i tehdejší krizí ve společnosti, která se neustále stupňovala. Soutěžící si vybírali autory a básně už v této době nic neříkající. V roce 1989 nastal zlom nejen ve společnosti, ale i u členů Wolkrova Prostějova, kteří vystoupili proti totalitnímu režimu. Po roce 1989 byl Wolkrův Prostějov na rozcestí a přemýšlelo se o jeho další budoucnosti. Zda vůbec má smysl tuto recitační přehlídku udržovat v pravidelném tempu. Nakonec byl Wolkrův Prostějov očištěn od politických ideologií a mohl dát prostor sólovému a kolektivnímu uměleckému přednesu v plné svobodné míře.

V současné době je Wolkrův Prostějov každoročně pořádán ve spolupráci města Prostějova, Městského úřadu Prostějov, odboru školství a kultury, oddělení DUHA a NIPOS ARTAMA Praha. Tento festival je stále ojedinělou akcí svého druhu v celé České republice. Novějším žánrem v recitační soutěži je divadelní poezie. Pro koho je dnešní Wolkrův Prostějov určen? „*Festival je pro ty, které oslovuje literatura a netradiční divadlo, což je specifický žánr, který neoslovuje masy lidí.*“⁸³

⁸²Hraše, J. *Prostě Prostějov: 40 let ve městě s poezií*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1997. s. 76. ISBN 80-70-101-2.

⁸³Dočkalová, P. *Wolkrův Prostějov nabízí nejen poezii, ale i bohatý doprovodný program*. Týdeník Prostějovska, 2011, roč. 4, č. 24, s. 8.

Organizátoři Wolkrova Prostějova si uvědomují, že tato společenská událost se dlouhodobě netěší vysoké návštěvnosti. Recitátoři si už zvykli na situace, kdy jsou sami sobě účinkujícími i publikem. Jindřich Filo se, k 30. výročí Wolkrova Prostějova, zamyslel nad tím, proč je Wolkrův Prostějov společenskou událostí bez zájmu veřejnosti. „*Wolkrův Prostějov je festival dospělého věku... Měl odvahu několikrát změnit svou tvář, způsob soutěže i kritéria hodnocení. Mě však pořád chybí onen duch poezie, který by měl v dny pořádání přehlídky vládnout nejen v sále, ale doslova všude ve městě... A tak myšlenka pořádání recitačních pořadů přímo pod širým nebem, třeba na prostějovském náměstí, je víc než potřebná.*“⁸⁴ Poslední roky je Wolkrův Prostějov společenskou akcí s bohatým programem v centru města. Tradičně bývá festival poezie zahájen v úterý průvodem, který jde od prostějovského náměstí k městskému hřbitovu, kde jsou uloženy ostatky Jiřího Wolkerova. Organizátoři uctí památku spolu se soutěžícími položením věnců na jeho hrob. Od středy do pátku probíhá přehlídka recitátorů ve třech kategoriích (I. kategorie zahrnuje věk 15-17 let, II. kategorie 17-21 let a III. kategorie je od 21 let a horní věková hranice je neomezená). V posledních letech se snesla kritika na výběr básní. Soutěžícím je vytýkáno přílišné zaměření na básníka Jaroslava Vrchlického. Z úst porotců jsme často slyšovali: „Dosti Vrchlického!“ Přednes básní nebyl kvalitní a pro řadu účastníků to znamenalo jasný konec v soutěži. V současné době patří mezi oblíbené básníky na soutěži Josef Kainar, Jan Skácel a Václav Hrabě. Velice překvapivě je v repertoáru soutěžících opomíjen prostějovský rodák Jiří Wolker, který se objevuje v nabídce účastníků jen zřídka.

Každoročně je Wolkrův Prostějov zakončen sobotním vyhlášením výsledků soutěžní recitátorské přehlídky, udělují se čestná uznání, ceny poroty a zvláštní ceny poroty ve třech věkových kategoriích, jak sólovým recitátorům, tak i souborům.

Wolkrův Prostějov si od svého založení prošel obdobím radostí, ale i strastí. Zvláště 70. léta byla pro festival obtížná kvůli politickým tlakům, kterým musel Wolkrův Prostějov vzdorovat. Naštěstí krize byla rychle zažehnána a dnes je festival poezie považován řadou účastníků za velkou společenskou událost s bohatým programem.

⁸⁴Filo, J. *Žít s poezií*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1987, roč. 25, č. 3., s. 2.

ZÁVĚR

V závěrečném slovu bychom rádi shrnuli cíle práce, které se nám podařily naplnit v jednotlivých kapitolách. Celou práci jsme rozdělili do pěti kapitol a několika podkapitol.

V první kapitole jsme se podrobně věnovali Wolkerově rodinné korespondenci. Udělali jsme podrobnou analýzu všech dopisů. Došli jsme ke zjištění, že některé dopisy se v knižní podobě neztotožňují s originály a jsou záměrně obsahově poupraveny. Zároveň jsme se zamýšleli nad tím, co vedlo Zdenu Wolkerovou s nakladatelem Janem Kühndlem k tomu, že záměrně vydali knižně některé dopisy v textově upravené podobě. K velmi zajímavým informacím přicházíme v podkapitole, kterou jsme nazvali *Milostná korespondence*, kde se věnujeme podrobné analýze korespondence s jeho dívkami. Zjišťujeme, že Jiří Wolker nebyl nikdy velký milovník žen, i když by se to na první pohled mohlo zdát. Se ženami měl spíše problémy.

Původem grafologie v obecné rovině a jejím vývojem v čase jsme se zabývali ve druhé kapitole. V krátkosti jsme se zaměřili na vývoj písma a na postavení grafologie mezi ostatními obory v současnosti. V této kapitole jsme dali ještě prostor psychologii, jelikož je to obor, ze kterého grafologie přímo vychází a dodnes je pro ni psychologie stěžejní vědou.

Charakterizovat osobnost z pohledu grafologa je velice náročné a zároveň i velmi zajímavé. Analyzovat písmo básníka a charakterizovat jeho osobnost bylo pro nás stěžejní ve třetí kapitole, kde jsme z jeho písma byli schopni za pomoci odborných grafologů analyzovat, že byl velice rozporuplnou osobností. Rád upřednostňoval samotu před velkou společností. Jeho milostný život nebyl vůbec ideální, jelikož vždy vstupoval do vztahu s velkými obavami. Ještě podrobnějšímu rozboru básnickovy osobnosti jsme se věnovali v podkapitole *Jiří Wolker z pohledu psycholožky*, kde jsme jeho charakter osobnosti rozebrali psychologicky ze všech úhlů pohledu.

Čtvrtá kapitola byla věnována Wolkerově pozůstalosti a rukopisům, které zůstaly v péči jeho rodičů. Zdena Wolkerová se dlouhodobě starala o veškerou synovu pozůstalost úplně sama. Naším hlavním cílem bylo zjistit, kde jsou uschovány Wolkerovy rukopisy a jakou roli hrál ve Wolkerově životě tehdejší velmi uznávaný nakladatel Václav Petr.

Zároveň jsme zjistili, že osud rukopisů byl velmi nahnutý a existence dopisů byla velmi ohrožena tehdejšími politickými okolnostmi ve společnosti.

Závěrečná pátá kapitola diplomové práce nese název *Wolkrův Prostějov včera a dnes*. Tato kapitola má přiblížit odkaz Jiřího Wolкера dnešní době. V kapitole nalezneme odpovědi na otázky: Které osobnosti se podíleli na vzniku Wolkrova Prostějova? Jak se vyvíjel festival poezie v čase? Byl ovlivněn politickými tlaky? Jak se s nimi dokázal vypořádat. Závěrečná část textu je věnována dnešní podobě Wolkrova Prostějova.

Materiály jsme zpracovávali především z archivních záznamů prostějovského muzea, kde je většina dopisů uložena, pro srovnání jsme pracovali s dvěma knihami *Dopisy I* (1984) a *Korespondence s rodiči* (1952), které napsal Jiří Wolker.

Doufáme, že předkládaná práce bude přínosem pro ostatní čtenáře či studenty, které osobnost Jiřího Wolкера oslovila a chtějí se dozvědět něco nového, co v běžných učebnicích nenaleznou.

POUŽITÁ LITERATURA

BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české*. 9. vyd. Litomyšl: Paseka, 2003. 328 s. ISBN 80-7185-606-1.

BURGR, Josef. *Podpis – vaše vizitka*. 1. vyd. Praha: Lika klub, 2011. 140 s. ISBN 978-80-86069-61-6.

BURGR, Josef. *Písmo odhaluje osobnost*. 1. vyd. Praha: Slovanský dům, 2001. 183 s. ISBN 80-86421-30-9.

BURIÁNEK, František. *Česká literatura první poloviny XX. století*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1981. 345 s.

CORNEAU, Guy. *Anatomie lásky*, 4. vyd. Praha: Portál, 2010. 247 s. ISBN 978-80-7367-701-5.

CYDLÍK, Tomáš. *Osobnosti Prostějovska*. 1. vyd. V Prostějově: Klub historický a státovědný, 2012. 221 s. ISBN 978-80-260-3058-4.

HAVLÍK, Přemysl. *Jiří Wolker, Konstantin Biebl, Otakar Batlička*. 1. vyd. Praha: WorldCircleFoundation, 2002. 153 s. ISBN 80-86591-00-X.

HLINKA, Bohuslav. *Den se mi v rukou přelomil*. 1. vyd. Praha: Práce, 1990. 271 s. ISBN 80-208-0780-2.

HRAŠE, Jiří. *Prostě Prostějov: 40 let ve městě s poezií*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1997. 106 s. ISBN 80-70-101-2.

KAPECOVÁ, Tereza. *Jiří Wolker v rodinné korespondenci: bakalářská práce*. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, 2012. 37 s., 14 s. obr. příloh. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

KAPRÁLOVÁ, Kateřina. *50 ročníků Wolkrova Prostějova v politicko-kulturním kontextu: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta filozofická, 2011. 124 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Martina Musilová, Ph.D.

MAREK, Pavel. *Jiří Wolker ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. 248 s.

NOVÁK, Tomáš. *Vztah otce a syna*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 136 s. ISBN 978-80-247-2079-1.

Ottova všeobecná encyklopedie A-L. (Zpracoval autorský a redakční kolektiv, vedoucí redaktor PhDr. Jiřina Bulisová). 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 417. ISBN 80-7181-938.

ROMÁNNÉ G., Klára. *Rukopis - klíč k osobnosti*. 1. vyd. Praha: Argo, 2012. 366 s. ISBN 978-80-257-0513-1.

ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (uspoř.). *Prostě Prostějov II: 40+10=50 Wolkrových Prostějovů*. Praha: NIPOS, 2007. 54 s.

VELIČKOVÁ, Helena. *Grafologie – cesta do hlubin duše*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. 288 s. ISBN 80-200-0931-0.

VLAŠÍN, Štěpán. *Jiří Wolker*. 2. vyd. Praha: Melantrich, 1980. 348 s.

WILLI, Jürg. *Psychologie lásky*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. 250 s. ISBN 978-80-7367-895-1.

WOLKER, Jiří. *Dopisy*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984, 755 s.

WOLKER, Jiří. *Korespondence s rodiči*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. 291 s.

WOLKER, Jiří. *Básně*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1950. 228 s.

WOLKER, Jiří. *A noc je dnes nahá...* 1. vyd. Brumovice: Carpediem, 2000. 55 s. ISBN 80-86362-08-6.

WOLKEROVÁ, Zdena. *Jiří Wolker ve vzpomínkách své matky*. Praha: Československý spisovatel, 1951. 276 s.

Noviny

AMBROŽ, Josef. *Wolkrův Prostějov 1973*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1973, roč. 11, č. 1., s. 2.

Autor neznámý. *Dík a lásku naší straně*. Stráž lidu, 1961, roč. 10, č. 23., s. 1 a 3.

Autor neznámý. *Wolkrův Prostějov 70 včera slavnostně zahájil*. Stráž lidu, 1970, roč. 18, č. 24., s. 4.

Autor neznámý. *Wolkrův Prostějov již po čtyřicáté*. Radniční noviny, 2001, roč. 2, č. 7., s. 1.

BUDÍNSKÁ, Blanka. *K letošnímu programu*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1961, roč. 4, č. 1., s. 2.

DOČKAL, Jan. *Co dokazuje 16. Wolkrův Prostějov*. Štafeta, 1973, č. 3, s. 29-31.

DOČKALOVÁ, Pavla. *Wolkrův Prostějov nabízí nejen poezii, ale i bohatý doprovodný program*. Týdeník Prostějovska, 2011, roč. 4, č. 24., s. 8.

DOKOUPILOVÁ, Marie. *Osudy rukopisů Jiřího Wolkerova*. Štafeta, 2001, roč. 33, s. 58-63.

DOKOUPILOVÁ, Marie. *Grafologický rozbor písma Jiřího Wolkerova ve sbírkách Muzea Prostějovska*. Štafeta, 1997, s. 41-43.

- FILO, Jindřich. *Žít s poezií*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1987, roč. 25, č. 3., s. 2.
- HAVLÍK, Radim. *Wolkrův Prostějov slavil*. Prostějovský týden, 2007, roč. 17, č. 26., s. 8.
- HLAVÁČKOVÁ, Eva. *Nakladatel Jiřího Wolкера – nakladatel bibliofil*. Štafeta, 2003, roč. 34, č. 2., s. 36-43.
- HLAVÁČKOVÁ, Eva. *Básník a jeho nakladatel*. Štafeta, 2002, č. 2., s. 17-21.
- KADLEC, Jan. *Do nové etapy Wolkrova Prostějovu*. Štafeta, 1969, č. 2., s. 10.
- KAFKA, Jaroslav. *Cesty moderní poezie*. Štafeta, 1973, č. 2., s. 3-6.
- KAPRÁLOVÁ, Kateřina (zazn.). *Osobní rozhovor s Alicí Gregušovou*. [SD karta]. Prostějov: 20. dubna 2011, osobní archiv Kateřiny Kaprálové, Prostějov.
- MAREK, Pavel. *Zrození tradice*. Štafeta, 1977, č. 2., s. 1-4.
- NAKLÁDAL, Lubomír. *Wolkrovy oslavy v Prostějově*. Štafeta, 1970, č. 2., s. 20.
- PELIKÁNOVÁ, Ludmila. *Wolkrův Prostějov do druhého roku*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1959, roč. 2, č. 2., s. 1.
- PŘICHYSTAL, Antonín. *Wolkrův Prostějov po šestnácté*. Štafeta, 1973, č. 2., s. 1-2.
- SAUDEK, Robert. *Čeští spisovatelé v zrcadle grafologie*. Přítomnost, 1927, roč. 4, č. 23., s. 360-362.
- SEHNALOVÁ, Lenka. *Město už zase žije poezií*. Týdeník Prostějovska, 2009, roč. 2, č. 24., s. 11.
- ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava. *Vlastně ani nejde o spor*. Zpravodaj Wolkrova Prostějova, 1989, roč. 28, č. 2., s. 14.

ŠTOLBOVÁ, Jarmila. *Jiří Wolker*. Kulturní zprávy, 2000, č. 2., s. 6.

VELIČKOVÁ, Helena. *Básník Jiří Wolker očima grafoložky*. Krok, 2009, roč. 6, č. 1., s. 38-43.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Autor neznámý. Wolkrův Prostějov (11. – 15. června 2013). *Oddělení DUHA –Kulturní klub u hradeb* [online]. 2013 [cit. 2014-03-16] Dostupné z [www:<http://www.klubduha.cz/wp/index.php?t=100>](http://www.klubduha.cz/wp/index.php?t=100).

Autor neznámý. Program Wolkrova Prostějova (11. – 15. června 2013). *Oddělení DUHA – Kulturní klub u hradeb* [online]. 2013 [cit. 2014-03-16] Dostupné z [www:<http://www.klubduha.cz/wp/index.php?t=100>](http://www.klubduha.cz/wp/index.php?t=100).

Autor neznámý. Marie Horáková, Wolkerova Klytie, 1917. *Muzeum Prostějovska* [online]. 2011 [cit. 2014-03-16] Dostupné z [www:<http://www.muzeumpv.cz/assets/images/Marie_Horakova__Wolkerova_Klytie__1917.jpg>](http://www.muzeumpv.cz/assets/images/Marie_Horakova__Wolkerova_Klytie__1917.jpg).

Autor neznámý. Marie Koldová – poslední dívka Jiřího Wolker. *Muzeum Prostějovska* [online]. 2011 [cit. 2014-03-16] Dostupné z [www: <http://www.muzeumpv.cz/assets/images/Marie_Koldova__1923.jpg>](http://www.muzeumpv.cz/assets/images/Marie_Koldova__1923.jpg).

WOLKER, JIŘÍ. Život a dílo Jiřího Wolker. *Muzeum Prostějovska* [online]. 2011 [cit. 2014-02-20] Dostupné z [www: <http://www.muzeumpv.cz/html/wolker_more.html>](http://www.muzeumpv.cz/html/wolker_more.html).

WOLKEROVÁ, Zdena. Život a dílo Jiřího Wolker. *Muzeum Prostějovska* [online]. 2011 [cit. 2014-02-15] Dostupné z [www: <http://www.muzeumpv.cz/html/wolker_more.html>](http://www.muzeumpv.cz/html/wolker_more.html).

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

1. Marie Horáková, Wolkerova Klytie, 1917
(http://www.muzeumpv.cz/assets/images/Marie_Horakova__Wolkerova_Klytie__1917.jpg)
2. Marie Koldová – poslední dívka Jiřího Wolкера
(http://www.muzeumpv.cz/assets/images/Marie_Koldova__1923.jpg)
3. Dopis Zdeny Wolkerové (25. října 1920), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 2014)
4. Dopis Ferdinanda Wolкера (28. června 1923), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 1923)
5. Dopis Zdeny Wolkerové (12. července 1923), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 2014)
6. Dopis Zdeny Wolkerové (16. července 1923), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 2014)
7. Dopis Zdeny Wolkerové (3. září 1923), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 2014)
8. Dopis Zdeny Wolkerové (15. září 1923), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 2014)
9. Dopis Zdeny Wolkerové (24. září 1923), (archiv Muzeum Prostějovska, 18. 2. 2014)
10. Wolkrův Prostějov (11. – 15. června 2013)
(<http://www.klubduha.cz/wp/>)
11. Program Wolkrova Prostějova (11. – 15. června 2013)
(<http://www.klubduha.cz/wp/>)

Příloha 1.

Marie Horáková, Wolkerova Klytie, 1917

Příloha 2.

Marie Koldová – poslední dívka Jiřího Wolкера

Příloha 3.

Dopis Zdeny Wolkerové (25. října 1920)

Tento dopis Tiš nosil u sebe
ve své kožené náprsní
tašce. Po jeho smrti jsem
převzela uvalenla. Z. W.

008975 Str. 8

Prostějov, v pondělí 25. října 1920

A/4-63. Milý synáčku,

Při Ti skoro den po dnu, porůvadž mám Ti
kecos říci. Tvůj lístek dostala jsem dnes, ale
to jsi mi balík s papírem jistě nedostal, když
o tom nicého nepíšeš. Snoukino Ti tedy nechám,
právě mi Stejč vzkázal, že jsi asi ve středu tento
týden dohotoví a já Ti jej pak i s poněkodem
ihned pošlu. Ty bůhce tvrdě si Synoušku asi
dva kup nové, já pořádku nevím, které jsou
to, jen si přeješ, já Ti na ně peníze pošlu, jen
mi napiš, co stojí. Ten „utikaček“ Ti ihned
dám upravit, aby si ho co nejdříve dostal, když
je teď již sira. „Praven“ Te sem nedošel, ani
honorař na básně. Je máš v „Lestě“ dvě básně
jsem viděla k obsahu a pamatují se, které to jsou,
k rukopisů, jak jsi mi je kdysi dal číst. Čak
pak jsi vyjádil tu věc s „Politikou“? Vytiskli Ti
opravdu? Povej na tom a veš to do důsledku,
je to darebáctví a podvod, který by měl být
exemplárně potrestán. Zde se o tom také hodně
mluví, hlavně o všem násukou tatríkooou, který
Tvůj dopis nosil po kavárně a všude čtl, kam
přšel. Víšce je tu o Tebe nyní velký spor, který
Ti musím napsati, abys věděl, na čem jsi.
Prohlašuji Te za patentovaného bolsévika a ~~čikal~~

Příloha 4.

Dopis Ferdinanda Wolкера (28. června 1923)

12-2. 008979 Or Prostejově, 28. června 1923

Milý Švi!

Doněvraděj nočním, ptali maminka
již odjela, adresují Dopis Tobě. Dopisy mamink,
činy mi jsou vždy velmi znepokojen, neboť nepři
náš mi nikdy nic protěšpčívá. Šmenovitě te
stěhovem, ten nový život v permatoři a pak ta
Dlonha' perspektiva Tvé choroby.

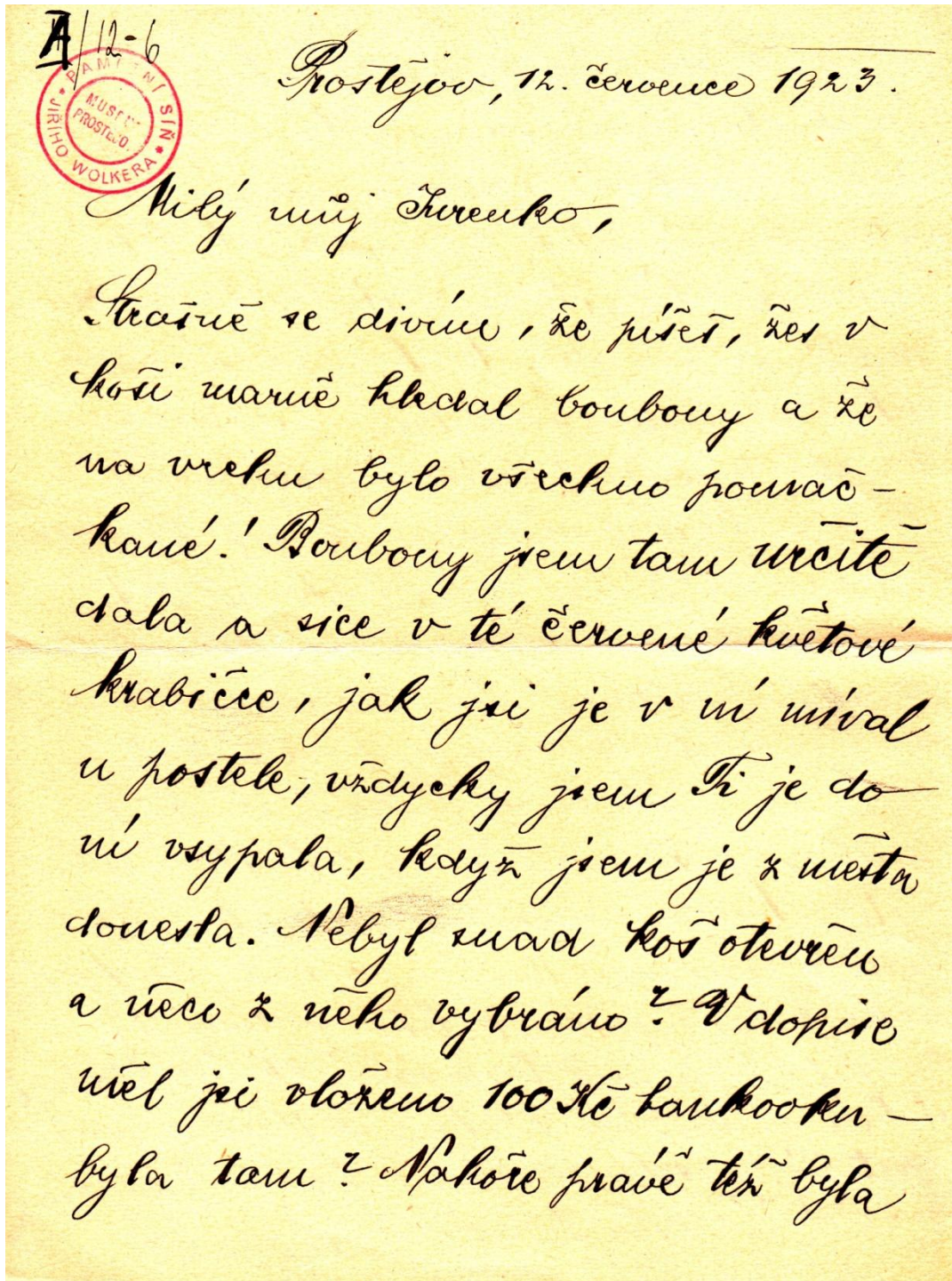
Moim Dále o Tebe obavy, že Ti tam
myri' bude smutné, že léčba studenými obklady
Ti bude asi velmi nepříjemná a pak ještě tam
v ozim' okolí, kde k Rozmínování budeš
muset nřivat ozimé jazyka.

Pod jen stětečný, milý' hochu,
když te bude mít Dobry' výhledek, tož mi si
z toho neděly, že myri' trpis.

Dnes "Růde' Dívov" nepřišlo. Do Dneška
vše, co na Tebe bylo adresováno, pem Denny ze Děba
posílal. Proto přišlo Dnes na Dopi adresi z Brna,
přesť z květinářského obchodu anonymní květoná bytice
žlutých přízi, kterou pne rozbelili a Dal. Do vázy.
Šic nebylo přiloženo, ani listek. Šnědím, že je to
od pl. Helenky W., která měla Dnes v kostele
svatbu. Šnad se mylím. Gratuloval pem ji navští,
venkou ze sebe, maminka i Tebe.

Příloha 5.

Dopis Zdeny Wolkerové (12. července 1923)

Příloha 6.

Dopis Zdeny Wolkerové (16. července 1923)

E/12-7

Prostějov, 16. července 1923!

Milý Zdenku,

Dnes jsem dostala středou poštu: Od Tebe psaní, dopis od p. Ara Gukra a lísteček od pp. Wichterlových. Tvůj miše ovšem nejvíce potěšil a z ostatních dvou jsem těm měla radost. Vidím, že jsi si již i v tomto prostředí zjednal „pozici“ a Dr. Gukra o Tobě píše přímo nadšeně a velmi přejí mi na tom záleží, abys byl zdravý, což mi opravdu teď věřím. Jsem tomu tak ráda že víš, že nezapadáš nyní tak věcně mezi ostatní pacienty. Dr. Gukra tě píše, že Tvůj celkový stav již uhvě přece jen o skloem ku zlepšení, třeba ještě korekty nemůžeme a p. Wichterlová píše, že jsi velmi dobře vypadáš, což mi skvělá volarilova ^{plně} sdělovala. Tak přece aspoň tyto potěšující zprávy mi trochu vpravují, ač jinak nad „teplotami“ ještě pořád ne pokojně kroutnu hlavou - ty. kdyby aspoň již ušly nad 37°! Ale což - i toho se jistě dočkáme - aby si štěstí moje nemusel být pořád jako věně v pokoji a v posteli uvořán! Pořádám Ti miláčku ty boubovy, jsou tam různé a jistě budou dobré. Ale je mi nevyvratitelná škata krova těch boubovů k. hoře. Kdo to vybaloval - nestalo se to při tocu? Hoř byl přece dvakrát uražen, přepunt dvěma popruhy

Příloha 7.

Dopis Zdeny Wolkerové (3. září 1923)

M/12-25
Prostějov, 3. září v pondělí odp.
7923
Luceňko,
Pan Zelený je tak velmi laskav, že
Ti bere s sebou věci, které jí sobě
má. Je to trochu vína, trochu rumu
50%, prostějovské, trochu medu –
pravého pochvilného od řidičího školy
v Němce, kde byly Kadlačkovi
na letním bytě a kde ho teta pro
vnučku koupila a s sebou Ti lahvičku
posílá. Máš ho ještě větší zásobu
dřeva, ať siš, pošlu Ti zase. Potom
pár boubovi a dvě knížky „Hry“
aby si měl jednu do rezervy. – To
se dělá p. Zelenému poděkuj –
je to od něj opravdu velká laskavost
vléci se s tím takový svět! To je
kvas jednou „naš člověk, vid“.

Příloha 8.

Dopis Zdeny Wolkerové (15. září 1923)

#/12-29.

Prostějov, 15. září 1923.

43550

Milý můj hochu,

Konečně Ti posílám čepice, které jsi
má dal a sice dvě: Jednu
teplou zimní, když budeš venku,
druhou teplou bílou prací - na noc.
Suad Ti budou vhod. Také starý
sweater posílám - pod kabát bude
dobrý a bude lépe hrát, než ten
nový, vytážený. Pak posílám zase
angrušky, když je prouč nedostal,
- sly jako dopis, t. j. jako ukázková
kávička slovní, pouze pod boti háč.
Kučátkou a někdo je sprostě ukradl!
Trochu cognaku a trochu medu,
háč boubouci - a ryžovou čistou mouku

Příloha 9.

Dopis Zdeny Wolkerové (24. září 1923)

12-34.

Prostějov, 24. září 1923. v pondělí.

Milý Širinku,

Trochu jsem se tedy kas uklidnila lepšími zprávami o Tvém zdravotí. Někdy se kdek diví Tvé uvery-
nější chorobě, ale je to zvláštní, že touto vyraňkoc
tepeta velmi mnoho lidí, kteří tak trochu měli
co dělat s plícemi a vždy to pak u nich znovu-
valo obrát k lepšímu. Doufáme tedy, že to
tak bude i u Tebe a že snad pak již budeš
mít pokoj.

Tak jako Ty píšeš o svém odjezdu z Polianky
a dalšího pobytu doma aspoň na čas, než by
se vynořelo, jak by Ti to doma stánilo - zcela
teutýň náhled má tatínek a já se k němu rozcít
kláním. Ovšem, teď musíš vyčkat až se dotaví
abyš cestou a náhlou změnou vduchu hned
kas neškodil. To poznáš sám na sobě, kdy asi
bys mohl z Polianky a pak hned začneš s Gabrielem
jednat. Já mu ve svém listě již naznačila, že
si Te přejeme mít doma - domů mi však neod-
pověděl. Pěťna Volenslová mě také psala a
dopis její Ti při kládanu, pověradě se hlavě
Tebe týká. Tatovi by se to kamlowalo, ale
myslí, že by se štům mohlo počítat na přes rok
- mít Polianky. Uváž ve dobře - jedine Ty

Příloha 10.

Wolkrův Prostějov (11. – 15. června 2013)

Sobota 15. června

8.00 – 8.30 přednáškový sál ND **Hledání hlasy**
Ztratil jste hlas? Naleznete jej na hlasové rozvoji v přednáškovém sále spolkové čisti Národního domu. Určeno sólovým recitátorům 3. kategorie a všem dalším zájemcům.

8.35 – 8.55 jeviště MD **Prezence recitátorů sólistů 3. kategorie**

9.00 – 10.45 jeviště MD **PŘEHLEDKA RECITÁTORŮ SOLISTŮ 3. KATEGORIE**

11.45 – 13.00 přednáškový sál ND **Rozborový seminář 3. kategorie**

12.00 – 13.00 DUHA **Hodnocení poroty divadel poezie**

12.30 POINT **TŘETNĚK LOUNY**
Stáří není pro zbabělce – autorská představení
Scénář: soubor
Režie: Renata Vondrová

14.45 MD **USTAF – VOJTEKÁNDIČZ, Brno**
Zakladání maleho Radka - Radek Malý
Scénář a režie: Zdeněk R. Štuma a soubor

16.15 – 17.15 jeviště MD **Hodnocení poroty divadel poezie**

19.00 DUHA **TO NEJLEPŠÍ NA KONEC...**
Závěrečný večer 56. Wolkrůva Prostějova s předáním cen festivalu

U KOTERY NA ZAHRADCE tentokrát v APOLLO 13
Hudební klub Apollo 13

22.00 **HOLDEN**
karlovarská pop-rocková kapela

Po celou dobu konání celostátního festivalu budou probíhat **čtyři semináře:**

- Vysvětlivé dovednosti a práce s posluchačem** – v semináři se zaměříme na schopnost vnímat diváka – na živý oční kontakt, na autentičnost našeho projevu, na improvizaci spojenou s danými okolnostmi našeho vystoupení a vědomou spontaneitu.
Lektorka: Jana Machalíková (Praha) – recitátorka, trenérka a herečka improvizace, historička seminářů s divadelní, improvizativní i interpretativní tematikou, vyučující na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, zdravotní kánon.
- Čára nebo záhada** – seminář určený všem, kteří se chtějí zabývat výstavbou scénáře jevištního trvan, který může být nazýván divadelní poezií.
Lektorka: Renata Vondrová (Píseň) – lektorka a pedagožka, divo recitátorka a členka souborů divadel poezie.
- Možnosti interpretace** – seminář primárně určen sólovým recitátorům a také ostatním zájemcům o interpretaci literárního textu.
Lektor: David Broža (Brno) – člen Odborné rady pro umělecký přednes při NIPOS ARTAMA Praha, pedagog katedry českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity, recitátor, literární a divadelní publicista, člen poroty národního kola WP.
- Od domů k potěm** – seminář předvedlím určen těm, kteří připravují recitatory, popř. poroty předních kol WP či samotné recitatory. Budeme analyzovat konkrétní texty, které zazní na předhlídce WP a poté budou hodnoceny poezijí.
Lektor: Radim Šíp (Brno) – člen poroty národního kola WP, recitátor, pedagog Katedry sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU v Brně, člen Odborné rady pro umělecký přednes při NIPOS ARTAMA Praha.

Vstupné pro veřejnost na celý večer na zahrádce Národního domu či do hudebního klubu APOLLO 13: 20,- Kč.
Zahrádka Národního domu či hudební klub APOLLO otevřen denně od 20.30 – 24.00 hod.

Posuzující zkratky:
MD = Městské divadlo, Vojtěchovo nám. 1
DUHA = Duha – Kulturní klub u hradeb, Školní 4
POINT = Divadlo Point, Olomoucká 25
APOLLO = hudební klub APOLLO 13, Barákovská 12

Kontakty:
Magistrát města Prostějova, odbor školství, kultury a sportu, oddělení DUHA – Kulturní klub u hradeb, nám. T.G.Masaryka 130/14, Prostějov, tel. 582 229 623, 582 229 620
Městské divadlo, Vojtěchovo nám. 1 Prostějov, tel. 582 230 663

www.prostejov.eu/duha

Statutární město Prostějov,
Magistrát města Prostějova,
odbor školství, kultury a sportu, oddělení
DUHA – Kulturní klub u hradeb
a NIPOS ARTAMA Praha,
víše zveou na

56. ročník festivalu poezie

Wolkrův Prostějov

11.–15. června 2013

který se koná pod záštitou hejtmána Olomouckého kraje Jiřho Raabůřla, primátora města Prostějova Miroslava Píškala a Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a péče Senátu Parlamentu České republiky z pověření a za finanční podpory Ministerstva kultury a Olomouckého kraje. Festival se koná ve spolupráci s Městským divadlem v Prostějově, Městskou knihovnou, Divadlem Point při Gymnáziu Jiřho Wolkeřa v Prostějově a Sponzoremem – Domem dětí a mládeže v Prostějově.

Příloha 11.

Program Wolkrova Prostějova (11. – 15. června 2013)

Úterý 11. června

12.00 – 16.00 Seminář Wolkrůva Prostějova

16.30 MD REVERZNÍ DVEŘE, Brno
Padyz plody – autorská koláž s využitím několika textů baletnické generace
Scénář a režie: Kamil Kostřčák a soubor

18.00 POINT DIVADLO DĀGĀMAR, Karlovy Vary
Tacet – Vladimír Bendinský
Scénář a režie: Vladimír Bendinský

19.30 – 20.30 DUHA Hodnocení poroty divadel poezie

21.00 nám. T. G. Masaryka (před radnicí) DIVADLO KVELB
Mátyli – Butterflies – snová, ohňová, loutková, alternativní a výrazně vytravná představení
výtvarná světová umělecká obrysová ohňová koutky

21.25 nám. T. G. Masaryka Socha J. Wolkra ZAHÁJENÍ 56. ROČNÍKU WOLKROVA PROSTĚJOVA
spojení s lampionovým průvodem
Náhradní ohňová zahájení spojené s předním symbolického klíče od městských bran s následným lampionovým průvodem k soše Jiřího Wolkra

U KOTĚRY NA ZAHŘÁDCE zahrádka Národního domu

22.00 KVĚTY – nejvděti čajová kapela, nahluňují z tichých a nejstřížší z jemných

Středa 12. června

8.00 – 8.30 přednáškový sál ND Hledání hlasu
Ztratili jste hlas? Naleznete jej na hlasové rozcvičce v přednáškovém sále společné části Národního domu. Určeno sólovým recitátorům 1. kategorie a všem dalším zájemcům.

8.35 – 8.55 jeviště MD Prezence recitátorů sólistů 1. kategorie

9.00 – 12.05 jeviště MD PŘEHLEDKA RECITÁTORŮ SÓLISTŮ 1. KATEGORIE

14.00 – 17.00 přednáškový sál ND Seminář Wolkrůva Prostějova
Rozborový seminář 1. kategorie

17.30 DUHA DS KÁTA je BĀRĀJUSKĀLA, Most
JA – JA – JA – J.H. Křochovský
Scénář a režie: Křátek

18.30 DUHA NEKDO, Praha
Uměl litat – Karel Čapek
Scénář: Jakub Makymov
Režie: Jakub Makymov, Zdeněk Ryba

19.30 – 20.30 DUHA Hodnocení poroty divadel poezie

U KOTĚRY NA ZAHŘÁDCE tentokrát v APOLLU 13
Hudební klub Apollo 13

21.00 SVĚADLO – česká reggae kapela

Čtvrtek 13. června

8.00 – 8.30 přednáškový sál ND Hledání hlasu
Ztratili jste hlas? Naleznete jej na hlasové rozcvičce v přednáškovém sále společné části Národního domu. Určeno sólovým recitátorům 2. kategorie a všem dalším zájemcům.

8.35 – 8.55 jeviště MD Prezence recitátorů sólistů 2. kategorie (1.+2.+3.+4. skupina)

9.00 – 12.25 jeviště MD PŘEHLEDKA RECITÁTORŮ SÓLISTŮ 2. KATEGORIE (1.+2.+3.+4. skupina)

13.30 – 16.30 Seminář Wolkrůva Prostějova
Rozborový seminář 2. kategorie (1.+2.+3.+4. skupina)

17.00 DUHA DIVADLO S DVACETI ZAMĚSTNANCI, Praha
Na hr obě bušení padající pomerance – Konstantin Běsbal a jiní autoři a pamětníci
Scénář: Daniel Razim
Režie: Daniel Razim a soubor

19.00 DUHA JATKA VESELE, Olomouc
Proč se dít vaří v kaši – Aglaja Viteřerová/Eva Hermanová
Scénář a režie: Magda A. Veselá

20.30 – 21.30 DUHA Hodnocení poroty divadel poezie

U KOTĚRY NA ZAHŘÁDCE přednáškový sál Národního domu

22.00 ZÁPAS V IMPROVIZACI
Divadelní improvizace se sportovními pravidly, utká se tým improvizy OLLVY vs OSTRUŽJNY.
Dva týmy hráčů, nekompromisní rozhodčí

Jana Mechalčíková, holajová pravidla, to vše na vaše témata, vy rozhodnete, který tým vyhrává.

Pátek 14. června

8.00 – 8.30 přednáškový sál ND Hledání hlasu
Ztratili jste hlas? Naleznete jej na hlasové rozcvičce v přednáškovém sále společné části Národního domu. Určeno sólovým recitátorům 2. kategorie a všem dalším zájemcům.

8.35 – 8.55 jeviště MD Prezence recitátorů sólistů 2. kategorie

9.00 – 12.40 jeviště MD PŘEHLEDKA RECITÁTORŮ SÓLISTŮ 2. KATEGORIE (5.+6.+7.+8. skupina)

13.45 – 16.45 Seminář Wolkrůva Prostějova
Rozborový seminář 2. kategorie (5.+6.+7.+8. skupina)

17.15 POINT BaF, Praha
Ach maminko – Ach tatínku aneb Chcete má? – Eberhard Hauptbahnhof
Scénář: soubor
Režie: Hana Tešnicková a soubor

18.00 MD CENTRÁLNÍ ZÁHRĚK, Strakonice
Dřezan – E. C. Tubš
Scénář: Vladimír Procházka
Režie: Jiřina Lhotská

19.00 POINT Host festivalu
DIVADLO POINT, Prostějov
Testosteron – Andraž Sarasonowicz/
Tomáš Svoboda
Režie: Jakub Hyndřich

U KOTĚRY NA ZAHŘÁDCE zahrádka Národního domu

21.30 KOPYRAIT – alternativní – experimentál, Praha

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Kapecová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury, PdF UP Olomouc
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Tajemství Jiřího Wolkerova v rodinné korespondenci
Název v angličtině:	Secret George Wolker's in the family correspondence
Anotace práce:	Diplomová práce představuje tajemství rodiny Wolkerových prostřednictvím rodinné korespondence. Zaměřuje se na důležitá fakta v korespondenci, které byly záměrně z textu vyjmuty. V rámci milostné korespondence zjišťujeme, že Jiří Wolker byl velice rozporuplná osobnost vůči ženám. Práce je dále věnována oboru grafologie a analýze rukopisu Jiřího Wolkerova. Prostřednictvím grafologického rozboru Wolkerova písma se dozvídáme bližší informace o charakteru jeho osobnosti. Závěrečná část práce dokumentuje vývoj festivalu poezie - Wolkrův Prostějov od doby svého vzniku až po současnost.
Klíčová slova:	Rodinná korespondence, milostná korespondence, originál, grafologie, psychologie, rukopis, Jiří Wolker, Zdena Wolkerová, Ferdinand Wolker, Wolkrův Prostějov.
Anotace v angličtině:	The diploma thesis presents a secret of Walker family through family correspondence. It is focused on the important facts in the correspondences, which were deliberately excluded from the text. Within the amorous correspondence, we find that Jiří Wolker was very controversial personality towards woman. The work is also dedicated to the field of graphology and handwriting analysis of Jiří Wolker. Through graphology analysis of Wolker's font we learn further information about the character of his personality. The final part of the thesis documents the development of poetry festival – Wolkrův Prostějov since its inception to the present days.
Klíčová slova v angličtině:	Family correspondence, amorous correspondence, the original, graphology, psychology, handwriting, Jiří Wolker, Zdena Wolkerová, Ferdinand Wolker, Wolkrův Prostějov.

Přílohy vázané v práci:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Marie Horáková, Wolkerova Klytie, 1917 2. Marie Koldová – poslední dívka Jiřího Wolкера 3. Dopis Zdeny Wolkerové (25. října 1920) 4. Dopis Ferdinanda Wolкера (28. června 1923) 5. Dopis Zdeny Wolkerové (12. července 1923) 6. Dopis Zdeny Wolkerové (16. července 1923) 7. Dopis Zdeny Wolkerové (3. září 1923) 8. Dopis Zdeny Wolkerové (15. září 1923) 9. Dopis Zdeny Wolkerové (24. září 1923) 10. Wolkrův Prostějov (11. – 15. června 2013) 11. Program Wolkrova Prostějova (11. – 15. června 2013)
Rozsah práce:	75 s., 11 s. obr. příloh
Jazyk práce:	česky